CRÉSUS

confesiunile unui bancher toxic

Tuturor acelora care
încă mai au încredere
în banca lor...

PUBLICA

În premieră, un bancher mărturisește...
Istoria secretă a crahului din septembrie 2008.
Episoade necunoscute ale falimentului celebrei bănci americane Lehman Brothers. Sunt dezvăluite numele actorilor implicați în această tragicomedie. Cifrele, de asemenea.
confesiunile unui bancher toxic
Niciodată nu s-a mers atât de departe în demistificarea meseriei de bancher.
Autorul este un fost director al unei mari bănci franceze, care a ales să rămână anonim din rațiuni evidente.
Avem în sfârșit descrierea informată și minuțioasă a unei escrocherii dirijate din interior.
Cartea de față poate servi drept ghid d
oricui pășește pragul unei bănci. Se sp
face cât doi; atunci deviza „Împrumutam doar bogaților",
amar leitmotiv al cărții, poate fi recitită în favoarea
celor care s-au îmbogățit prin această lectură.
CRISTIAN SIMA, PREȘEDINTE WBS
ISBN 978-973-1931-08-1
9 789731 931081
MONEY
PUBLICA
www.publica.ro

CRÉSUS

TRADUCERE DE DORU MAREŞ
POSTFAŢĂ DE CRISTIAN SIMA

PUBLICA

The original title of this book is:
Confessions ci un banquier pourri, de Crésus
LIBRAIRIE ARTHÈME FAYARD, 2009
Publica, 2009, pentru ediţia în limba română
ISBN 978 – 973 – 1931 – 08 – 1
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CRÉSUS
Confesiunile unui bancher toxic / Crésus; trad.: Doru Mareş.
— Bucureşti: Publica, 2009 ISBN 978 – 973 – 1931 – 08 – 1
I. Mareş, Dom (trad.)
821.133.1 – 4 = 135.1

COPERTA:
Alexe Popescu

Scrie, prin urmare, cele ce ai văzut, cele ce sunt şi cele ce trebuie să urmeze.

APOCALIPSA, 1,19.

Tuturor acelora care încă mai au încredere în banca lor...

Cuprins

Prolog
1 Ultimele iluzii
2 Mici secrete bancare
3 între prieteni
4 Primele derapaje
5 Exotice… sau toxice?
6 Delict de iniţiat
7 Execuţie sumară
8 Orbirea
9 O ocazie de aur
10 Cârligul
11 The Banker
12 Lunch la Budapesta
13 întoarcerea la esenţial
14 Ocină în oraş
15 Angrenajul
16 Gustare de după-amiază la Élysée
17 Reuniune de criză
18 Carnetul salvator
19 Excursie în principat
20 Lecţii de istorie
21 Umilirea
22 Schimbare de program
23 Declicul
24 În inima Ministerului de Finanţe
25 Viramentul
26 Au lăsat-o baltă!
27 Atât de departe de Antile
28 Crahul
Epilog
Crésus sau Midas?
Postfaţă de Cristian Sima

Prolog

Nici nu mă cunoaşteţi, nici n-aţi auzit vorbindu-se vreodată despre mine. Am crescut în penumbră, în inima seraiului banilor. Sunt un parazit al finanţelor de anvergură, membru al comitetului director al uneia dintre cele mai mari bănci ale Franţei. Abia dacă ceva mai bine plătit, tot am strâns câteva milioane de euro în vreo cincisprezece ani. O nimica toată faţă de salariile şi primele brokerilor pe care îi coordonez. Sau, mai degrabă, pe care îi coordonam. Fiindcă de cinci luni am fost scos pe tuşă, din afaceri, de către un preşedinte chitit dintr-odată să se ţină de reguli şi de controlul riscurilor. Se pare că am dat dovadă de neglijenţă. Ba chiar că am tolerat prea multe. Ca să nu zic că am băgat banca-n rahat. Pe scurt, am plătit pentru toate greşelile făcute în ultimii douăzeci de ani. Mai ales că am tot ciocnit paharele în locul preşedintelui.

Totuşi, cu toate că am închis multă vreme ochii la ceea ce s-ar putea foarte bine numi practici de mafioţi, nu am fost nicidecum singurul orb din conducere. S-a dat gaură-n tot ce ieşea-n faţa ochilor: adevărate *montagnes russes* ale produselor derivate, supraevaluări imobiliare, diversificări de produse ori clienţi de tot căcatul, vânzări în pierdere… Ne-am aruncat cu capul înainte la fiecare mişcare, ori aproape…

Răspunzător? Fără îndoială. Dar şi aveam tovarăşi de elită. Bancheri, investitori şi autorităţi de control (aşa-şi zic…), toţi convingându-se că suntem călare pe o prosperitate de-un veac. Cât despre agenţiile de evaluare şi despre miniştrii de finanţe, au o scuză beton: pe cinstite, nimic nu pricep!

Chermeza a ţinut aproape douăzeci de ani. Douăzeci de ani în care ne-am ghiftuit şi ne-am bătut joc de reguli, în timp ce le dădeam lecţii clienţilor.

După cum veţi putea vedea, nu mă voi transforma în cavalerul salvator al profesiunii mele. Să denunţ spolierea clienţilor? Dobânzile aiuritoare aplicate creditelor

obişnuite? Comisioanele ciugulite în fel şi chip? Pentru mine e prea puţin.

Oricum, azi e prea târziu. Haosul s-a instalat, iar crahul va dura multă vreme, în ciuda comentariilor subtile care, din septembrie încoace, ne tot anunţă revenirea burselor şi capătul tunelului. Revenirea? Mai vorbim noi peste un an. Poate doi. C.A.C. 40, după ce a fost în cădere liberă, tot nu-şi mai revine. Recesiunea ne va sărăci. Dar, nu ne mai tot purtaţi de grijă: ne scoatem noi, bancherii, cumva.

În prezent, simt nevoia să spun tot. Pentru a mă răzbuna? Poate. Dar mai ales pentru a demasca suficienţa în mijlocul căreia am dus-o atât de mult timp. Şi dacă numai despre suficienţă ar fi fost vorba! M-aş putea referi la fel de bine la incompetenţa tuturor acestor preşedinţi-directori generali şi, într-un fel, şi la corupţia lor. Chiar dacă aceasta nu cade sub incidenţa legilor. Întrucât, e de recunoscut, tot ceea ce făceau era exact la graniţa legalităţii…

Aşa că m-am hotărât să vorbesc. Bineînţeles că nu voi putea spune chiar totul, dar şi numai ceea ce am să vă povestesc cu greu veţi crede. Cu toate acestea, am de gând să vă dezvălui ceea ce am văzut şi, de câte ori va fi cu putinţă, şi numele, numele adevărate ale actorilor acestui haos. Pentru a înţelege cum a fost cu putinţă crahul. Fiindcă aici hazardul ori fatalitatea nu are cine ştie ce cuvânt de spus.

Cu siguranţă, confesiunea aceasta nu va plăcea celor asemenea mie, foştilor mei colegi. Bancher corupt? Da, îmi asum statutul. Corupt de spiritul profitului mai mult sau mai puţin corect, al bonusurilor, al impunităţii, al optimismului târnp, al sentimentului iresponsabilităţii. Răzgâiat şi corupt până-n măduva oaselor!

Ce, vreţi să ştiţi dacă am de gând să vă dau înapoi banii pe care vi i-am furat atâta amar de ani? Ei bine, prefer să vă răspund de la bun început: răspunsul e nu!

1
Ultimele iluzii

Totul a început la sfârşitul vacanţei. Îmi oferisem trei săptămâni de stat cu burta la soare, la Cavalaire, aproape de Saint-Tropez, în noua casă plătită cu trei milioane de euro, banii jos, primăvara trecută. Locuinţa ne dăruise înfăţişarea pereţilor ei albi de sus până jos după lucrări de-a dreptul faraonice, supravegheate îndeaproape de Isabelle (Isabelle este soţia mea). Zece dormitoare, şase camere cu terasă, opt băi, o piscină imensă, acces direct la mare şi personal auxiliar la dispoziţie. O adevărată reuşită. „Era şi timpul! mi-a strigat nevastă-mea, care nu se lasă niciodată aşteptată cu răutăţile ei. După toate sacrificiile pe care le-am făcut…”

Sacrificii? Lucrez pentru bancă de cincisprezece ani, zburând între New York şi Paris după cum o cerea serviciul, urcând din treaptă în treaptă în ierarhie. Graţie tenacităţii mele am sfârşit prin a ajunge, în 2007, numărul doi (unii perfizi vă vor spune că eram numărul trei), cam din întâmplare, profitând de o luptă pentru succesiune ce se dădea în inima directorului. Sigur că Isabelle trebuise să pună la punct catastrofala întoarcere la Paris, dar de acolo şi până la sacrificii… Adevărul este că nu a avut niciodată încredere în mine. Nu am ieşit nici din Şcoala Naţională de Administraţie, tehnocrat de la natură, cum ar veni, şi nici măcar vreo altă şcoală comercială nu am absolvit. Se adaugă circumstanţa agravantă că părinţii mei nu fac parte din elită, iar eu mi-am luat bacul la Limoges. Pentru domnişoara B… fiică a unui înalt responsabil din industria farmaceutică, hapul a fost greu de înghiţit. Am sedus-o cu costumele mele Saint Laurent şi cu ceasul sofisticat. Când am întâlnit-o, cheltuiam peste posibilităţi, numai că leafa îmi creştea cu regularitate. Şi-n asta şi credeam. Şi ea. Mă urma cu vaga senzaţie că a fost trasă pe sfoară, mai ales după ce a descoperit, după căsătorie, apartamentul părinţilor mei, din Panazol. Era gravidă cu Chloé. Cumpărasem un Jaguar de ocazie. Şi-a rămas cu

mine.

Cincisprezece ani mai târziu, Isabelle afişa panoplia femeii împlinite: bijuterii, genţi de firmă, duplex în arondismentul VIII, abonament la Ritz Health Club, „fiindcă e cel mai aproape de casă”. Şi acum proprietatea de la Cavalaire. Totul fără a ridica măcar un deget. Sau aproape. Seducătoare cândva, nevastă-mea se transformase într-o cvadragenară cam uscată şi întotdeauna politicoasă. Din punctul de vedere al cuibului conjugal, aveam dreptul la beneficiul minim garantat de sindicate. Cam subţirel, dar era a mea şi-mi făceam treaba cu ea.

Luna august a fost excelentă. Isabelle încercase să dreagă ambianţa enumerând îndelung toate obrăzniciile lui Chloé încă din adolescenţă, de care mi se fâlfâia de la un capăt la celălalt. La treisprezece ani împliniţi, fata noastră e frumoasă şi inteligentă. Îmi seamănă, aşa că sunt absolut indulgent în privinţa ei. Am dezamorsat conflictele lansând invitaţii cu nemiluita. Până la urmă, pierduţi printre zecile de convivi, era simplu să jucăm rolul cuplului perfect. Din când în când, o luam pe Chloé la Saint-Tropez. Ne întâlneam cu câteva cunoştinţe care prinseseră rădăcini la *Sénéquier.*

Astfel, am băut un pahar, pe la începutul lui august, cu Nouriel Roubini, un amic economist din New York. Îmi amintesc exact conversaţia pe care am purtat-o pe terasa mitologică, privind iahturile care treceau ca la paradă prin port. Nouriel se scurgea, evident nedormit, de la vreun chiolhan de pomină. Supranumit „Casandra de pe Wall Street” din cauza prezicerilor sale alarmiste, tipul poseda imense calităţi şi doar două mici defecte: gustul pentru chefuri şi o fundamentală lipsă de respect pentru *establishmentul* financiar. Ceea ce trebuie să-i fi pricinuit ceva necazuri, însă ne apropiase. În Statele Unite, bancherii francezi au faima unor excelenţi parteneri de distracţie, care ştiu să aleagă vinul şi să bine dispună doamnele. Drept pentru care era destul de simplu pentru un expatriat, cum eram la vremea aceea, să fiu invitat

peste tot. Nouriel făcea parte dintre oamenii pe care îi apreciam şi cărora le admiram tenacitatea. De luni de zile, Mister Doom (Domnul Rău Augur!), cum îl porecliseră jurnaliştii, anunţa tot ce poate fi mai rău în plină indiferenţă generală: criza de *subprime* urma să antreneze o criză sistemică, prăbuşirea mai multor bănci şi o lungă recesiune a economiei americane, care se va propaga în străinătate ca focul într-o pădure. Nimic mai mult. Îi ştiam teoriile, dar, în ziua aceea, eram mai degrabă interesat de ce cuceriri mai făcuse.

Cum stăm vara asta?

— Uite, apar tot felul de chestii drăguţe. Din ţările baltice, din Ungaria… Să nu uit România.

— România? Păi au bani să ajungă până aici?

— S-ar zice că fac o investiţie…

După ce am schimbat câteva informaţii despre prestaţia gagicilor estivale, Nouriel s-a întors la subiectul lui preferat: căderea imperiului american.

Nu-mi venea să cred că băncile americane ajunseseră în starea pe care mi-o descria, că *Sec* (controlul guvernamental al bursei), jandarmul bursei newyorkeze, nu-şi făcea treaba, că administraţia Bush nu înţelegea nimic din tot ceea ce se întâmpla. Evitam să îl las să o ia de la capăt cu acel subiect, preferând să-mi întorc ochii şi conversaţia către picioarele trecătoarelor. De doi ani încoace se tot încăpăţâna Nouriel să ne vestească sfârşitul capitalismului în generală indiferenţă. Cu toate că ţineam la el, nu aveam nicio încredere în spusele lui. Confraţii francezi îl supranumiseră „Iluminatul”, drept pentru care tot ce spunea, dar şi aerul lui întunecat şi convins de propriile-i concepţii erau mereu luate în derâdere. Zilnic, prosperitatea din jur îi contrazicea afirmaţiile. Fireşte, criza de *subprime*, care ne căzuse pe cap cu un an mai-nainte, părea să îi dea dreptate, însă eram mult prea siguri pe noi. Nimic nu ni s-ar fi putut întâmpla.

Era vară. Eram liniştiţi. Păi, nu eram noi stăpânii lumii?

2
Mici secrete bancare

În fond, eram destul de mulţumit că mă întorceam la birou. Degeaba îmi tot criticam banca, acolo era universul meu, pâinica şi principala distracţie. Era 23 august. Isabellei i-ar fi convenit să mai rămână câteva zile la soare, însă Chloé dorea să ajungă înapoi, la Paris, pentru a se pregăti pentru noul an şcolar dând iama prin buticurile cu rechizite şcolare de ultimă modă. Pe drum, am făcut un mic ocol prin Elveţia. Trebuia să trec prin Geneva pentru a pune la punct câteva afaceri. Stabilisem două întâlniri importante. Cea dintâi, pe strada Rhône, în celebrul magazin Jaeger-LeCoultre. De doi ani visam să pun mâna pe una dintre cele mai nemaipomenite maşinării din lume, acel Reverso în triptic. Un ceas pentru adoraţie. Douăzeci şi opt de opţiuni şi trei cadrane pentru a marca timpul civil, timpul sideral şi timpul perpetuu. O capodoperă lucrată… în câteva sute de exemplare, rezervate şi plătite cash de toţi miliardarii planetei încă înainte de apariţia modelului. Însă ştiu să aştept. Şi am sfârşit prin a-l avea. Înainte de a merge la casă, m-am recules în magazin. De unul singur. Era mai bine aşa. Ceasul m-a costat 335.000 de euro. Evident, pentru cei mai mulţi oameni poate părea mult. Dar mă ţineau curelele. Şi-apoi, Reverse acela nu semăna cu nimic altceva. Era summumul luxului.

Cea de-a doua întâlnire părea mai banală. Trebuia să cinăm cu prietenul meu Konrad Hummler. Fost cadru conducător la UBS, Hummler lăsase din cârcă greutatea finanţelor în 1990 pentru a lua Wegelin & Co, cea mai veche bancă privată elveţiană şi, pe vremea aceea, una dintre cele mai modeste. În mai puţin de douăzeci de ani, Wegelin devenise o fortăreaţă a gestionării averilor. Performanţă care îl dusese pe Konrad în vârful ABPS, Agenţia Bancherilor Privaţi Elveţieni. Absolut necunoscut în Europa, Konrad e considerat drept un bancher cu totul original, anarhist şi impertinent. Iată o descriere

neaşteptată pentru unul dintre cei mai puternici finanţişti din Geneva, care ştie să vorbească aspru şi să lovească dur.

Când ieşi din ascensorul de la Noga Hilton, de pe strada Mont Blanc, e suficient să faci câţiva paşi pentru a pătrunde într-un luxos bar interlop. De obicei, înăuntru e un amestec de bandiţi deghizaţi, după cum îşi închipuie ei, în oameni de afaceri, câţiva înalţi funcţionari ai FAO (Food and Agriculture Organization), însărcinaţi să lupte contra malnutriţiei mondiale, şi o mână de creaturi sublime în căutarea unei soluţii lucrative pentru încheierea celei de-a doua părţi a serii. Curios lucru: bancherii locali apreciază locul acesta baroc poate din cauza ambianţei exotice care se simte domnind de jur-împrejur. Parfumul vag de pericol, disimulat cu grijă, după moda geneveză.

Restaurantul oferea un refugiu mai liniştitor. În seara aceea, eu şi Isabelle ajunseserăm cu câteva minute mai devreme. Subiectele de conversaţie ale unui vechi cuplu nefiind prea numeroase, perspectiva lacului Léman ne ajuta în aşteptare. Konrad şi soţia lui trebuiau să se întâlnească cu noi la opt, ora cinei în Elveţia. Restaurantul începuse să se golească, elveţienii fiind tare grijulii cu timpul afectat somnului. Ciudat, omul acela atât de punctual întârzia. Întârzia extrem de mult. „A trecut jumătate de oră”, a şoptit Isabelle, pe care incidentul începea să o enerveze.

„Nu-i stă în caracter. Sigur era vorba despre această seară? Sună-l, Damian, sigur s-a întâmplat ceva”.

Relaţia dintre mine şi Konrad se baza pe o deosebită încredere reciprocă. Deseori îmi spunea anecdote în egală măsură semnificative şi picante despre mersul pieţei. Încrederea îi era legată de unul dintre punctele noastre comune: gustul pentru secret. Gust ce se extinsese şi la soţiile noastre, fără să fi abordat vreodată subiectul. În general, consideram că Isabelle nu ar fi avut niciun chef să se intereseze de practicile bancare. Onorabilă ori nu, faţa ascunsă a vieţii mele profesionale nu o privea.

„Şi de ce nu ne-o fi sunând el? Sau ea? Nimic nu-i poate împiedica să ne dea un telefon. Pe bune, de la nişte oameni aşa de bine-crescuţi ca ei…”

Produs pur al şcolii private, de mari fiţe, Notre-Dame-des-Oiseaux, Isabelle era nemaipomenit de strictă cu genul acesta de amănunte. Nu i-am răspuns. În asemenea cazuri, viaţa de cuplu impune limitarea schimburilor de cuvinte pentru a evita ca discuţia să se învenineze. Evident însă se întâmplase ceva. Accident? Ambuteiaj? Mai apărea o ipoteză: incidentul putea fi legat de reuniunea secretă care avusese loc după-amiază. Konrad îmi şoptise câteva vorbe la telefon, pe când îmi confirma locul cinei: „Începem la două după-masă… Cel târziu pe la şase seara încheiem…”, mă lămurise cu tonul acela detaşat pe care îl utiliza când era vorba despre subiecte sensibile.

Încă o dată, secretul bancar era în miezul dezbaterilor.

Toate necazurile ne începuseră prin 2000, din cauza Statelor Unite. Contrar unei idei încetăţenite în Europa, frauda fiscală a fost dintotdeauna unul dintre lucrurile cele mai detestate pe acolo. Bush tatăl şi Clinton începuseră deja să facă valuri, punându-i pe cei de la Internal Revenue Service, altfel spus de la fiscul american, să cheme Elveţia la ordine. Bush fiul i-a urmat cu încă mai mult zel. Schimbarea s-a produs în ianuarie 2001. Începând din acel moment, Statele Unite au forţat Elveţia să semneze un act nedrept: era vorba despre un acord de cooperare fiscală – aceasta a fost formula utilizată – care obliga băncile în care se aflau conturi ale unor cetăţeni americani să semnaleze acest fapt fiscului din ţara lor de origine. Să-i toarne-adică. Pentru a verifica dacă Geneva aplica de bună-credinţă dispoziţiile acordului, texanii de la Casa Albă n-au stat să frece menta. Alături de CIA, mai dispuneau de o agenţie ultracamuflată, NSA (National Security Agency). O maşinărie cu 80.000 de angajaţi care înregistrează săptămânal sute de milioane de comunicaţii din întreaga lume. NSA, creată, la origine, pentru lupta împotriva comuniştilor, se întorsese de acum contra

băncilor elveţiene! Şi aşa, în trecere, şi câtorva instituţii europene. Franţa, nu prea îndrăgită de administraţia Bush în 2001, intrase în colimator din cauza unor firme precum banca noastră, care deţinea câteva filiale prin paradisurile fiscale.

După 11 septembrie şi căderea turnurilor, lupta împotriva dementţilor din Al Quaida oferise cu totul oportun un alibi suplimentar pentru întărirea supravegherii.

Însă cel mai rău lucru care ne-a căzut pe cap a fost momentul în care Comisia Europeană, mereu la remorcă, s-a luat după linia americană de conduită.

De ani de zile se tot străduia Bruxelles-ul să spargă bariera cu care erau înconjurate zonele. Celebra „Lege a tăcerii", cum o numiseră jurnaliştii în criză de inspiraţie. În Europa creştea presiunea contra acelei adunături de state de doi bani, bine înfipte în regula secretului bancar. Şi aici scandalul începuse în 2000, când OCDE alcătuise două liste ale paradisurilor fiscale. Trei ţări europene ar fi trebuit să figureze pe cea dintâi listă neagră: Luxemburgul, Austria şi Belgia. Numai că OCDE, cu un simţ al diplomaţiei care îi face cinste, le-a calificat doar drept „ţări cu un secret bancar excesiv". Cea de-a doua listă alcătuită de Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică era cu mult mai severă, întrucât cuprindea exact acele paradisuri fiscale „necooperante". Trei ţări europene se puteau remarca aici: Andora, Liechtenstein şi… Elveţia, ameninţate dintr-odată cu represalii grave dacă nu se vor decide să ridice secretul bancar în cazul fraudelor fiscale.

De-a lungul anilor, tonul a fost ridicat din ce în ce mai mult pentru ca, în 2003, Comisia Europeană că ceară pe faţă Elveţiei să îşi denunţe clienţii. Nimic altceva! Atunci a intrat şi Konrad pe fir. Ca responsabil al foarte selectei Asociaţii a Bancherilor Privaţi Elveţieni, care cuprinde cu totul şi cu totul paisprezece membri, a negociat câineşte cu eurocraţii.

Mi-aduc aminte perfect de povestea pe care mi-a spus-o în 2005. Tocmai închisese cu duritate o întâlnire istorică. Konrad îmi explicase că dialogul se împotmolise fără ca tipii de la Comisie să fi acceptat să lase ceva de la ei. Mai rău, amenințaseră încă o dată că vor închide robinetele fluxului financiar dintre Europa și Elveția. Elvețienii nu mai aveau cum rezista, drept pentru care Konrad hotărâse să scoată asul din mânecă: „Vreți cu adevărat transparență, domnilor? Perfect. Atunci haideți să ne interesăm și de cei trei comisari europeni care au la noi conturi pe care au uitat în mod stupid să le declare. Mă tem că la Bruxelles lucrul acesta va genera o anume indispoziție printre colegii dumneavoastră… Totul este aici, în acest dosar din fața mea”.

O lovitură de maestru de care nimeni nu a aflat vreodată. Konrad mi-a povestit râzând cum i-a văzut îngălbenindu-se pe reprezentanții Direcției pentru Afaceri Monetare și Financiare Europene. Aparatcikii ăia nici că mai știau ce să facă.

Urmașe o tăcere nesfârșită. Șeful delegației, un neamț, nici măcar nu îndrăznea să se uite la colaboratorii săi. Konrad continuase:

„Evident, mai există o soluție. Am putea renunța la ideea denunțării clienților băncilor pe care le reprezint, denunț care ar răni profund tradițiile noastre și legea secretului bancar. Soluția ar putea fi să adoptăm un tip de impunere asupra acestor conturi, impunere pe care instituțiile noastre o vor colecta pentru a o vărsa ulterior statelor de apartenență. În acest fel, clienții noștri își vor vedea respectate drepturile și, totodată, vor plăti și un impozit forfetar pe sumele care considerați că pot fi supuse evaziunii fiscale. Ce părere aveți?”

Partida era câștigată. Elvețienii și europenii s-au pus de acord în mai puțin de un ceas asupra cotei acestor prelevări forțate. Acestea nu priveau decât dividendele, care nu erau nicidecum neglijabile: 25% din momentul semnării acordului și 30% din 2011. La capătul cursei, elvețienii reușiseră să mai dea la o parte și persoanele

fizice din cadrul negocierilor, ceea ce însemna nu puţine conturi. În special acelea de care mă ocupam personal la trecerea prin Geneva.

Comisia aşteptase trei ani înainte de a relua subiectul, declarând încă o dată război secretului bancar. La începutul lui 2008, Lazlo Kovacs s-a lansat într-o nouă campanie mediatică. Comisarul european al fiscalităţii nu avea obiceiul să îşi rumege cuvintele. După el, cei care aplicau comisionul de acordare de credit de aproape 30% erau dovada vie că paradisurile fiscale ascundeau „bani negri”. Pe bune!

Ce-o mai fi inventat Konrad în acea după-amiază pentru a-i face să dea înapoi pe cei de la Comisie?

3
Între prieteni

Printre alte avantaje, Noga Hilton oferă clienţilor săi un rar privilegiu: liniştea. Chelnerii şoptesc, clienţii aşijderea, niciun fel de muzică nu-i deranjează pe cei prezenţi. Din această cauză mi-am zărit prietenii abia în ultimul moment, când se apropiaseră de masa noastră.

Foarte cunoscut în restaurant, după cum o dovedea subita agitaţie a şefilor de sală, Konrad Hummler tocmai îşi făcuse apariţia însoţit de blonda lui soţie. La cincizeci şi cinci de ani, prietenul meu aborda o mină jovială cu mustaţa lui în care firele albe se împleteau cu acelea negre, cu părul cam rărit şi cu ochelarii rotunzi, care îl făceau să pară uşor rebel. Flegmatic ca de obicei, i-a salutat discret pe câţiva dintre cei care mai întârziaseră pe la mese. S-a îndreptat spre Isabelle şi şi-a cerut scuze cu atâta insistenţă, încât aceasta a ajuns să îl liniştească sclifosindu-se, pe când eu îi îmbrăţişam sobru soţia.

Cei doi s-au aşezat, iar Konrad a comandat imediat un vin nobil cu anul de producţie autentificat.

— Sărbătorim ceva, prietene?

— Nu e deloc sărbătoare, Damian, dar e nevoie să ne refacem puterile, crede-mă…

Încercam să îmi ascund nerăbdarea. Negocierile, care nu făceau obiectul niciunui comunicat oficial, priveau şi banca mea. După alte toate, filiala de la Geneva servea la protejarea patrimoniului celor mai fideli clienţi ai noştri. Din acest motiv, ni se întâmpla în mod obişnuit să refuzăm să transmitem informaţiile cerute la Bercy, deşi eram somaţi în consecinţă.

— Aţi observat, i-am spus lui Konrad pe ton neutru, că porţia de *foie gras* presată, cu anghinare şi miere de levănţică e mereu *à la carte*?

Chipul tot întunecat i-a rămas. Evident ieşise dintr-o

bătălie dură.

— O să vă mire, dar cred că nu prea îmi este foame.

— Nu e semn bun.

— Vă voi povesti, a spus ridicând paharul pe care chelnerul tocmai i-l umpluse cu vin de Margaux, dar mai întâi permiteţi-mi să închin în cinstea soţiilor noastre. Am crezut că o să mă usuc de sete astăzi!

— Ce vă mai fac fetele? a întrebat Isabelle. Aţi petrecut vara împreună?

— Am fost în Statele Unite, unde cea mare urmează să locuiască doi ani, după începerea şcolii.

Au patru fete, dintre care cea mai mică este de o vârstă cu Chloé. Ştiam cât de legat îmi era prietenul de familie şi în ce măsură cea mai mică era în stare să îl înnebunească cu pretenţiile ei… încă un motiv pentru care ne înţelegeam atât de bine.

— Hai să nu vă mai las să aşteptaţi. Am fost obligaţi să scoatem armamentul greu, fiindcă se dezlănţuiseră. Nu îmi închipuiam că Barroso îi va supune la asemenea presiuni.

— Preşedintele Comisiei?

— Evident. În orice caz, i-am făcut să înţeleagă fără dubiu că suntem gata să suspendăm orice fel de tranzacţie cu Europa dacă îşi tot arată colţii.

Nu-mi mai reveneam: elveţienii tocmai ameninţaseră Comisia Europeană că vor îngheţa toate conturile europene! Altfel zis: „Dacă veţi continua să ne tot frecaţi la cap cu secretul bancar, vă tăiem subsidiile, vă închidem filialele pe care le-aţi deschis la noi şi vă dăm pe uşă afară”. O poziţie radicală.

— Şi v-au crezut?

— Se vede că da!

Ştiam că nu va spune mai mult de atât.

— Bravo, deci v-aţi descurcat…

— Nu chiar. Abia de acum încep necazurile. După tot ce s-a întâmplat astă-vară…

— Adică?

— Am vorbit cu mastodonţii care sunt pe cale să bage la fund sistemul: Citigroup, UBS, chiar şi banca voastră,

dacă nu mă înşel… Aţi văzut ce s-a întâmplat la sfârşitul lui iulie?

— Lehman s-a dus să plângă pe umărul lui pentru a obţine statutul de bancă comercială şi de a suge şi din banul contribuabilului, asta era?

— Exact. Şi idiotul de Paulson l-a refuzat. Adevărul este că băncile centrale vor să arate pisica tuturor conglomeratelor ăstora, dar e prea târziu. S-a dus dracului totul!

În fond, poate că avea dreptate Konrad. Tot încercând să ocolim regulile meseriei, ne-am expus băncile unor riscuri mortale. Nu mai era de ajuns să nu ne mai gândim la asta.

M-am uitat cum prietenul meu termina grăbit ceea ce avea în farfurie. De fiecare dată era la fel. Cum îşi deşerta sacul, Konrad, potolit, îşi umplea stomacul.

— Toate riscurile astea care s-au acumulat, până la urmă, să fie ele altceva decât sindromul cârnatului?

Isabelle a rămas cu gura căscată.

— Care sindrom?

— Este una dinte cele mai inspirate formule ale mele, dragă Isabelle. Ai auzit, nu-i aşa, vorbindu-se despre criza de *subprime*?

— Nu mai poţi să scoţi nasul prin Paris fără ca Damian să nu fie atacat de toţi prietenii cu acest subiect. Deja e enervant!

— Ei bine, când sunt întrebat, compar bancherii cu nişte măcelari nu foarte conştiincioşi. De fapt, ce s-a întâmplat? Am făcut să dispară creditele de mare risc, de care doream să scăpăm, amestecându-le cu creanţe de cea mai bună calitate. Fabricarea acestui cârnat scurt şi gros, un *cervellato*, să zicem, de tip nou, se cheamă vânzare de credite. Prin urmare, se debitează noile titluri în tranşe, care se vând adunând, în trecere, nişte comisioane de toată frumuseţea!

— Şi ce nu este legal în toată această poveste? a întrebat Isabelle ca o elevă silitoare.

— Nimic, alta e problema. Când bucăţile de carne

alterată, în cazul nostru *subprime*, se împut şi ajung toxice, contaminează întreg cârnatul, iar cumpărătorii se îmbolnăvesc.

— Şi acum ce-o să se întâmple?

— Nu se ştie. Cred că aceia care au mâncat prea mult cârnat n-or să se mai facă bine. Cât despre ceilalţi, vor considera, de acum, că toţi măcelarii sunt nişte escroci puşi să otrăvească întreaga lume.

— Cine i-ar putea învinovăţi?

— În niciun caz eu! îmi spun că această criză de încredere care îi va atinge pe bancherii elveţieni ori din altă parte este infinit mai virulentă decât punerea sub oprobriu a secretului bancar. Infinit mai virulentă!

Se făcuse ora zece. Soţia lui Konrad şi-a înăbuşit un mic căscat. Era semnalul de despărţire.

Printre bancheri, părerea generală era că această criză de *subprime* reprezenta punctul culminant al crizei în general vorbind. Konrad însă mergea mai departe, spunând, în fond, acelaşi lucru ca şi Nouriel Roubini: catastrofa abia avea să urmeze.

4
Primele derapaje

Luni, 25 august. Parisul era încă în vacanţă. Ciudat lucru: pariziencele surâdeau, iar taximetristul mi-a mulţumit pe când îşi băga bacşişul în buzunar. N-o să ţină chestia asta prea mult...

M-am întors la biroul meu de pe colţ, de la etajul directorilor. Preşedintele nu avea să se întoarcă decât miercuri. Iată o ştire bună. Aveam la dispoziţie două zile pentru a plonja din nou în piscina cu probleme, fără agresiuni inutile. Asistenta mea mă aştepta cu un entuziasm moderat, uitându-se la muntele de corespondenţă care se adunase în vară.

— Bună ziua, domnule. Avem ceva urgent? Dacă nu, mă apuc să triez toate astea. O să-mi ia vreo oră.

— Nicio grijă, fă-o liniştită.

Mi-am periat corespondenţa personală înainte de a bea prima cafea a dimineţii. Nu se petrecuse nimic deosebit cât lipsisem. În bănci, poate mai mult decât în oricare alt domeniu, lipsa de activitate este lege în august. Tocmai îmi amestecam cafeaua espresso când am zărit capul lui Étienne iţindu-se pe uşă.

— Se poate?

— Intraţi, vă rog.

Étienne era responsabilul *office*, al serviciului care efectuează material tranzacţiile, supraveghind stricta respectare a regulilor. Ceruse să mă vadă, la întoarcerea din vacanţă. Am vorbit despre aceasta şi despre rugby, pentru a ne încălzi puţin. Însărcinat, printre altele, cu direcţia financiară şi de risc, aveam ca sarcină aceeaşi supraveghere a respectării procedurilor privitoare la activitatea acestor produse structurale, al căror succes menţinea în creştere spectaculoasă, an de an, rezultatele băncii.

— Ei, cum se descurcă băieţii?

Étienne, căruia nu îi voi da numele pentru a-şi păstra

şansele de a găsi într-o bună zi ceva de lucru, şi-a dres glasul cu o jenă în care am ghicit iminenta intrare în belele.

— Bine, în general. Vineri am recuperat optsprezece milioane, aşa că moralul…

Şi-a lăsat fraza neterminată.

— Dar?

Dintr-odată, privirea lui m-a ocolit, lucru care nu-mi plăcea absolut deloc.

— S-ar zice că s-a dus naibii cineva în faliment la Delta Force One.

Am simţit de-a lungul sternului o descărcare de adrenalină. Delta este una dintre unităţile noastre pilot care regrupează brokerii de elită ai băncii. O vitrină pe care o expunem cu toată plăcerea în faţa jurnaliştilor financiari pentru a-i impresiona. Tinereii ăştia care dau pe-afară de cocaină – cea mai mare parte dintre ei, de altfel, uită de camerele de supraveghere şi trag praful pe nări chiar sub obiectivele aparatelor –, campionii ăştia, aşadar, contribuie cu până la 60% din rezultatele băncii. Din care cauză erau protejaţii preşedintelui, care le trecea cu vederea o mulţime de tâmpenii, la care şi eu închideam ochii… având însă grijă să comand un duplicat al casetelor de supraveghere pe care le puneam la loc sigur. Nu se ştie niciodată…

— Cum adică?

— În fapt, ar fi vorba despre doi…

— Bun. Am înţeles, bagă mai departe.

— Au depăşit plafonul de obligaţiuni.

— Cu cât?

— Cu mult. Am ajuns la roşu.

Codul roşu însemna că banca era în pericol din cauza valorii obligaţiunilor operate ilicit.

— Când s-a întâmplat?

— Greu de spus, cu siguranţă de miercurea trecută.

Simţeam cum urcă în mine un amestec de nelinişte şi scepticism.

— Patru zile de cod roşu la *back office* şi nimeni nu a

tras semnalul de alarmă până acum? După ce că a trecut atâta timp!?

— Păi… Erau concediile… Şi pe urmă, am vrut să vă vedem imediat ce am fost anunţaţi! Adică de dimineaţă, de către Philippe…

— Cine mai e şi ăsta?

— Şeful de birou…

— Mda… Şi cine sunt cei doi responsabili?

— Julien şi Charles-Henri.

Eram în stare de şoc. Ambii erau consideraţi elemente de cea mai bună calitate, mai ales Charles-Henri, care făcea parte din *dream-team*-ul meu american, importat direct de la New York în momentul numirii mele la Paris.

— Ce e de făcut?

Întrebarea era în egală măsură jenantă şi neplăcută. Fricosul acesta încerca evident să mă bage în ceea ce ghiceam a fi o grămadă de rahat.

— Ce-ntrebare!… Bătrâne, pune mâna şi fă-ţi datoria.

Tăcere.

— Păi… Cum îl ştiţi bine pe Charles-Henri, m-am gândit că poate vreţi să staţi de vorbă cu el…

— Ce pierdere avem?

— Niciuna. Deocamdată.

— Explică-mi.

— Am descoperit în *listing* 900 de milioane în plus… mi-a răspuns cu voce aproape imperceptibilă funcţionarul de la *back office*.

Ştiu din experienţă ce înseamnă acest soi de lămurire.

— Şi, până la urmă?

— Nu se poate şti. Până nu descurcăm iţele…

Am încercat să nu explodez.

— Nu aţi făcut nimic până acum? Cine mai e la curent?

— Nimeni, în afară de dumneavoastră şi de Marge, de la *back office*. A insistat… în fine, am fost de acord, fireşte, numai că… pe scurt, ne-am gândit că e mai bine să vă anunţăm fără întârziere.

Precizarea m-a făcut să sar în sus.

— Cum „fără întârziere”, Étienne, am spus calm, de miercuri au trecut… cinci zile! O nimica toată, nu-i aşa?

— Da, dar… în sfârşit, miercuri am fost siguri, dar ceva dubii am mai avut şi mai-nainte.

— Uite-aşa ne apropiem! încet, dar ne apropiem, Étienne. Mai-nainte, când?…

— De fapt, cred că prima alertă datează de joia trecută… Dar eraţi în vacanţă, şi ne-am zis…

Cum de mai reuşeam să îmi păstrez calmul? Iată un mister.

— Bun. Aşadar, în realitate sunt zece zile de când voi doi ştiaţi că ţăcăniţii ăia au încălcat toate procedurile noastre de securitate privitoare la tranzacţii.

— Aşa e. Dar, ţinând seama de rezultate, vestea e bună, nu-i aşa?

— Ia stai un pic. De unde provine alerta?

— Păi… de la nemţi. Ştiţi, de la centrala prin care ne transmitem ordinele, de la Eurex. Dar nu s-ar fi putut…

— Şi când au apărut?

— Păi…

— Când?

— Cam acum o lună. Dar, înţelegeţi-mă, dacă ne-am apuca să vă anunţăm de câte ori apare o alertă de acest tip, nu aţi mai avea timp să vă ocupaţi de nimic altceva…

— Poftim?

— În sfârşit, asta mi-a explicat predecesorul meu.

— Ai greşit. Ar fi trebuit să îmi spui imediat. Astăzi, rezultatul este pozitiv, însă mâine pot pierde zece miliarde prin spatele nostru, şi cine va fi răspunzător? Tu? Fireşte că nu!

Aproape că pricepusem. M-am ridicat şi Étienne a făcut şi el acelaşi lucru.

— Te chem înapoi cât pot de repede, însă acum trebuie să te las, i-am zis rece.

Faţa i-a trecut de la alb la galben. A bâlbâit ceva

despre proceduri, verificări, elemente de valoare, *trade record* impecabile (traducere: calitatea serviciilor celor doi tineri idioţi) şi a ieşit dând înapoi cu spatele, de parcă s-ar fi temut să nu se trezească cu un glonţ în spinare înainte de a ieşi din biroul meu. Am deschis e-mailul şi am început să scriu următorul mesaj:

„Dragă Étienne, tocmai m-ai pus la curent, cu o întârziere de neiertat, cu informaţii susceptibile de a pune banca în pericol…”

5
Exotice... sau toxice?

Una peste alta, întoarcerea din vacanţă nu se prezenta atât de bine cum scontasem. Fiindcă eu eram acela care îşi asumase sarcina de a controla procedurile. Şi, desigur, eu urma să răspund dacă, în zilele următoare, aveau să mai fie descoperite şi alte cadavre prin dulapuri.

Dincolo de greşelile de apreciere ale şefului *back offi*ce-ului şi ale celor doi inconştienţi, ştiam că, în definitiv, eram destul de puţin conectat la întregul sistem de organizare al băncii. Multiplicarea nivelurilor ierarhice ecrana parcursul informaţiilor şi corecta evaluarea riscurilor. Trebuia să acţionez cumva.

Informaţia, mai întâi. Înainte de a-i convoca pe cei doi vinovaţi pentru a-i face să dea din ei adevărul, aveam nevoie de un mijloc de presiune. Am chemat echipa de supraveghere informatică şi am cerut ca o copie a tuturor e-mailurilor celor doi brokeri să ajungă în ordinatorul meu. Direct. Fără a mai trece prin cele ale lui Étienne ori ale colegilor acestuia. Curios lucru: solicitarea mea nu li s-a părut deloc nelegitimă. Ba chiar am avut senzaţia că tipii de la securitatea internă erau obişnuiţi cu acel gen de procedură nu tocmai ortodox.

După care am încercat să obţin un istoric al derapajelor, controlate sau nu. Aici lucrurile s-au mai complicat. Aparent, nu exista precedent. Puţin mai târziu l-am luat pe Étienne la întrebări. Până la urmă a recunoscut că, efectiv, o dată sau de două ori… Însă nimic precis. Cu toate astea, ţinând cont de riscurile asumate de bancă de mai bine de zece ani încoace, îmi imaginam destul de bine incidentele. Numeroase şi murdare.

Am imprimat listările ce rezumau operaţiunile din ultimii ani şi am încercat să reconstitui povestea acestor produse exotice la care lucraseră vinovaţii. Aceste articole speciale, puse la punct în „atelierele” băncii, semănau

până la confuzie cu toate produsele dovedite, de acum, toxice din lumea întreagă: multe riscuri şi prea puţine precauţii. Şi, până în prezent, cu consecinţe pozitive în bilanţul contabil al instituţiei. Ceva cu adevărat magic, la scară mare. Dar pentru câtă vreme?

Brokerii noştri de elită lucrau mână în mână cu echipa de proiectanţi, acele mici genii care cizelau în viteză o grămadă de produse financiare exotice. Produse care erau considerate de către comisiile care le raportau drept noile bijuterii ale coroanei noastre. Numai că aceste pietre preţioase ar fi putut ascunde în ele şi ticăloşii de „cârnaţi", dacă era să ne luăm după Konrad Hummler. Oricum ar fi fost, de ani şi ani toate aceste montaje sofisticate cu nume barbare – CDO (Collateralized Debt Obligations) sau ABS (Asset Backed Securities) – se vindeau ca pâinea caldă.

Curtate de băncile din toată lumea, micile genii se luau drept alchimişti capabili să transforme în aur conţinutul pubelelor noastre. Magie saturată cu matematică. Graţie formulelor şi ecuaţiilor, vânzarea de credite permitea escamotarea riscurilor nesustenabile… pentru a le preschimba, până la urmă, în profit.

Procesul era destul de simplu: la început li se aruncau proiectanţilor de produs datoriile neplătite sau creditele de risc. Apoi, indivizii care ne vindeau toate mizeriile înecau produsele acestea încasabile în tot felul de lichidităţi, având două obiective: în primul rând, să treacă riscul din curtea băncii în a bursei, ca şi cum ai scăpa de o carte proastă, şi, în al doilea, să facă lună bilanţurile, în aşa fel încât creanţele nevandabile să dispară de la pasiv, pentru a reapărea în mod miraculos în coloana activelor.

Exact această dovadă de prestidigitaţie contabilă ne-a incitat să mergem mai departe: dacă tot era posibil să scapi de riscuri aruncându-le în maşinăria invizibilă pentru muritorii de rând, de ce să te mai jenezi? Drept pentru care ne-am apucat să ne jucăm ca nişte bolnavi cu ceea ce am numit „efectul de levier". Dacă am opt euro, pot împrumuta o sută. Acesta este principiul supravegheat de Europa, care defineşte regulile prudenţei şi verifică

punctual ca fondurile proprii, blocate de bănci, să fie proporţionale cu riscurile la care acestea sunt supuse.

Din fericire, celebra vânzare de credite ne-a salvat miza, oferindu-ne posibilitatea de a ocoli toate acele dispoziţii absolut demodate! Întrucât creditele dispăreau din bilanţuri graţie produselor exotice, fondurile noastre rămâneau ca neatinse. Deci, aveam posibilitatea legală de a împrumuta şi mai mult. Până la cinci sute de euro, dacă nu mai mult, pentru cei opt euro pe care îi păstram în casă! „Efectul de levier" şi-a jucat prea bine rolul. În sistem, pedala a fost călcată până la fund. Până în clipa în care levierul s-a transformat în măciucă. Şi ne-a căzut cerul în cap.

Când, în primăvara lui 2007, criza de *subprime* a explodat, rostogolindu-se peste Statele Unite, nu ne-am simţit nicidecum vizaţi şi noi. Creditele imobiliare acordate unor familii insolvabile pentru a-şi cumpăra bunuri la preţuri demenţiale nu erau genul nostru. Faţă de miliardele de dolari înghiţite de toată povestea aceea, ne închipuiam că suntem la adăpost, în băncile noastre solide şi foarte morale. Până când am înţeles că era mai grav decât putusem prevedea. Obligaţi să recondiţionăm aceeaşi carne împuţită din cârnat în cârnat, nimeni nu mai putea spune care era compoziţia exactă a portofoliului nostru de titluri bancare în circulaţie. Să fi fost şi ceva *subprime*? Ori mai multe? Singurul lucru care se ştia era că începuseră să pută.

La întoarcerea din vacanţa lui 2007, dragul nostru preşedinte s-a acoperit cu o declaraţie pompoasă în faţa comitetului director: „Cu toţii suntem răspunzători…" însă nici vorbă de vinovaţi! O adevărată declanşare spontană. Ca afacerea sângelui contaminat. Întreaga poveste a acestor *subprime* semăna cu aceea a pungilor cu sânge care fuseseră puse în circulaţie încă mult timp după ce se descoperise că erau contaminate. Totul într-o absolută impunitate.

Am mai trecut o dată prin faţa ochilor totul. Adevărul era că banca risca evident să se trezească în mijlocul unui

nou scandal, fiindcă noi fusesem cei care impuseseră cea mai mare parte a inovaţiilor financiare în Franţa. Ceilalţi ne urmaseră, imitându-ne metodele, însă locomotiva noi eram! Şi corupţii ordinari, tot noi. Cu toate acestea, nu se punea problema de a opri sublima maşinărie de recondiţionat creanţe avariate. Prea mergea bine. Aşa că urma să se lase cu pagube. Până la urmă, ne vor fi atinşi şi clienţii. În care moment, îmi ziceam pe atunci, o să găsim noi o soluţie.

Am făcut însă ceva, măcar pentru a-i avertiza? Pentru a-i apăra? Nimic. Ba, mai degrabă da: văzându-i cum se duc la fund, banca i-a apăsat zdravăn pe creştet…

Ca să nu mai punem la socoteală că le-am mai propus şi alte produse cel puţin la fel de periculoase ca acele *subprime*. De exemplu, credite cu dobândă redusă, făcute după chipul şi asemănarea fraierilor din colectivităţile locale. Una dintre ţintele noastre preferate? Municipalităţile care căutau să deblocheze fonduri de urgenţă pentru finanţarea unor acţiuni spectaculoase înainte de alegeri. Îi înşelam foarte simplu pe aceşti clienţi instituţionali, care aveau nevoie de sume importante şi care nu pricepeau mare lucru din profesia noastră: creditele cu dobândă variabilă erau indexate conform unui coeficient oarecum misterios, urmărind raportul dolar-euro. Până aici, totul era perfect. Euro mergea mai bine, deci totul era liniştitor. Elementul-cheie era ca acea comunitate locală să nu înceapă să returneze datoria mai devreme de douăzeci de ani. Ia să vedem, cine va fi la comandă atunci?! Cei care au semnat împrumutul vor fi dispărut demult. Şi aşa ar fi cel mai bine, de altfel! întrucât dobânzile acestor credite cu efect de „bulgăre de zăpadă” sunt calculate cumulativ. Indexând după cursul de schimb, după materia primă ori după tot soiul de indicatori mai mult sau mai puţin umflaţi, dădeam clienţilor iluzia că au făcut cea mai bună afacere… dăruindu-ne certitudinea că aveam să-i curăţăm până la os!

În afară de primării, am mai convins uşor să recurgă la acest gen de credite miraculoase mai multe oficii care se

ocupau cu construcţia de locuinţe pentru persoanele cu venituri minime, dar şi spitale. Cum? Aveam atuurile hotărâtoare. În primul rând, respectabilul nume al băncii. Venerabilul, chiar. Apoi, profesionalismul echipelor noastre, călite întru îmbârligarea demnă a oricărui amator. De adăugat şi identitatea de prestigiu a primilor noştri clienţi, care ni-i liniştea pe următorii. În fine, câteva avantaje mărunte acordate factorilor de decizie ai fiecăruia dintre aceste organisme. Cine n-a avut în viaţa lui nevoie de un credit imobiliar personal să ridice mâna! în bancă, „gesturile comerciale” – e de preferat această sintagmă, faţă de „corupţie”, care a ajuns tare urât... – fac parte din meserie. Aşa că ne-am hotărât să uşurăm condiţiile de acces la creditele cu dobândă zero pentru unii dintre cei mai buni clienţi ai noştri, mai ales cei care ne-ar fi putut susţine propunerile pe lângă angajaţii lor. Ne luam această libertate. Iar ei au profitat din plin. Între noi, botezasem aceste credite personalizate PPJB – „Prinde Papagalul şi Jumuleşte-l Bine”. Un adevărat program.

6.
Delict de iniţiat

Încă din ajun, mă învârteam prin birou ca leul în cuşcă. Nu puteam face nimic mai mult. Aşteptam să funcţioneze capcana, având grijă să nu atrag atenţia celor doi imbecili. Dacă aveau să o ia razna în zilele următoare, ar fi urmat catastrofa. M-aş fi putut trezi în faţa unei probleme imposibil de rezolvat. Sau de dat unele explicaţii. Cel mai rău lucru? Riscam să sar din schemă ca o siguranţă fuzibilă. De acum auzeam vorbele spuse pe ton pontifical de preşedinte, mereu siropos când venea vorba să taie capete, mângâindu-mă parcă pe creştet, în urma informării: „Dragul meu Damian, există, crede-mă, motive serioase pentru care stau în acest fotoliu!” De subînţeles: eşti o rablă ajunsă din eroare în postul de director general; aştept primul pas greşit pentru a te arunca în stradă.

Nu trecuseră decât douăzeci şi patru de ore de când mă întorsesem din vacanţă şi deja simţeam nevoia să mă defulez cumva. Să mă îndepărtez de acel univers de pâslă, în care se trag pumni cu zâmbetul pe buze. Fireşte, nu eram răspunzător de ceea ce, mai târziu, avea să fie calificat drept „incident tehnic”, numai că eram, încarnam direcţia generală. Aveam nevoie de ceva tare. Şi la fel de excitant ca un scurt la botul calului… Mandy! O virtuoasă a relaţiilor orizontale. Am întâlnit-o la New York, la câteva luni după naşterea fiicei mele. Avea douăzeci de ani, picioare frumoase şi reală vocaţie. Veselă şi provocatoare, mi-a salvat libidoul de la naufragiu. Şi, bineînţeles, şi căsătoria. De zece ani, Isabelle stătea bosumflată şase zile pe săptămână, ca scuză pentru a nu trece la… cratiţă. Cât despre a şaptea…

După treisprezece ani, Mandy încă mai era în circuit. Deşi franţuzoaică, îşi ducea viaţa în străinătate, pe acolo pe unde era solicitată. Pretindea un preţ delirant. Curioasă, energică şi poliglotă, citind mai des *Financial*

Times decât *Femme actuelle*, s-ar fi zis că e însuşi păcatul. Cunoştea multă lume, despre care îmi vorbea adesea fără vreo precauţie.

În aparenţă avându-şi baza de acţiune la Londra, Mandy îşi exersa cariera după cum avea chef, între clienţi şi serate printre personalităţile care stăteau mai mult în avion decât acasă. I-am dat un SMS. Aveam noroc: mi-a răspuns imediat, trimiţându-mi înapoi un *smiley* cu un nume, Annabel's, şi un număr: 12. Adică îmi dădea întâlnire, înainte de miezul nopţii, în clubul acela mitologic pentru nopţile englezeşti. Am sunat-o pentru confirmare, însă mi-a tăiat-o scurt, printr-o piruetă lingvistică:

— Ştii care îmi este al doilea prenume? Cenuşăreasa. Ai tot interesul să ajungi la timp, pentru că, dacă nu, rişti să îţi petreci noaptea cu un dovleac.

O adoram pe fata asta care mânuia umorul cu dexteritatea unui bărbat. Şi mai şi era de un optimism contagios. Am anulat câteva întâlniri. După care am lăsat un mesaj laconic acasă, invocând o misiune de recunoaştere pentru cumpărarea unei bănci ajunse în pragul falimentului. Am alergat la gara de nord pentru a prinde Eurostarul. Nu era nevoie să îmi mai rezerv cameră, Mandy urma să se ocupe ea de tot.

Era unsprezece noaptea când taxiul m-a lăsat în faţa uşilor din lemn albastru ale singurului club frecventat de toată familia regală. Aveam legitimaţia de membru la mine. Şi am pătruns în locul acela luminat discret şi agreabil, cu pereţii îmbrăcaţi într-o ţesătură reiată cu dungi mari, kaki, roşii şi aurii. Un chelner a venit după mine la garderobă. Mandy mă aştepta la bar, stând de vorbă cu un bărbat destul de zvelt, cu pielea mată şi maniere suave. Mi s-a părut că recunosc un administrator din Orientul Mijlociu, cunoscut pentru sumele enorme pe care le mânuia. Zărindu-mă, femeia mi-a făcut un semn de recunoaştere, reţinându-şi interlocutorul cu un gest.

— Salut, Damian, te laşi aşteptat!

— Bună seara, frumoaso. Pot să te sărut?

— Pe obraz, îngeraş. Ştii regulile…

— Mereu la Londra?

— Ce vorbeşti!? M-am întors de la Washington. Sunt frântă de oboseală.

— Sună promiţător…

— Ţi-l prezint… Ah, vă cunoaşteţi?

— Bună seara, Talal. Ne-am mai întâlnit. Tot la Citigroup?

Bărbatul s-a înclinat în semn de salut.

— Cred că ultima oară ne-am văzut la Davos, în februarie. De atunci, mi-am schimbat serviciul. Ştiţi cum e…

— Da.

— Stop! Aici nu se vorbeşte despre muncă! a exclamat Mandy veselă. Mi-e o foame de lup! Ciugulim ceva?

Tânăra i-a mai spus câteva cuvinte sauditului, trăgându-mă spre restaurant. Era strălucitoare, ca întotdeauna. Brunetă, rotunjoară ca o caisă, cu ochii frumoşi, de un roşcat punctat cu auriu, avea eleganţa de a se îmbrăca foarte simplu. Întotdeauna decoltată, niciodată vulgară. Niciun fel de bijuterie cu excepţia diamantului-fetiş, o lacrimă discretă care-i sclipea dintre sâni. La încheietura mâinii, un Reverso din oţel cu două fuse orare. O cunoscătoare rafinată.

Rezervase o măsuţă mai retrasă, cu vederea către ringul de dans. În meniu, caviar presat, cartofi copţi în abur şi clătite ruseşti, subţiri. Am adăugat o carafă de votcă, dar m-a refuzat cu un gest scurt.

— Nu beau în timpul serviciului. Risc să adorm. Sunt prea dărâmată.

— Ai tras vreun chiolhan?

— Nu chiar. Dar vin după trei zboruri intercontinentale în patruzeci şi opt de ore. Ceea ce e mai puţin distractiv decât un chef monstruos. La care s-a adăugat, bonus, o seară infernală. Am înţepenit aşteptând patru ceasuri în camera de hotel. Singură singurică. Şi asta tocmai eu, care urăsc aşteptările…

— Cred că l-a costat scump.

— Nu-i pasă. E un văr al… tipului cu care m-ai văzut la bar.

— Al naibii program!

Mandy a izbucnit în râs, punându-şi o mână pe coapsa mea.

— Hai, că ai dreptate. Ştii ceva? Numărându-i pe membrii acestei dinastii, într-o noapte de insomnie, m-am hotărât să învăţ arabă. Închipuie-ţi că fondatorul Arabiei Saudite, Ibn Saud, a avut patruzeci şi opt de fii legitimi şi vreo cincizeci de fete, toţi cu nouă neveste alese din nouă triburi diferite. Dat în paşte, şmecherul! Acum, imaginează-ţi că fiecare dintre aceşti copii a avut în medie cinci fii. Or, trecând de atunci două generaţii, astăzi avem un potenţial de câteva mii de alteţe de sex masculin, ajunse la vârsta de a şi-o trage, şi toţi incredibil de bogaţi. Înţelegi ce vreau să spun?

Fata asta sclipea de inteligenţă. Ştia mai multe lucruri decât mi-ar fi dat prin minte. O doream. Era timpul să calc pedala de acceleraţie.

— Mergem acasă?

— Mai lasă-mi un minut, Damian. Trebuie să salut pe cineva în *dance floor*.

— O poţi face şi mâine…

— Nu. E vorba despre numărul trei.

— Cine mai e şi ăsta?

— Harry. Numărul trei în ordinea succesiunii la tronul Angliei.

— Las-o baltă. Un prostuţ care se mai joacă şi cu zvasticile. Doar eşti deasupra chestiilor ăstora. Şi pe urmă am nişte şmecherii să-ţi arăt.

A oftat înainte de a o lăsa mai moale cu băiatul prinţului Charles. Am plătit în timp ce mă aştepta la garderobă. Deşi noaptea era caldă, hetaira îşi pusese pe ea un vizon superb. Observându-mi privirea ironică, a izbucnit în râs:

— Ei, asta e uniforma de lucru. Alungă neciopliţii. Nu mă interesează decât profesioniştii. Cei care ştiu să-mi spună de unde provin blănuri ca asta. Şi sunt gata să mi le

dăruiască…

— Aş zice că e un Mahogany.

— Femelă… Ai uitat să adaugi: femelă. Oricum, nu e rău. N-o să mă apuc acum să mai fac şi mofturi. Dar, de unde ştii?

Mi-au trebuit ani de investiţii pentru a ajunge la un asemenea nivel de expertiză. Când Isabelle şi-a dorit un vizon, s-a lansat într-o adevărată anchetă, demnă de judecătorul Van Ruymbeke, prin toate blănăriile Parisului, pentru a fi sigură că îi voi oferi tot ce poate fi mai bun. Să aibă, oare, puncte comune curvele şi nevestele legitime?

În Berkeley Square ne aştepta un taxi. M-am lăsat condus, decis să nu mai iau nicio hotărâre câteva ceasuri. Şi aşa ceva căutam când eram împreună cu Mandy.

Ne-am oprit în Park Lane. Rezervase un apartament la *Dorchester*, ca de obicei. Un nimic desuet, prea solemn, dar cu aer de blândeţe, hotelul acela extrem de luxos, cu vedere spre Hyde Park, mă făcea de fiecare dată să mă simt bine.

Un lacheu în livrea a închis uşa ascensorului în urma noastră. În sfârşit, singuri! Am lipit-o de oglinda cabinei, hotărât să trec la atac. M-a adus în fire. Nu mai puteam să mă abţin.

— Parcă am vorbit că eu decid. Aşa că stai liniştit, *baby*…

Îmi amintesc destul de vag ceea ce a urmat. O cameră imensă, un salon uitat repede, un pat uriaş cu baldachin şi pilote cu broderii roz. Două băi din marmură de Carrara. La nimic nu mă mai gândeam, scufundat în apa caldă şi adâncă, în timp ce femeia trecuse la treabă. Îmi plăcea felul ei de a se dovedi hotărâtă. Puţin mai târziu, învăluiţi de căldura patului, m-a asaltat din nou.

— Mi-e foame. Ţie nu?

— Cât e ceasul?

— Trei. Ai adormit?

— În orice caz, închipuie-ţi că asta încercam. Când e omul cu tine, fireşte că aşa ceva nu are cum şi evident.

Bine, haide, fă ce vrei!

— Perfect. O să comand prăjiturele de ceai cu marmeladă şi ciocolată caldă… Cârnaţii îi lăsăm pentru dimineaţă, nu?

— Bună idee.

Şi aşa a început cea de-a doua pauză. Între două exerciţii practice, ne-am pus pe vorbă. Era vizibil că Mandy dorea să îmi mărturisească ceva. Poate că încerca să îşi lămurească un anumit lucru? Sau încerca să afle nişte detalii? Ipoteza cea mai plăcută pentru mine era că dorea să îmi dea o mână de ajutor. Liniştitoare ipoteză, dar puţin plauzibilă. În orice caz, a conduce o bancă înseamnă şi a şti să te informezi despre mersul pieţei. Prin orice mijloace, fie şi prin cele mai baroce!

— Ieri, la Washington, s-a întâmplat ceva ciudat…

Avea un ton neutru, ca şi cum ceea ce urma să îmi spună nu avea prea mare importanţă. Am mormăit ceva de neînţeles, încurajând-o să continue.

— Când a sosit cel cu care trebuia să mă întâlnesc, era teribil de agitat.

— Cel?

— Nu ştiu cine este. Nu chiar. Toată lumea îi zice Sultanul. Desigur este un prinţ, ca toţi saudiţii.

— Un intermediar?

— Nu. Mult mai sus… Cineva din familia regală. Un vechi ambasador care conduce pe acolo un minister. Un supermahăr. Şi, cum să zic? Parcă nici n-aş fi fost de faţă. De obicei se aruncă pe mine fără vreo introducere, trebuie să mă ocup urgent de el, numai că de data asta… Nu dorea absolut nimic. Ori nu putea… în orice caz, a rămas mai bine de o oră agăţat de telefon. Nici măcar nu m-a lăsat să îl ating… Mai erau două ceasuri până dimineaţă!

— Şi? Asta te-a lăsat cu gura căscată?

— Faci mişto! M-a lăsat să mă odihnesc! Nu, fără glumă, telefoanele m-au uimit, mai degrabă…

— Ai tras cu urechea?

— Nici nu aş fi putut face altceva, din moment ce se

aşezase chiar în faţa mea. Dar, cum vorbea în arabă, nu sunt prea sigură că am înţeles totul…

— Pe bune, vorbeşti arabă? Credeam că te dai mare!

— Ia nu te mai da tu macho, te rog! înţeleg perfect, închipuie-ţi.

— Şi ce zicea Făt-Frumos ăsta al tău?

— Că tocmai se întâlnise cu un anume Paulson. Şi că trebuia lichidat totul.

— Paulson? Şi de lichidat totul?

— Toate acţiunile Brothers… îţi spune ceva chestia asta?

— Brook Brothers sunt costumele mele. Marx Brothers au fost mai demult. Big Brother e literatură. Nu văd nimic mai clar.

— Termină cu tâmpeniile, vorbeau despre bani.

— Lehman Brothers?

— Asta e! Cred că despre asta vorbeau. Zicea că Brothers e-n colimator, împreună cu Meryl nu-ştiu-cum. Apoi a venit vorba şi despre nişte asigurări. Am mai auzit şi că s-a dus totul de râpă, că e prea coruptă treaba, că trebuie să cadă capul cuiva…

— Povesteşte mai departe, devine interesant.

— Ei… la drept vorbind, nu ştiu nimic mai mult. Când a închis, m-a întrebat ce fac cu banii mei. Am făcut pe proasta, însă a insistat, spunându-mi că dacă am ceva băgat în fonduri mutuale sau în orice altceva, la bursă, mai bine aş vinde totul.

— Şi ce ai făcut?

— Eh, am vândut totul de dimineaţă, evident!

Mandy râdea de parcă mi-ar fi spus o glumă bună.

N-am mai insistat. Sânii ei îndreptaţi către mine mi-au retrezit încă o dată interesul. Ne-am pus din nou pe treabă. Şi toate astea pe spezele acţionarilor băncii. Asta era partea cea mai bună! Urma să fac câteva note de plată fictive, care treceau prin contabilitate ca scrisoarea prin poştă.

Mandy a şters-o cu noaptea-n cap. Iar eu i-am mâncat micul dejun ca premiu. Şi cârnaţii prăjiţi.

Totul a început să mi se învârtă în minte pe drumul spre Paris. Am pus cap la cap tot ceea ce îmi spusese şi ceea ce deja ştiam. Statele Unite aveau o nevoie vitală de saudiţi. Aici nu mai era niciun mister. În primul rând, fiindcă Arabia Saudită deţine un sfert din rezerva mondială de petrol brut. Pe la sfârşitul lui august, preţul petrolului era încă în plină explozie. Trebuia încă o dată să li se întindă la picioare covorul roşu pentru a mai potoli extremiştii din OPEC. Apoi, dacă cumva regele Abdallah ar fi dat colţul, ar fi fost o întreagă catastrofă: familia Saud era proprietara a 7% din activele americane. Lucru care putea gripa pe loc întreg sistemul economic. În sfârşit, mai era un lucru de notat, şi nu dintre cele mai lipsite de importanţă. În Statele Unite, primul semestru al lui 2008 fusese execrabil. În numai cinci ani, nivelul datoriei publice explodase. Pentru a se putea finanţa, Trezoreria emisese obligaţiuni garantate de stat. Cine putea să le cumpere? Saudiţii! Imediat după chinezi. Această finanţare de mai multe miliarde de dolari pe lună era vitală. Fără ea, America s-ar fi putut prăbuşi. Totul era teribil de simplu. Pentru Paulson şi pentru administraţia Bush să comită un mic delict de iniţiat era o nimica toată. O extravaganţă în numele raţiunii de stat.

Conştient dintr-odată de criza care se profila, nu cumva Paulson pur şi simplu era pe cale să o organizeze? Părea de necrezut şi totuşi… Furtuna se propaga dintr-o bancă în alta. Oare se hotărâse să desfacă o placă de zăpadă îngheţată pentru a încerca să controleze avalanşa care înainta? Ar fi fost un pariu enorm.

În care clipă am întrevăzut cele ce se întâmplau. Şi am început să reconstitui întreaga poveste: Paulson cinase cu Sultanul cu câteva zile mai înainte şi îi transmisese informaţia capitală: Lehman urma să cadă. Poate că îl sfătuise să nu facă nici cel mai mic gest de salvare pentru a-l ajuta pe Fuld? în rest, lăsa familia Saud să profite de informaţia explozivă.

Moţăiam uşor în Eurostar, în timp ce în minte îmi era din ce în ce mai limpede: ceva îngrozitor urma să se întâmple… Dar, fir-ar să fie, la ce îmi puteau folosi toate aceste intuiţii?

7.
Execuţie sumară

A doua zi, miercuri 27 august, când m-am întors la birou, mă aştepta o veste bună. Capcana funcţionase. Cei doi brokeri se trădaseră într-un schimb explicit de e-mailuri. „Ce e de făcut? O să se rostogolească şi-o să umple toată casa bulgării ăştia”, scrisese unul dintre ei. „Stai liniştit, tâmpiţel. Găsim ieşirea şi ne cărăm uşurel!”, îi promitea celălalt. Aveam sub ochi mai bine de cincisprezece e-mailuri de acelaşi fel. Doi puşti extrem de bine plătiţi şi foarte aroganţi, care îşi închipuiau, pe deasupra, că pot dosi o parte din acele câştiguri astronomice… Uite cine erau cu adevărat politehnicienii ăştia ai noştri. Polimagi de marfă proastă, tari în matematică, desigur, dar fără un dram de judecată. Eram uluit de uşurinţa cu care puteam să punem mâna pe ei. Şi să-i aruncăm de să nu se vadă.

I-am chemat la mine imediat. Ca să încheiem socotelile cât mai repede.

Cel pe care îl cunoşteam cel mai bine, Charles-Henri, a intrat primul. Am încheiat-o iute cu politeţurile uzuale, pentru a intra în subiect. Tânărul acesta îngâmfat a încercat să se apere. Patetic! Iar eu m-am înfuriat cu atât mai mult, cu cât mă simţeam umilit. Doar nu altcineva îl remarcase la New York. Dacă povestea avea să facă valuri, toată lumea mă va lua de fraier. Ceea ce ar fi fost mult prea penibil. Din biroul meu parcă îl auzeam pe Numărul 1 adăugând în faţa comitetului directorial: „Damian mai trebuie să îşi facă temele. Nu e de mirare, ia uitaţi-vă la parcursul lui profesional… Logic. Dar veţi vedea că după ce ne-a făcut ce ne-a făcut, o să ne mai ceară şi o primă la sfârşitul anului”. După care va fi obligat să se întoarcă spre mine pentru a mai zice: „Calmaţi-vă, doar nu aţi intenţionat să se întâmple aşa ceva, nu-i aşa, domnule director general?”

Adevărul este că în momentul numirii mele, cu un an în urmă, Numărul 1 avea un alt tânăr protejat. Un absolvent al Şcolii Naţionale de Administraţie la fel de plin de el, care o ştersese pe ultima sută la Singapore. Aşa că rămăsesem eu de umplutură. Numai că, din acel moment, preşedintele băncii m-a făcut să plătesc ceea ce considerase a fi fost un afront personal. Dar şi eu eram încăpăţânat. Şi chiar dacă titlurile mele nu erau la fel de sforăitoare ca ale lui, aveam o memorie tare bună. Poate chiar prea bună.

În aşteptare, m-am trezit pe cap cu două cazuri sociale şi ditamai greutatea în braţe. Trebuia sfârşită odată toată treaba. Am ridicat tonul, ameninţând că voi face o plângere penală. Charles-Henri a înţeles că nu glumeam deloc. Timp de un ceas l-am interogat despre procedeele folosite pentru a ocoli sistemele de securitate. Dacă turna tot, aveam de gând să opresc represaliile. Şi cum nu făceam pe căpcăunul cel fioros, eram gata să fi alcătuiesc o scrisoare de recomandare către un prieten care conducea un *hedge fund* la Londra. Mica misivă ar fi prezentat două avantaje: s-ar fi evitat ca aceşti doi băieţi stângaci, însă sclipitori, să se trezească chiar a doua zi după ce vor fi daţi afară angajaţi de concurenţa prea puţin dispusă la un comportament delicat, şi am fi avut în continuare posibilitatea să rămânem cu ochii pe ei. Totuşi, se dovediseră creativi. Nu se ştie niciodată ce se mai poate ivi. După ce vor mai fi câştigat oarecare experienţă, poate că ar fi putut fi recuperaţi pentru a mai face ceva cu ei. În sfârşit, spre a-mi dovedi bunăvoinţa, m-am decis să amortizez şocul propunând o primă simbolică. Din care să îşi poată achita schimbarea de domiciliu.

Citind suma propusă, o sută de mii de euro de fiecare, lui Charles-Henri i-a scăpat un ţipăt ca de porc gâtuit. Câtă lipsă de tact! Susţinea că banca avea să încaseze mai multe sute de milioane de euro, care ar fi trecut direct în seifurile negre… Hop şi cuvintele mari! Bani care pur şi simplu ar fi spălat alte incidente de acelaşi tip, asta era tot. Oricum, ce avea de gând să facă? Să le dea la *Restos de*

coeur, celebrele cantine populare inventate de Coluche? Realitatea era simplă: depăşiseră ceea ce erau autorizaţi să facă şi înşelaseră sistemul pentru a-i smulge bonusuri nejustificate. O derivă gravă. Care merita să fie sancţionată. Dar, mai ales, se lăsaseră prinşi. Hoţul neprins, negustor cinstit: iată deviza brokerului, completată de un mic adaos: prins înseamnă dat afară. Sau, mai repede, sacrificat, strangulat, tăiat în bucăţi, eviscerat chiar în numele sacrosanctei reputaţii a băncii.

Băiatul a sfârşit prin a înţelege că totul se dusese de râpă. După o ultimă tentativă de negociere, a dat tot din el ca şi cum ar fi vrut să scape de o minciună prea apăsătoare. Un puşti, ce să mai vorbim. Cu cât intra mai adânc în detaliile metodei prin care păcălea sistemul, cu atât îşi revenea în fire. Părea aproape mândru de el. În fapt, cei doi complici elaboraseră un sistem destul de sofisticat, începând prin a inventa clienţi falşi. Pentru a izbuti, pur şi simplu forţaseră sistemul nostru informatic Murex. Pentru a scăpa de control, procedaseră la operaţiuni de vânzare-cumpărare între obiecte de acelaşi fel, la cursuri diferite, între două părţi, una reală şi alta fictivă. Zilnic era controlată partea reală, aşa cum şi trebuie, pentru a se verifica diferenţele dintre costuri şi preţurile de vânzare, propuse ori definitive. Fiecare contract de *futures* asupra indicilor bursieri implică un depozit şi, în fiecare seară, după închiderea şedinţei bursiere, sunt examinate soldurile de către camera de compensaţie care procedează la stabilirea dobânzilor pieţei. În acest caz există mai mulţi observatori potenţiali ai unei nereguli: banca, bineînţeles, dar şi compensatorul de contract – în cazul nostru piaţa de schimburi germană Eurex şi camera ei de compensaţie. Fireşte, acest sistem funcţionează într-un singur sens, ca maxilarele unui crocodil. Alarmele se declanşează în caz de sold negativ, după cum puterea simpaticului prădător se rezumă la a închide maxilarele, sfărâmând totul dintr-o singură mişcare. În schimb, crocodilul este incapabil să deschidă gura şi dacă îi este legată cu o biată sfoară. În caz de

pierdere, sistemul Murex îşi abate maxilarul către anomalie. Dar dacă eroarea face banca să câştige, crocodilul nici că mai mişcă şi, astfel, eroarea nu a existat niciodată.

La un moment dat, Charles-Henri chiar s-a apucat să îmi noteze schema punctelor slabe ale sistemului de securitate. Nu-i cerusem chiar atât de mult, dar nu era rău. În linii mari, de când fusese montat sistemul Murex numărul de tranzacţii zilnice crescuse de opt ori. Miezul reactorului nostru informatic era saturat. A fost necesar să se instaleze un sistem derivat pentru a absorbi şi proteja toate tranzacţiile. Fiecare dintre sisteme era autonom şi opac. Cei doi brokeri se pregătiseră să deturneze sume foarte mici, inferioare nivelului de alertă, către un cont intern, ceea ce le-ar fi permis, în câteva luni, să ia potul cel mare! Aşa cum un firicel de apă care se scurge de undeva sfârşeşte prin a umple căldarea. Problemă de răbdare. Şi de discreţie…

L-am felicitat pentru ingeniozitate, dar şi pentru lipsa de discreţie, cerându-i totodată să îmi lase schema alcătuită în grabă, ca mărturisire de circumstanţă. Îmi ziceam că îmi va folosi pentru a întări sistemul de securitate. După care a semnat angajamentul de a nu vorbi niciodată despre acest subiect, indiferent ce se va întâmpla cu el în afara băncii.

Îmi propusesem ca, la sfârşitul zilei, să îi primesc şi complicele pentru a-l supune aceluiaşi tip de interogatoriu. Era puţin probabil să se descurce mai bine decât Charles-Henri. În aşteptare, trebuia schimbat cât mai repede cu putinţă sistemul de securitate. Secretara mă anunţase că Étienne sosise şi mă aştepta. A intrat în birou cu o faţă jalnică. Mă hotărâsem însă să-l tratez fără mănuşi.

— Sunteţi conştient că trebuie schimbate toate dispozitivele?

— Glumiţi?

— Vi se pare?

— Ar fi o muncă enormă. Să tot fie nevoie de şase luni!

— Bun. Atunci treceţi imediat la treabă… de exemplu,

schimbând toate codurile!

Şeful *back office*-uluia părut scandalizat.

— De ce? Nu am avut niciodată probleme cu viramentele!

— Cu *toate* viramentele?

— Evident! Şi, de altfel, la ce ar folosi să inversăm destinatarii unui acord de creditare reciprocă sau ai unui alt tip de tranzacţie?

În acel moment mi-am zis că, fără discuţie, Étienne avea foarte puţină imaginaţie. Reacţia mi s-a părut destul de neliniştitoare. Şi am intuit că schimbările de coduri erau o idee foarte bună.

L-am expediat acordându-i un răgaz de douăzeci şi patru de ore pentru a rezolva problema. Urma să mai aştept câteva luni înainte de a-l da afară. Poate, prin decembrie… De Crăciun?

A doua zi am primit un e-mail din partea lui. Noile coduri fuseseră activate. O ştiam. Puţin mai înainte, evident din greşeală (hotărât lucru, tehnologia are şi ea limitele ei), primisem copia unui document în care erau trecute toate schimbările efectuate, cu menţionarea noilor coduri. La sfârşitul e-mailului dădusem peste o frăzuliţă încântătoare la adresa mea: „Prostul ăsta vrea să mă facă să port un sombrero. Dar las că n-o să iasă chiar aşa!” Étienne nu mai avusese nevoie să se semneze. Îi recunoscusem stilul. Am arhivat mesajul. În fond, poate că nu era necesar să aştept până la Crăciun…

8
Orbirea

Încă din vinerea când mă întorsesem din vacanţă mă aştepta o mică surpriză la etajul direcţiei. Genialul nostru preşedinte, mânat de un prea sigur instinct, decisese să-şi bage capul în jug, la loc, cu două zile mai devreme. Nicio şansă de scăpare! în afara reuniunilor lipsite de interes pe care trebuia să le stabilesc încă de la sosire, urgent era să nu anulez prânzul prevăzut cu un personaj pitoresc al finanţelor pariziene. Era vorba despre Patrick Artus, director de studii al Băncii Natixis, instituţie pe care o consideram, la vremea aceea, drept foarte solidă în pofida pierderilor considerabile anunţate în vară. Dacă nu va avea nimic în agendă, curiozitatea legendară a Numărului 1 îl va incita să se aşeze la masa noastră. E inutil să vă mai spun că o asemenea perspectivă nu mă încânta nicidecum. Înţelegeam să profit din plin de una dintre rarele distracţii pe care le oferea poziţia mea în bancă: să ascult cu aer recules profeţiile lui Artus, adesea pe cât de absurde, pe atât de categorice.

Am coborât în hol pentru a-mi primi musafirul. Artus mă aştepta liniştit, stând de vorbă cu Numărul 1. O femeie tânără, pe care nu o cunoşteam, stătea cumva mai retrasă. Am intuit că subiectul era prânzul preşedintelui, fără îndoială mai degrabă sportiv decât încărcat de calorii…

— Ah, Damian, noroc că eram eu pe aici pentru a-ţi întâmpina invitatul!

— Ştii bine, dragă Patrick, cât este de imposibil de înlocuit dragul nostru preşedinte…

Numărul 1 s-a întors către mine cu un uşor rictus:

— Văd că vacanţa nu v-a corodat spiritul muşcător! Bine, domnilor, vă las… a adăugat preşedintele, în fugă, făcându-i femeii un mic semn afectuos.

Eram încântat. Nu urma să ne mai paraziteze prânzul.

De cum a intrat în ascensor, economistul-vedetă al celor de la Natixis şi-a şi început jocul obişnuit:

— S-ar zice că traversaţi de minune criza…

Începea tare!

— Dragă Patrick, eşti indulgent de-a binelea. Acum un an credeai cu siguranţă contrariul!

— Hei! Trezeşte-te! Când aţi închis cele trei fonduri – provizoriu, bineînţeles… –, piaţa a înţeles foarte bine mesajul. Până şi eu, de fiecare dată când am fost întrebat despre asta, m-am abţinut să vă critic. Din contră…

— Aşa e. Am apreciat mult atitudinea ta.

Artus făcea aluzie la o decizie spectaculoasă luată de bancă în 2007, care, după părerea mea, jucase un anumit rol, prea puţin recunoscut, în starea de deprimare, pe cale de apariţie, a pieţei bursiere. Trei dintre fondurile noastre speculative, prospere până în acel moment, intraseră brusc într-o criză de lichidităţi. Altfel spus, investitorii care solicitau recuperarea banilor erau mai mulţi decât cei nou sosiţi. La vremea respectivă, directorul nostru financiar îmi trimisese un e-mail alarmist, pe de o parte pentru a mă informa, ceea ce era demn de laudă, pe de alta pentru a fi acoperit, ceea ce era mai puţin. În jargonul lui, care, de altfel, este şi al meu, îmi scria: „Cererile de retragere au atins proporţii neaşteptate. Ruptură posibilă la sfârşitul săptămânii”. Traducere: cash-ul urma să ne lipsească. Fireşte, am fi putut da banii înapoi tuturor utilizând trezoreria băncii. Dar fondurile respective erau entităţi contabile distincte, care îşi aveau viaţa lor. Problemă suplimentară: Unele dintre active se dovediseră imposibil de cotat. Oare nu ar fi trebuit repuse pe linia de plutire sub pretextul că spre ele am îndreptat, cu bună ştiinţă, numeroşi clienţi? Juridic nu eram obligaţi să o facem. De altfel, nici nu intenţionam. Chiar dacă, evident, prăbuşirea acelor fonduri ar fi avut un efect negativ. Pentru a depăşi dificultatea, preşedintele luase lucrurile în glumă: „Nu te panica, dragă. Le închidem pentru moment, până se mai liniştesc lucrurile. Va fi de ajuns!”

În jargon, asta însemna că urma să sistăm lichidităţile.

Firește, provizoriu. Ne pregăteam, pur şi simplu, să îngheţăm banii idioţilor de clienţi, aşteptând să se redreseze cursul. Îmi aduc aminte că întreaga conducere s-a felicitat pentru o asemenea idee.

Din păcate, piaţa a înţeles rapid că *Sicav*-ul (Societate de Investiţii cu Capital Variabil) nostru monetar nu făcea prea mare lucru. Ba chiar nici doi bani! Vestea s-a răspândit, iar cererile de retragere s-au multiplicat până la catastrofă. Cu toate acestea, suspendarea lichidităţilor acelor fonduri trecuse ca raţa prin apă: Ministerul de Finanţe, ca şi AMF (Autoritatea pentru Pieţe Financiare) înghiţiseră totul. Fiindcă a întrerupe tranzacţiile, a bloca fluiditatea pieţei este totuşi crima absolută în capitalism! Semn al fricii. Al panicii, chiar! Puteam presupune că mass-media, concurenţa, autorităţile, toată lumea era cu ochii pe noi. Ei bine, şi? Şi nimic. Ca prin miracol, incredibila noastră decizie a trecut ca şi neobservată. Bineînţeles că au fost nişte documente lipsite de importanţă, prin care se manifesta uimirea, câteva care ne criticau în termeni vagi, dar, în fond, nimeni nu a priceput nimic. Un cotidian a vorbit chiar despre o „decizie abilă” în climatul isterizat al momentului. Abilă… Era prea mult spus! îmi amintesc de comentariul Numărului 1, foarte mulţumit de el de câte ori făcea câte o tâmpenie: „Vedeţi, Damian, e de ajuns să îţi păstrezi sângele rece şi piaţa îşi vine în fire imediat ce a simţit că nu cedezi”.

Dar, vai, peste două luni, în momentul redeschiderii fondurilor, a suflat un vânt de panică. După o ezitare, ne-am hotărât să facem „un gest comercial”, cum zic şefii de agenţii: să ne plătim clienţii! Mă rog, nu vă neliniştiţi: nu pe toţi, doar pe cei mai tari şi nu chiar cu toată suma. Ceea ce ne-a costat o nimica toată de două miliarde. Totuşi. Cifră tabu care nu a fost niciodată recunoscută. Cu atât mai mult cu cât, de atunci, două dintre cele trei fonduri au fost închise.

După ce am comandat apetitivele, bine instalaţi în sala de mese a direcţiei, mi-am dorit să-l testez pe veselul

comesean în legătură cu unul dintre noile mele subiecte favorite:

— Ai văzut? Lehman tot mai are un *rating* excelent. Standard & Poor's şi Moody's îl menţin la AA +.

— Daaa? Nici că mă miră. Spune care ce vrea despre ei acum. Evident, Richard Fuld este un mare bancher.

Ascultând expertul în egală măsură tranşant şi volubil, mi-a revenit în minte dosarul despre el, pe care mi-l adusese asistenta mea. Într-o mapă transparentă figura un extras din *Scrisoarea de la Natixis* din 22 martie 2007, al cărei conţinut fusese supervizat de invitatul meu. Ce spunea acolo acest guru atât de ascultat? Că nu credea sub nicio formă în criza de lichidităţi de pe piaţă. Şi se mai vehicula încă o prostie, după părerea lui: o posibilă recesiune în Statele Unite. Ce glumă! Şi, cireaşa de pe tort? Contesta ideea că această „criză a creditului imobiliar tip *subprime*, din Statele Unite, ar putea declanşa una bancară şi financiară". Oamenii sunt cretini.

Festivalul a continuat în acelaşi ritm până la desert. Artus se dezlănţuise: desigur, perspectivele economice erau „nesigure", iar situaţia bursei „volatilă". Cât despre operatori, îi considera „traumatizaţi de secvenţa descendentă". Dar capătul tunelului se apropia, se putea vedea cu ochiul liber. De altfel, profitul marilor firme rămânea „bine orientat", iar guvernele urmau să „injecteze putere de cumpărare" pentru a facilita reluarea funcţionării sistemului.

Cel mai rău lucru a fost că am considerat pline de bun-simţ acele previziuni extravagante.

9
O ocazie se aur

Mi-am condus musafirul până la lift. Timpul disponibil mi se comprimase. La acel sfârşit de august, un eveniment important impunea să fiu prezent în aceeaşi seară la Deauville. Celebra vânzare de cai pursânge în vârstă de un an, mânjii aceia excepţionali de cel mai nobil sânge, era prilejul pentru responsabilul departamentului de gestiune să meargă an de an la pescuit de rechini în timpul celor două zile cât ţinea târgul. Aveam întâlnire la 18.30 pentru a analiza rezultatele prospecţiei. După care urma un dineu de gală, în timpul căruia voi servi drept momeală pentru a încerca să încheiem o afacere importantă.

Eram destul de mulţumit de celula de criză de mici dimensiuni pe care o pusesem la punct cu cinci ani mai înainte. Formată din trei elemente selecţionate pentru bunele lor maniere, pentru relaţiile pe care le aveau ori pentru calitatea familiilor din care se trăgeau, echipa scotocea prin locurile de înaltă clasă ale transhumanţei miliardarilor din lumea întreagă: Balul Trandafirului din Monaco, Salonul Internaţional al Anticarilor de la Maastricht, Târgul de Artă Contemporană de la Bâle sau Revelionul de la Gstaad erau tot atâtea ocazii de a ne apropia de potenţialii clienţi, adesea inaccesibili.

Înainte de a mă evapora, mai aveam de dat câteva telefoane. Obiectivul? Să plec cât mai devreme pentru a evita ambuteiajele de seară de pe autostrada către Normandia.

— Deranjez?

Preşedintele îşi făcuse apariţia în cadrul uşii de la biroul meu. De fiecare dată când avea să mă pună la curent cu vreo problemă delicată îşi mângâia chelia cu un aer inspirat. Bronzul îi stătea bine. La şaizeci şi doi de ani, nu îşi arăta vârsta.

— Tocmai plecam, dar, vă rog, intraţi.

— La ora asta?

— Fug la Deauville. E vorba despre mânjii pursânge, ştiţi…

— Înţeleg. Micile fantezii… Aş fi vrut doar să vă spun câteva cuvinte despre un dosar încă absolut confidenţial în stadiul actual…

Am aprobat din cap fără alt comentariu. Eram obişnuit cu precauţiile sale oratorice care învăluiau şi cea mai insignifiantă conversaţie.

— Un prieten m-a îndreptat către o pistă interesantă.

Aici aş fi avut nevoie să aflu pe ce teren călcam.

— Un… prieten?

— Mda, în sfârşit… Un apropiat. Vicepreşedintele unei mari instituţii americane.

— Aşadar?

— E ceva destul de delicat… Bun, înţelegeţi… a mormăit brusc contrariat. Mă refer la Citigroup.

— Au avut şi zile mai bune.

— Uitaţi ce e, dacă aţi fi construit o bancă aşa cum e aceea, aţi fi avut tot dreptul să glumiţi. Oricum ar fi, l-am întâlnit săptămâna trecută la Paris şi, la un moment dat, am vorbit despre Europa de Est.

— Înţeleg.

— Pe scurt, a fost vorba despre Ucraina. Închipuiţi-vă că a treia bancă a ţării este de vânzare. O ocazie de aur! Există un enorm potenţial în aceste vechi protectorate comuniste. Ţările acelea sunt mult mai dinamice decât ale noastre şi pe acolo totul e de inventat.

— Fireşte. Dar nu…

— Citigroup a hotărât să se reorienteze către Statele Unite. Sunt gata să vândă anumite participaţii cu condiţia ca totul să se facă rapid.

— Dacă îmi amintesc bine, aţi fost felicitat la ultimul seminar tocmai pentru că nu am investit în ţările acelea.

— Asta era anul trecut. De atunci au avut loc nişte schimbări în Est… Poate că aţi remarcat şi dumneavoastră.

— Ce mărime ar avea investiţia?

Preşedintele s-a ridicat. După câteva secunde a dat să plece, după care s-a întors spre mine din prag.

— Ei, nimic extraordinar. Două miliarde, poate două miliarde şi jumătate…

— Pentru?

— Pentru 23% din capital.

— Ar trebui să o aducem la minimum opt miliarde de euro. Pentru o instituţie care nu este lider într-o ţară în stare proastă de funcţionare şi, pe deasupra, şi îndatorată? în context, suma nu este deloc neglijabilă!

— Uitaţi cum stă treaba, Damian: analizaţi cifrele şi prezentaţi-mi un dosar complet la sfârşitul lui septembrie. Mai vorbim atunci.

— Spuneţi-mi, vă rog, pentru ca să ştiu cum stăm, am zis, gândindu-mă că în felul acela chiar urma să întârzii, aţi semnat deja ceva?

— Nimic. Şi chiar dacă aş fi făcut-o, care ar fi problema?

Am studiat cu răbdare dosarul confuz. Evident, era o idee foarte proastă să investim în Ucraina în acel moment. Criza latentă dintre preşedintele şi prim-ministrul acelei ţări îngreuna mersul economiei. Perspectiva de inflaţie pentru 2008 depăşea 20% şi ştiam că FMI fusese solicitat pentru un împrumut de mai bine de şaisprezece miliarde. Hotărât lucru: preşedintele nostru o luase razna! Doar dacă… Un „gest comercial”, cum zicem noi, nu cumva se împletea cu târgul propus?

10
Cârligul

Totul a mers ca pe roate. Am ajuns aproape la timp, iar Pierre-Jean, directorul departamentului gestiune, mă aştepta pe o banchetă îmbrăcată în muşama roşie, la Miocque, restaurantul *happy-few* din Deauville. Lunganul era îmbrăcat într-un splendid costum pepit, alb cu negru, o ciudată cămaşă roz şi o pereche de pantofi maro, de lac, Weston. M-a întâmpinat bucuros.

— Iei un *mojito*, Damian? Am început fără tine.

— Bine-ai făcut. Cum stăm?

— E o zi bună. Licitaţia a urcat până la 770.000 de euro, ţinând cont de viitorul posibil crah, absolut senzaţional.

— Au sosit şi celebrii noştri prieteni?

— Aproape toţi. De altfel, există şi o invitată de marcă. Samantha îţi spune ceva?

— Bineînţeles. Intermediară de lux care se ocupă afaceri dubioase cu clanul Maktub din Dubai.

— Ei bine, e clar că fata asta nu e pe aici ca să-şi completeze educaţia. Ştiai că-i plac caii de curse?

— Nu. De altfel, nu ştiu mare lucru despre ea.

— Am văzut-o azi. Nu făcea niciun pas de lângă un tip de la Barclays. Parcă era unul dintre vicepreşedinţi.

— La ce te gândeşti?

— Sunt unii care zic că se pregăteşte o afacere.

Ceea ce însemna că englezii erau într-un moment prost. Şi că intenţionau să se scoată fără ajutorul guvernului. Mod expeditiv de a-şi păstra, în acelaşi timp, şi independenţa… şi bonusurile! Ar fi putut fi interesant să lucrezi cu genul ăsta de intermediari. Era cazul să fac ceva şi în direcţia asta. Personal…

— Nu mi-o poţi prezenta?

— De ce nu? Vino la Londra, vom încerca să luăm masa în restaurantul ei de lângă crescătoria de cai de prăsilă din Newmarket. Trece des pe acolo.

A intrat şi Hervé Morin. Pierre-Jean s-a aplecat spre

mine cu figură de conspirator.

— A pus mâna pe-o crupă…

— Poftim?

— A participat cu nişte prieteni la licitaţie, după-amiază. Şi-au tras un pursânge minunat, pe care îl vor împărţi toţi patru sau cinci. Aşa că-i rămâne şi lui o crupă.

Ministrul Apărării s-a alăturat unui grup înflăcărat care, aparent, sărbătorea evenimentul. Era timpul s-o încheiem cu ordinea de zi:

— Şi cu Édouard de Rothschild cum rămâne?

— Uite, am impresia că se poate încerca oarece. Dacă tot a părăsit banca familiei, am putea pune mâna pe afacerea lui.

— Adică?

— Nu e clar ce s-a petrecut între el şi fratele lui vitreg, David, dar se pare că o ceartă tot a fost. Evident, faptul că au cumpărat *Libération* nu a calmat lucrurile.

— Adevărat, acum nu mai este bancher, ci mogul al presei!

— Poţi să râzi, Damian, dar, ţinând cont de cifra averii personale, tare mi-ar mai plăcea să-l aducem în grajdul nostru.

— De cât e vorba?

— În pofida a tot ceea ce pierde zilnic din cauza jurnalului, se estimează că, împreună cu fratele lui, posedă mai bine de trei sute de milioane de euro.

Se împlineau doi ani de când îl luasem pe Édouard de Rothschild în vizor. Pierre-Jean, mare specialist al băncii în mârţoage şi averi, care merg împreună, reuşise, în cursul unei serate organizate de *France-Galop* să se apropie de moştenitor care, de altfel, era şi preşedintele asociaţiei. Cu un mare număr de membri, aceasta organizează principalele curse hipice şi administrează şase mari hipodromuri în Franţa, printre care şi pe acela de la Deauville. Zglobiul cincuagenar, călăreţ de talie internaţională şi specialist al săriturilor peste obstacole, se apăra cât putea de profitori de teapa noastră. Totuşi,

Pierre-Jean reuşise să îl intereseze, dându-i senzaţia că e un pasionat al hergheliei sale şi al culorilor pe care le purta, „caschetă galbenă şi pelerină albastră”, invers decât purtase tatăl său.

După îndelunga muncă de apropiere, venise vremea concluziilor. Aici trebuia să intervin eu. Specialistul nostru în gestionat averi făcuse în aşa fel încât fusesem invitaţi amândoi la serata de încheiere a licitaţiei anuale de mânji pursânge, care urma să aibă loc în seara aceea la castelul din Meautry, fieful normand al lui Édouard de Rothschild.

Trebuia jucat strâns pentru a pune mâna pe un adevărat mandat de gestiune. Reflectam la temele pe care urma să le dezvolt în scurta conversaţie pe care o vom avea, dacă totul s-ar fi desfăşurat conform planului: New York, situaţia echipei în MBA, minunata lui soţie, Arielle, pe care Isabelle o întâlnea, din când în când, la Ritz Health Club, ceasurile de glorie în banca familiei, greutatea de a-ţi administra tu însuţi averea când dispui de ceva bani…

Obiectivul era de a face să intre la noi această ramură a faimoasei dinastii. Ne-am fi mulţumit şi doar cu o părticică din patrimoniu.

Prada s-ar fi dovedit un preafrumos trofeu cucerit de noi doi, un mijloc eficace de a mai închide pliscul preşedintelui şi, bonus, o dobândă de piaţă dată dracului. Pentru a mai strânge nişte papagali…

11
The Banker

În săptămâna aceea am ţinut-o lanţ cu festivităţile. Afacerea Deauville şi miliardarii săi se soldase cu un eşec discret: Édouard de Rothschild abia de mi-a adresat câteva cuvinte, dar serata ne-a permis să identificăm alte ţinte la fel de bogate, pe care Pierre-Jean le-a luat imediat în colimator. Pentru a o încheia miraculos, am plecat în weekend la Londra pentru a participa la ultima mare petrecere a mondializării fericite. Şi ce fericire! O capitală fermecată, paradis al speculatorilor de două decenii încoace… City este prin excelenţă locul european în care poţi face bani. Mulţi bani. Practic, Londra era ultimul paradis fiscal tolerat. Până la urmă, în Elveţia justiţia ajunsese să coopereze. De altfel, la bancă, urmăream îndeaproape destinul comisiilor rogatorii care se multiplicau în întreaga Europă, întărind în mod periculos ajutorul reciproc judiciar între statele membre.

Uităm adesea că Anglia este o insulă. Pe acolo, solicitările justiţiei franceze sau germane sunt adeseori prost primite. La fel e şi cu fiscul. Administraţia britanică este teribil de suspicioasă, văzând peste tot ingerinţe. La început se mulţumeşte să acuze defectuoasa recepţie a curieratului, apoi, tăcere totală. Şi îndelungă. Apoi nimeni nu mai îndrăzneşte să zică nimic, pentru a nu-şi strica reputaţia. Până la urmă, unul dintre puţinele locuri britanice în care cooperarea internaţională funcţionează foarte bine, cu un serviciu ireproşabil, rămâne Annabel’s: în micul cocon pentru nopţi englezeşti de mare clasă, faptul de a fi francez nu este neapărat un handicap.

În seara aceea totul s-a întâmplat la *Dorchester*, hotelul de lux în care, de altfel, obişnuiam să mă întâlnesc cu Mandy. Ca în fiecare an, revista engleză de elită *Banker* îşi decerna premiile finanţiştilor cei mai merituoşi. Intrând în saloanele venerabilului stabiliment de lângă Hyde Park, mă gândeam că nu prea era materie primă pentru autocelebrarea din seara aceea. Toată lumea se felicita cu

toată lumea, bancherii mapamondului se pipăiau ca pentru a se asigura că bonusurile o vor ţine tot aşa. Mişcător spectacol, dar grotesc.

În mijlocul cinei, servită la lumina lumânărilor în sala imensă de recepţii a hotelului, directorul revistei financiare lunare a urcat la tribună pentru cuvenitul discurs din care reieşea că profesia noastră s-a comportat cu o mare integritate în ultimele luni, făcând faţă responsabilităţilor cu un curaj ieşit din comun. Mă ciupeam întrebându-mă ce oare căutam eu acolo.

Litania medaliilor a început chiar înaintea fripturii de vită cu sos de mentă: premiul pentru *fund* cel mai *successfull*, premiul instituţiei celei mai rentabile, premiul celui mai bun curs bursier... Nu lipsea decât premiul pentru buna prietenie! Acum era felicitată Société Générale pentru filiala ei din Rusia. Era indiscutabil premiul pentru umor negru. A urmat premiul pentru filiala din Armenia a Crédit Agricole: altă poantă! Cât despre banca noastră, mereu pe culmile succesului, a recoltat până la urmă patru premii, printre care şi cel al inovaţiei financiare. Finanţa de vârf mondială o luase razna, iată adevărul. Pe care îl ştiam foarte bine. Şi totuşi, euforia aceea părea că va dura o veşnicie.

În fond, în seara aceea *The Banker* decerna marele premiu al escrocheriei. Iar candidaţii nu lipseau. Inspirându-se din schi, s-ar fi putut decerna a treia stea, ba chiar medalia de aur pentru slalom special în vânzare de credite, din moment ce atâţia mici acţionari fuseseră adunaţi pe acest drum fără întoarcere – în orice caz, pentru economiile lor? Păi, ce cumpăraseră fără să aibă habar? Creanţe fără acoperire constând din tranşe ale datoriilor contractate de familii mexicane care trăiau în Statele Unite şi care împrumutaseră până la 130% din valoarea casei în care locuiau, ba chiar şi cu dobândă variabilă! Preţurile în imobiliare scăzuseră, dobânzile urcaseră brusc, amărâţii nu mai putuseră plăti datoria, aşa că li se luase maghernița. Fără riscuri? Aşa se credea în momentul respectiv. După care, preţul caselor scăzuse încă

şi mai mult. Clienţii renunţaseră la împrumuturi, iar băncile sfârşiseră prin a fi cu toate contaminate.

Vecinul din dreapta m-a întrerupt din starea meditativă. Era unul dintre directorii de la HSBC Londra cu care mi se încrucişaseră drumurile de multe ori în ultimii ani. Încercase să mă convingă încă de la începutul mesei că revenirea în formă era iminentă: „Înţelegi, ar fi de ajuns să dinamizăm ceva mai mult societăţile de investiţii cu capital variabil, că ai vedea cum duduie!” Am zâmbit, consternat de asemenea certitudini. În momentul acela, deja înţelesesem: verbul „a dinamiza”, lipit de eroicele noastre societăţi de investiţii monetare cu capital variabil, plasamentele, teoretic, cele mai simple, ascundeau de acum un pachet zdravăn din acele împrumuturi periculoase care circulau prin toată lumea! Dar văduva din Carpentras ori funcţionarul din Mans care, cu ochii închişi, se înverşuna să îşi arunce economiile în ciorapul ăsta de lână găurit?! în fond, banca ar mai fi meritat un premiu al şmecheriei pentru a fi rătăcit minţile atâtor depunători plini de încredere.

Şi-apoi, dacă tot erau pe acolo, premiile ar mai fi putut fi decernate şi instituţiilor ca Dexia, care umpluseră conturile clienţilor cu acţiuni gata prăbuşite. Bandiţii aceia obţinuseră deja, de la începutul anului, 5 miliarde de euro vărsate cu generozitate de către statul francez pentru a-i scăpa de la faliment. Pentru 7,3 miliarde cifră de afaceri, 70% cvasisubvenţii – record mondial!

Cel din urmă premiu care ar mai fi trebuit acordat era acela al necinstei intelectuale. Aici, cursa ar fi fost strânsă. De douăzeci de ani încoace solicităm în cor şi urlând mai multă libertate, mai multă independenţă, mai multă relaxare a pieţei şi mai puţine reglementări, mai puţină birocraţie, mai puţine impozite! Hazul e că asta am şi obţinut! mai întâi din partea socialiştilor, ai lui Fabius, Strauss-Kahn, Bérégovoy, Delors, care, după criza lor de demenţă din 1981, se întorseseră la sentimente mai bune. Mii de mulţumiri, calzi ai Partidului Socialist, bancherii vă datorează mult! Dar, atenţie: şi dreapta s-a arătat tot atât

de binevoitoare. După alegerea lui Chirac, tutela asupra Băncii Franţei devenise ca şi inexistentă. Cât despre braţul ei armat, Comisia bancară, a fost ca şi uitat vreme de un deceniu. Nimeni nu şi-a arătat muşchii în vreo anchetă, nu s-a primit nicio atenţionare publică, niciun raport. Micii ei funcţionari erau de domeniul perfecţiunii!

Se servea desertul. Mă săturasem de serbarea de autofelicitare cu tot cu ambianţa ei ostentativă de sfârşit de domnie. Am întins-o explicând că trebuia să iau avionul foarte de dimineaţă pentru a merge la Budapesta. Adevărul era că tare aş mai fi luat desertul în cameră. Un desert în neglijeu de mătase... Numai că Mandy nu era la Londra. Presupuneam că hoinărea prin New York. Fata asta îmi lipsea puţin mai mult decât mi-aş fi dorit. Lucru care începuse să mă enerveze.

12
Lunch la Budapesta

Henry Kravis conduce una dintre cutiile negre ale capitalismului mondial, un gigantic *hedge fund*, KKR, reputat atât pentru performanţe, cât şi pentru opacitate. Altfel spus, este vorba despre un fond de investiţii care, de fiecare dată când poate, cumpără cât mai ieftin şi vinde cât mai scump. Pare simplu, dar nu este deloc aşa: să câştigi atâţia bani atât de repede este mai mult decât o meserie, este o vocaţie, un har mistic aproape. Omuleţul acesta aparent lipsit de importanţă este un mit al marii finanţe, fie şi întrucât cântăreşte trei miliarde de euro.

Cu el aveam întâlnire la Budapesta. Hotărâsem să ne vedem „pentru *lunch*", cum zice el, în restaurantul său favorit, *Four Seasons*. Preşedintele nostru mă delegase să studiez posibila achiziţionare a lui Raiffeisen, una dintre cele mai mari bănci austriece, foarte bine înfiptă în ţările din Est, dar care începuse să dea semne de slăbiciune.

— Ştiţi, treburile merg prost…

Sexagenarul bondoc, cu maxilar de pitbull, masacra franceza cu accentul lui texan, bun pentru tăiat copaci. Ţinea la mine fiindcă, în urmă cu câţiva ani, convinsesem comitetul executiv al băncii să meargă jumătate-jumătate cu KKR într-o operaţiune cam încurcată. Dacă îmi amintesc bine, era vorba despre a cumpăra un mare pachet de acţiuni de la Legrand, fabricantul de aparatură electrică din Limoges. Faptul că mă trag din zona aceea mă incitase să aranjez lucrurile în aşa fel încât afacerea să se desfăşoare în bune condiţiuni. Afacere de care, de altfel, am scăpat rapid, revânzând acţiunile şi încasând, la repezeală, 200 de milioane de euro. Povestea făcuse ceva valuri, însă reuşisem să nu apar în presă, pentru a evita ca părinţii mei să aibă probleme. Mica operaţiune, reuşită totuşi, contribuise la fondarea unei bune prietenii între mine şi Henry.

Era luni, 1 septembrie. Ascultându-l pe Kravis, îmi reveneau în memorie confidenţele tulburătoare ale lui

Mandy. Vânătoarea mea de brokeri, care ştia, în trecere, să îşi încaseze partea ei de premiu, părea conectată la adevărata putere: cea a petrodolarilor şi, prin urmare, a saudiţilor, cei mai buni clienţi ai ei. Să fi fost oare cu putinţă ca secretarul Trezoreriei americane să fi depăşit linia galbenă, anunţând un prinţ saudit despre căderea celor de la Lehman Brothers? Sigur că Sultanul nu era vreun oarecare, dar totul părea o enormitate. Experienţa mă învăţase să nu acord încredere enormităţilor la vedere. Cine ar fi crezut că un beduin ar fi fost în stare să trimită două avioane de linie pentru a face praf turnurile gemene de la World Trade Center pe 11 septembrie? Nimeni.

Kravis se apucase să îmi vorbească.

— Eşti la curent cu Lehman?

Iarăşi? Ce Dumnezeu aveau toţi cu banca asta? S-ar fi zis că întreaga lume se învârte în jurul ei! Credeam că face aluzie la povestea lui Mandy. Dintr-odată, mi-a venit cheful să par informat.

— Vă referiţi la prinţul arab? am răspuns sigur pe mine.

Kravis a făcut ochii mari.

— Care prinţ arab? Nici vorbă, mă refer la banca namilei de Fuld. Acum o săptămână explica tuturor jurnaliştilor jurându-se că Lehman nu are nicio problemă, dar niciuna, cu lichidităţile! După care mi-a telefonat *of finance* de la Lehman care m-a asigurat că toate zvonurile erau răspândite de Goldman. Şi uite aşa noi, la KKR, ne-am trezit lipiţi de o hârtie împuţită de vreo 120 de milioane de dolari şi…

— Toată lumea o ştie. De altfel, sunteţi într-o companie de top…

— Damian, nu despre asta vorbesc! Acesta este doar un amănunt, o să avem partea noastră de pierdere, nu e ceva dramatic. Nici vorbă. Grav e că…

Deşi arătându-şi vârsta – figura săpată de riduri profunde stătea mărturie –, Kravis degaja o impresie de forţă. Era un omuleţ nu chiar simpatic, destul de lacom, dar care emana un amestec de energie vitală, de

inteligenţă extraordinară şi de fluid magnetic… Totul însoţit de o brutalitate abia ascunsă. Avea cu ce se face respectat în universul baroc al marii finanţe mondializate. Când surâdea ai fi zis că te afli în faţa unui şarpe boa, gata să îşi înghită prada.

— E vorba despre elveţieni, Damian. Asta este problema…

O umbră i-a acoperit privirile, ceva între plictiseală şi nelinişte.

Adică?

Văzându-l atât de abătut începusem să mă alarmez.

I-au lăsat baltă!

Cuvintele acestea erau. Aşezate aşa, grămadă, în faţa mea, dar încă refuzam să le pricep.

— Doar nu vrei să spui că…

— Ba chiar aşa. Paulson l-a sunat pe Pascal Couchepin, preşedintele…

— Confederaţiei?

— Da. Şi i-a spus că vrea numerele conturilor celor şase patroni de la Lehman în douăzeci şi patru de ore. Tocmai vorbise cu preşedintele Asociaţiei Bancherilor Privaţi, căruia îi ţinuse acelaşi discurs…

— …şi îl ameninţase la fel?

— Se poate zice şi aşa, presupun! Paulson i-a spus: Uitaţi cum stă treaba, nu-mi place deloc ceea ce sunt obligat să fac, doar am condus şi eu, timp de opt ani, Goldman Sachs, dar nu mai am de ales. Dacă nu, m-am ars… Ceea ce nu ar avea prea mare importanţă, numai că, atunci, criza se va transforma într-un dezastru cum nici nu vă puteţi imagina!

— Şi celălalt ce a zis?

— A ascultat. Ce aţi fi vrut să fi răspundă unui gigant care cântăreşte numai el un miliard de dolari şi care mai este şi secretarul Trezoreriei guvernului Statelor Unite? Paulson a continuat, spunându-i preşedintelui elveţian: Lucrurile sunt simple, dacă nu ridicaţi secretul bancar în acest caz, într-o săptămână trecem prin Congres o lege de urgenţă prin care vom interzice pentru şase luni orice

tranzacţie financiară între Elveţia şi Statele Unite. Vă închipuiţi tabloul a ceea ce va urma?

— Bine, dar pentru ei violarea secretului bancar este aproape o crimă! Şi încă şi la ordinul guvernului! Şi încă şi pentru şase persoane o dată! Imposibil!

— Ba da. Chiar asta s-a petrecut acum patru zile şi, cum principala lor bancă a pierdut 40 de miliarde de franci elveţieni şi e la marginea falimentului… le-ar fi fost greu să nu colaboreze…

— Bine, dar… ar fi pentru prima oară!

Kravis s-a îndreptat în scaun, atins la punctul sensibil.

— Din fericire, după câte ştiu, aşa este. Dar şi o dată e prea mult!

— Şi atunci?

— Ei bine, ministrul elveţian şi tipul care conduce Asociaţia Bancherilor Privaţi au plecat la vânătoare. În definitiv, Geneva nu este un oraş chiar atât de mare! Pe urmă i-au strâns de coaie pe fazanii ăia de la UBS şi au şters cu ei pe jos de toată frumuseţea! Şi nu au întârziat să toarne conturile patronilor de la Lehman guvernului american, asta e! Să mai zici că Elveţia este un paradis fiscal! Ar fi de râs, dacă nu ar fi o catastrofă. În fond, Damian, dacă vom povesti toate astea într-o bună zi, nimeni nu ne va crede. Totuşi acesta este adevărul…

Mă gândeam la ceea ce îmi dezvăluise Kravis. Nu era de ici de acolo. Noutatea avea toate şansele să fie autentică. Creierul mi-a trecut în stare de alarmă, nivel roşu. Ca responsabil al zonei Europa, Elveţia aparţinea teritoriului meu. Cine ne putea garanta că filiala noastră GBN Asset Management mai putea fi protejată? Eu însumi organizasem ieşirea din Franţa a unui anumit număr de exilaţi fiscal. Mai erau aceştia, acum, în siguranţă? Mă va informa oare directorul filialei despre presiunile la care putea fi supus? Va fi suficient de motivat să reziste? Unii dintre clienţi îmi erau chiar apropiaţi, nu aveam dreptul să fi las să se prăbuşească. Dacă fiscul francez le va descoperi existenţa conturilor, amenda putea merge până la 80% din sumele identificate. Nici măcar cartelul de la Medelin nu

cerea asemenea sume exorbitante! Şi dacă guvernul francez avea să adopte asemenea metode tâlhăreşti, spre ce ne-am fi îndreptat? Cum trebuia să reacţionez?

Mi-a dat prin cap o glumă. Cum să faci să ai ceva avere? Răspunsul: să ai una mare şi să o încredinţezi unui bancher elveţian! în orice caz, marea începea să fie agitată. Se impunea să precizăm situaţia, analizându-i toate elementele. Nu dispuneam decât de o singură certitudine: perspectiva crahului nu mai era chiar atât de absurdă pe cât părea.

— La ce vă gândiţi, Damian?

În minte îmi reveneau amintiri îndepărtate.

— Ştiţi, Henry, am avut noi, francezii, un mare ministru care a servit sub toate regimurile, de la monarhia absolută până la partizanii terorii: Talleyrand…

— Am auzit de el.

M-am abţinut să zâmbesc.

— Bun. Într-o zi a spus: „Cine n-a cunoscut Vechiul Regim, nu ştie ce înseamnă plăcerea vieţii”. Dragă Henry, cred că, de douăzeci de ani încoace, am cunoscut şi noi plăcerea vieţii în finanţe, aşa că…

Am lăsat fraza neterminată.

— Şi…?

— Şi acum… trebuie în primul rând să ne gândim cum să ne salvăm pielea!

13
Întoarcerea la esenţial

Douăzeci de ani de creştere şi de bonusuri ne-au şters, până la urmă, întreg discernământul. De luni de zile, de fiecare dată când încercam să înfrânez proiectele delirante, aveam senzaţia că sunt, în cadrul serviciului, responsabilul cu stricatul chefului celor din jur, contabilul morocănos şi lipsit de ambiţie strecurat printre cei mari. În acelaşi timp, aveam impresia că sunt copilotul unui avion ale cărui comenzi nu mai răspundeau. Cât despre pilot, complet dat peste cap, nici nu se mai punea problema să facă avionul să aterizeze!

Ne-am schimbat meseria fără să fi anunţat pe cineva. Nici pe miniştri, nici pe clienţi. Lăsasem magazinul deschis şi vânzarea continua, deşi în realitate ne băteam joc de toţi banii în cazinoul de vizavi. Şi, cu fiecare pierdere, dublam miza. Convinşi neîncetat că ne vom reface. Să întârziem clipa în care ni se vor închide conturile ajunsese obsesia noastră. Regula era mereu aceeaşi: să împingem ceasul adevărului pe anul viitor, întrucât legea amortismentului şi cea a provizioanelor ne dădeau dreptul să o facem. Brokeri de mai puţin de treizeci de ani mizau în funcţie de modelele matematice din care nici preşedintele, nici eu nu pricepeam nimic. Fireşte, responsabilul diviziei de produse derivate îşi lua sarcina de a ne linişti la fiecare întâlnire. Operaţiunilor riscante li se adăuga o frenezie a achiziţiilor de tot felul, de parcă lichidităţile de care dispuneam ne-ar fi ars degetele. De altfel, în fond, iată ce se întâmpla: investeam la greu ca pentru a scăpa de o trezorerie excesiv încărcată. Cumpăram bulevarde, turnuri, hoteluri, avioane… După care reparam totul cu mari cheltuieli şi repuneam obiectul în circuitul pieţei. După un an, aceste investiţii judicioase se dovedeau dezastruoase. Nimic grav: mai băgăm anul acesta un provizion. Evident, piaţa îşi va reveni.

Perla ne era banca de afaceri. Procedasem la mariajele cele mai baroc: distribuţie şi canal de

televiziune, siderurgie şi ambalaje, lux şi canapele Roche-Bobois, hoteluri şi pantofi cu ţinte de diamant. De toate făcusem. Comisioanele atingeau sume astronomice. Treizeci de milioane de euro, uneori optzeci când se întâmpla să complicăm suficient problema, pentru a justifica rapoarte interminabile şi multiple tururi ale mapamondului. Numai că, de pe la începutul lui 2008, fraierii se deşteptaseră. Protestau, discutau, se răţoiau neîncetat. Minunatele mariaje ajunseseră tot mai rare.

Pentru a mai avea ceva rezultate, nu ne mai rămânea decât meseria de bază: clienţii cei mai modeşti, oamenii aceia de ispravă care trag mâţa de coadă. Lor trebuia să le luăm piuitul. De altfel, dobânzile creditelor urmau, anul acela, să crească de la 20% la 21%. Fie că era vorba despre credite de consum, împrumuturi pe termen scurt sau descoperiri de cont, toate aceste nişe erau incredibil de rentabile, în pofida a ceea ce se spunea în discursul nostru oficial. Creditele imobiliare se dovedeau şi ele foarte satisfăcătoare, cu o marjă de ordinul a 16%, ceea ce nu era rău deloc. Toate diviziile noastre urmau să iasă în pierdere, cu excepţia exact a băncii de retail, cum îi ziceam în jargonul nostru. În acest domeniu, încă mai aveam nişte idei pentru a drege şi mai bine meniul. Multiplicând propunerile pentru clienţi, reuşiserăm să facem să explodeze cheltuielile bancare: viramente, cecuri de bancă, retrageri, deschideri de cont, predarea de cărţi de credit, consultări ale contului pe net, totul justificând prelevări băneşti aparent lipsite de importanţă. Suma finală însă reprezenta mai mult de jumătate din beneficiul anual!

Unde erau sancţiunile? Trebuia să dăm seama? Păi, cui? Consiliilor de administraţie? Ce glumă! Statului? Ce mascaradă! Tovarăşii noştri de la inspecţia financiară nu ne deranjau deloc, asta ca să nu zic mai mult. Presei? Prea multe întrebări nu ne punea şi lua de bune comunicatele noastre cele mai sfruntate. Bancherii din lumea întreagă erau pe cale să dea spargerea secolului sub o totală impunitate. Cine să încerce să fi ne oprească? Nimeni!

De la Paris la New York, o întreagă bandă acumulase averi inimaginabile. Richard Fuld, boss-ul de la Lehman? Ştiam de la Henry Kravis că trăia ca un nou Rege Soare. Lehman dispunea de şase avioane cu reacţie private care valorau vreo sută şaizeci şi patru de milioane de dolari, de şapte avioane de alte feluri, printre care şi un Boeing 767 (sic!), şi de un elicopter luxos, un Sikorsky, mijlocul de transport urban cel mai elegant al acestor *tycoons* megalomani. Banca mai poseda şi o parte din extrem de scumpa companie de aviaţie Net Jets, estimată la cincizeci şi trei de milioane de dolari, o colecţie fantastică de opere de artă, printre care tablourile sud-africanei Marlène Dumas şi lucrări ale fotografului german de top Andreas Gursky. Şi asta nu era totul! Cu titlu personal, Fuld deţinea două proprietăţi imense, dintre care una în Florida, de aproape treizeci de hectare, un apartament la New York şi un mic portofoliu de acţiuni. Averea lui personală era evaluată la mai bine de opt sute de milioane de dolari.

Dar acesta nu era singurul care ştiuse să profite. Marcel Ospels, de exemplu, dispunea de o avere estimată la aproape şaptezeci de milioane de dolari. O adevărată performanţă pentru acest onorabil cetăţean elveţian care contribuise la ruinarea UBS, cea mai bogată dintre băncile ţării sale. De unde în sfârşit demisionase în urmă cu câteva luni. Cu doi ani mai înainte, bărbatul acela cu fizic insignifiant anunţase rezultate „dezamăgitoare”. Dar, să nu ne neliniştim: nu era vorba, zicea, decât despre „o perioadă de tranziţie”. Între timp, acţionarii băncii pierduseră 65% din capital.

Mă întâlneam cu aceşti „patroni-bandiţi” – ce alt termen să utilizez? – pe la seratele profesionale ori, din întâmplare, pe la diferite colocvii. Unul dintre cei mai aroganţi se chema Chuck Prince. Un răufăcător în capul celei mai mari bănci americane, Citigroup, astăzi în pragul falimentului, având o pierdere de circa patruzeci de miliarde de dolari. Sigur, fusese obligat, sub ameninţarea scandalului, să demisioneze cu nouă luni înainte. Soartă crudă? Nici chiar aşa. Îi rămăseseră totuşi cele o sută

şaptezeci de milioane de dolari ale sale pentru a se consola cu ele. Cât despre patronul AIG, compania de asigurări despre care se şoptea că se ducea direct în zid, patrimoniul lui era pur şi simplu uluitor. Numele? Hank Greenberg. Averea?

Aproape şaptezeci de milioane de dolari. Cu care putea înfrunta liniştit catastrofa. Care catastrofă? Cea pe care o provocase. Dacă statul american ar fi fost obligat să o repună pe linia de plutire, se spunea că AIG ar fi costat o sută de miliarde de dolari din banii contribuabililor.

Dacă Greenberg îşi pusese pe butuci compania, marele lui prieten, genialul Warren Buffet, era celebru în Statele Unite pentru că, în treizeci de ani, şi-a făcut primii acţionari ai holdingului să câştige de o mie de ori suma investită. În ochii fraierilor care investeau pe rupte, era suficient un Warren pentru a scăpa de toţi escrocii capitalismului.

La noi mergea acelaşi cântec, doar că sumele erau nişte bucăţele mai modeste. Duoul comic care condusese Dexia (dacă „a conduce” este cuvântul potrivit) se descurcase mai mult decât bine. Pierderile nenorociţilor de acţionari? La începutul lui septembrie, acţiunea deja se devalorizase cu aproape 65%. Şi era loc şi de mai bine… Tandemul magic Pierre Richard şi Axel Miller urma să îşi ia zborul cu o recoltă de aproape treizeci de milioane de euro. Nu e rău, dacă privim rezultatele!

Când mă gândeam la Natixis, unul dintre partenerii băncii noastre, nu mă puteam împiedica să nu salut artistul. Care artist? Un anume Dominique Ferrero, directorul general al acelei comedii aproape de faliment, dată de pământ de cuplul de necrezut Caisses d’Épargne – Banque Populaire. Mereu în picioare în pofida rezultatelor calamitarde şi a acţiunilor în scădere cu 80%, supradotatul avea fără discuţie baftă! Cireaşă pe tort, reuşise să pună deoparte vreo zece milioane de euro. Un adevărat geniu al trapezului zburător!

În aceeaşi categorie, cei doi dansatori încălţaţi în pantofi de step, care încercau să ţină la suprafaţă vasul

amiral al Caisses d'Épargne, se scoseseră bine. Preşedintele lor, alunecosul Charles Milhaud, cu aerul lui de ţăran şmecher, freca pisoiu' pentru un venit anual de trei milioane de euro. Aproape tot atât cât cel al directorului său general Nicolas Mérindol, care părea ceva mai sofisticat, dacă tot nu era şi mai vizionar.

Ce de incapabili printre toţi aceşti aşa-zişi lideri! Oi deghizate în rechini, inşii aceştia formau de la Paris la New York, de la Londra la Milano o castă căreia îi reuşise lovitura. Niciodată o operaţiune de banditism colectiv nu mai fusese dusă cu un asemenea sânge rece, nu mai fusese încununată de un astfel de succes nemaipomenit. Niciodată conducătorii nu fuseseră mai puţin traşi la răspundere. Niciodată în istorie nu se mai îmbogăţise vreun grup atât de rapid, lăsând în urmă o mare de ruine. Cu adevărat, o asemenea experienţă nu s-a mai văzut decât într-o singură ţară: pe vremuri se chema Uniunea Sovietică.

Ghiceam că această criză urma să schimbe totul. Şi, cu toate că nu puteam ignora cortegiul de catastrofe pe care urma să îl provoace celorlalţi, tot mi se părea teribil de excitantă.

14
O cină în oraş

Îmi aduc aminte că Isabelle avea, în seara aceea, o culoare nouă la păr, ceva între blond-veneţian şi roşcat. Era chiar o nuanţă reuşită, proaspătă. Mă şi vedeam flirtând iarăşi cu ea, reaprinzând flacăra ce ne adusese la căsătorie… Ei, ce idee prostească! în realitate, Isabelle îşi programa şedinţele la coafor în funcţie de locul în care ieşeam. Or, în seara aceea eram aşteptaţi la nişte prieteni. Mă rog, mai mult decât nişte cunoştinţe. Era, ceea ce se numeşte o „cină în oraş", amestecul acela convenţional, tipic parizian, al celor ultrabogaţi, gen mare burghezie ori conducători ai C.A.C. 40 (Continuous Assisted Quotation), înconjuraţi de personalităţi din media sau din barou, fără a uita de cota de homosexuali snobi şi de vedete *has been*. O întâlnire la vârf în arta conversaţiei. Se vorbea despre palatele interzise ale lui Mauritius (înţelegeţi că este vorba despre Insula Mauritius), despre apropiatele alegeri americane şi, desigur, despre starea pieţei.

De data aceasta, gazdă era unul dintre vicepreşedinţii de la HSBC, marea bancă englezească cu sediul în Hong Kong. Cadrul? Un duplex cu vedere către Piaţa Étoile, achitat din vânzarea la timp a unui pachet de *stock options*, acel soi de premii acordate celor mai merituoşi confraţi, care ne-au permis să ne umplem de bani de pe la începutul anilor '90.

Isabelle adora acele serate pline ochi de bancuri şi de haine semnate de creatorii de modă. Eu eram ceva mai puţin *addicted*, chiar dacă mă delectam dând pe gât câteva dintre vinurile nobile oferite de gazde: Cheval Blanc (mulţumesc Bernard Arnault), Chassagne-Montrachet (mulţumesc, domnule duce)!

Conversaţia mergea uşurel. Eram vreo cincisprezece printre care un înalt funcţionar de la AMF – Autoritatea Pieţelor Financiare, ridicol oximoron! –, încă doi bancheri, unul fiind Mustier, politehnician de la Société Générale care superviza scara ierarhică de la Kerviel – şi care

reuşise să îşi salveze pielea –, fulminantul director al unui mare săptămânal şi un avocat italian de la Roma, însoţit de o creatură tulburătoare care încerca fără tragere de inimă să se dea drept nevastă-sa. Fermecătoarea minciună mă încânta, făcându-i să scrâşnească din dinţi pe cocliţii participanţi. Mai erau câţiva invitaţi ale căror state de serviciu nu le-am mai reţinut.

Chiar în mijlocul cinei, a fost servit la masă şi subiectul de interes. Ca de obicei, jurnalistul cu gura mare a fost cel care a călcat în strâchini. Luându-şi un aer subtil, de fals naiv, s-a întors către gazdă, care începuse să se lamenteze de vremurile grele, şi l-a interpelat prompt: – Noi, cel puţin, nu am fost prea loviţi… Excepţia franceză are şi latura ei pozitivă, nu-i aşa?

Ca şi confraţii mei care erau prezenţi acolo, nu dam pe-afară de optimism agresiv în privinţa situaţiei pieţelor, însă discursul băncii, repetat cu insistenţă de Numărul 1, mi se învârtea în cap ca o maşină de spălat creiere: „Vom trece printr-o furtună puternică, dar această criză de încredere absolut iraţională va fi de scurtă durată”.

Ascultând de un reflex pavlovian, nu am mai stat pe gânduri şi am intervenit pentru a susţine teza jurnalistului:

— Ia staţi puţin! Franţa nu e Wall Street. Băncile şi asigurătorii s-au dovedit înţelepţi, aşa că nu există cadavre prin dulapuri.

În acel moment a luat cuvântul Jean-Pierre Mustier. Frazele pe care le-a pronunţat mi-au rămas înscrise pentru totdeauna în memorie, într-atât erau de profetice:

— Ascultaţi-mă, a zis cu voce gravă, atât de calmă încât devenea înfricoşătoare. Haideţi să lăsăm poveştile. Nu există nici excepţie franceză, nici excedent bugetar. Suntem pe cale să ne izbim de perete, cu claxonul în funcţie…

Una dintre nevestele liposucţionate, care avea pesemne acţiuni la Société Générale, i-a tăiat vorba:

— Iertaţi-mă, domnule. Desigur sunteţi foarte competent, dar nu aceasta este opinia generală. Mediul financiar de la noi a fost mult mai prudent decât cel din

America…

Mustier s-a enervat:

— De unde ştiţi, doamnă? Lucraţi cumva la bursă? Sunteţi expert contabil? Nu? Realitatea este că jumătate din băncile franceze sunt atinse! Dacă nu mai mult. Dexia? E în pragul falimentului. Natixis? Milhaud nu a priceput nimic! Dupont nici atât! Fără ajutorul statului s-ar fi prăbuşit până acum! Dar BNP Paribas? Vom vedea cum se vor descurca după aventurile lor chinezeşti…

— Dar dumneavoastră, cei de la Société Générale? şi-a dovedit respectiva soţie obrăznicia.

— Cu noi nu are nicio legătură, doamnă. Am investit pe piaţă la preţuri foarte rezonabile. Vă spune ceva

Rosbank? Evident, nu. Numai că toţi analiştii ne-au înţeles strategia…

— Mă rog, după afacerea Kerviel este cunoscută calitatea organelor dumneavoastră de control!

Din motive pe care nu le ştiu, soţia cu pricina părea să se agaţe ca scaiul de bietul om. Să fi fost, poate, o mică acţionară a instituţiei acestuia?

— Companiile de asigurări au mai puţin de-a face cu actualele incertitudini, nu-i aşa? a şoptit preşedintele AMF, un anume Prada, care era responsabil cu înghiţitul bobârnacelor fără a crâcni de ani şi ani şi care încerca vizibil să îşi completeze, cu acea ocazie, informaţiile.

Însă Mustier se dezlănţuise.

— Presupun că aceasta a fost o glumă. Castries s-a dus chiar el în Rusia, însă, orice ar crede doamna, nu s-a descurcat aşa de bine ca noi. Unii consideră că noua lor companie de asigurări ruseşti, Reso, a fost mai mult decât bine plătită… în orice caz, de luni de zile Axa povesteşte ce vrea pe piaţă. De altfel, sunt foarte expuşi la *subprimes*…

După ce i-a aruncat o privire jurnalistului, gazda noastră i-a luat apărarea asigurătorului:

— Nu pot să las lucrurile aşa: Henri este un gestionar remarcabil, ar fi absurd să se spună că…

— Ce să se spună? Că Axa a intrat în propriile fonduri? Că dacă va urma un crah, ipoteză care, într-

adevăr, pare absurdă, compania ar fi în pericol?…

Era pentru întâia oară când auzeam la o recepţie din oraş pronunţându-se cuvântul tabu. Şi am simţit dintr-odată nevoia de a pune şi eu o cărămidă la ridicarea edificiului. De altfel, nu nutream cine ştie ce afecţiune pentru patronul Axei, care nu catadicsise niciodată să stea de vorbă cu mine.

— După câte ştiu, mai sunt şi alte probleme. În aparenţă, Castries nu era la curent cu riscurile asumate de filiala sa americană. Fiindcă, altfel, s-ar fi putut dovedi mai ferm şi ar fi putut tăia în carne vie…

— Şi celelalte companii? a articulat cu greutate avocatul italian, care trebuie să fi avut ceva acţiuni la Generali.

— Ce-aţi vrea să vă spun? Aviva a pierdut 20% într-o singură zi, întrucât circula un zvon negativ pe seama lor. Zürich Financial Service a pierdut 70% din valoare în ultimii trei ani şi nu mai reuşeşte să îşi revină în pofida tratamentului de şoc la care o supune preşedintele ei american. Cât despre Allianz, abia dacă merg un pic mai bine. Şi-au băut şi ei paharul în Statele Unite şi nu doar abuzând de *subprimes*… Singura noutate pozitivă, în toată povestea, este că au reuşit să acopere pierderile abisale de la Dresdner Bank vânzând-o lui Commerz Bank. Dacă aveţi acţiuni acolo, vă sfătuiesc să le vindeţi cât mai repede…

— Chiar aşa de rău e? a întrebat creatura care îl însoţea pe avocat.

— Ştiţi ceva? Dacă participaţi la bursă şi aţi pierdut 25% din investiţie, nu mai aveţi decât un singur lucru de făcut, doamnă: să vindeţi! Imediat! întrucât, credeţi-mă, acele *montagnes russes* ale pieţei s-au terminat! De fiecare dată când urcă vreo acţiune, banca în cauză – sau acel *hedge fund* – lichidează pe loc stocul pentru a se reface. Iată de ce tot acest joc va mai dura un timp…

Avocatul italian a făcut o pauză, punând mâna pe paharul cu Montrachet. Ajunsese într-un hal fără de hal, faţa stacojie acoperindu-i-se de sudoare.

Mica scenetă sfârşise prin a mă amuza. M-am hotărât

să profit de răgaz pentru a reveni la atac. Când toată lumea se îngălbeneşte, merită să mai bagi ceva echivoc. Când a văzut că deschid iarăşi gura, Isabelle m-a fulgerat din priviri.

— Ştiţi, până şi la New York rechinii de la Blackstone vor fi obligaţi să lichideze acţiunile anul viitor. Dar, cum sunt mai puţin încolţiţi decât alţii, o vor face pe parcursul a mai multor luni, ceea ce va împinge piaţa în jos… şi va sfârşi prin a dărâma cu totul moralul investitorilor.

Încântătoarea tânără care îl însoţea pe italianul cu figură congestionată chiar a părut să se neliniştească. Şi s-a întors către mine plină de speranţă:

— Adineauri spuneaţi că Franţa nu este Wall Street, nu-i aşa?

— Am încercat să fiu politicos, scumpă doamnă. Adevărul pieţelor nu este întotdeauna prea uşor de înghiţit!

— Şi atunci, ce se poate face?

— Nimic, doamnă. Suntem la bordul Titanicului, iar aisbergul e în faţa noastră. Aşa că vă propun să profitaţi calmă de această masă şi să vă îmbrăcaţi bine înainte de a vă îmbarca pe vreuna dintre bărcile de salvare…

15
Angrenajul

În fond, în primăvara lui 2008 se ştia ceea ce avea să se întâmple. Însă am preferat să băgăm capul în nisip ca struţul, în loc să înfruntăm ameninţarea. Fraza favorită a preşedintelui meu a fost, o bună bucată de timp: „Trebuie să ne înfoiem ca o pisică, aşteptând ca totul să treacă”. Nimeni nu avea habar, la vremea aceea, de Fannie Mae şi de Freddie Mac! Nici de epoca binecuvântată în care cele două companii încercau încă să calmeze piaţa prin comunicate liniştitoare. Şi mergea! în decembrie 2007, anul în care încă s-ar mai fi putut schimba cursul istoriei, aceste societăţi – în realitate organisme care facilitau accesul la împrumuturi cu dobândă mică, pentru construcţii, create, la origine, de statul federal, dar mai apoi privatizate – beneficiau de cea mai bună cotaţie de credit atribuită de agenţiile de *tine* Standard & Poor’s, Moody’s şi Fitch. Dar cea mai de top notă aparţinea celor de la AAA. Cu acest puteai găsi bani fără probleme, ba chiar se băteau băncile pentru a-ţi oferi împrumuturi! Totuşi, norii începuseră să se adune. Pe 29 noiembrie 2007, într-o singură zi, acţiunile Freddie pierduseră 29% din valoare, iar cele Fannie 25%. Însă nici SEC – însărcinată, pe Wall Street, să controleze realitatea conturilor firmelor –, nici *Fed* – Banca Centrală americană responsabilă cu lichidităţile –, nici secretarul Trezoreriei nu reacţionaseră. Piaţa ştia ea singură cum se corectează erorile, nu-i aşa? Autoreglarea, cum spunea vechiul guvernator al *Fed*, Allan Greenspan, era reţeta magică a capitalismului. Puţin câte puţin, dobânzile începuseră să îngreuneze datoriile familiilor americane, care se transformaseră în creanţe pe care băncile s-au dedat răutăcioasei bucurii de a le scoate la vânzare pentru publicul larg şi mereu încrezător. În acel moment, familiile, asfixiate financiar, şi-au văzut casele pierdute. Acestea au fost puse în vânzare, numai că erau prea multe, aşadar preţurile au căzut vertiginos, târând după ele, într-un

angrenaj infernal, instituţiile specializate, apoi un mare număr de entităţi care se jucaseră cu focul.

La Paris, marile bănci franceze îşi închipuiseră multă vreme că aveau să treacă prin furtună fără să se ude. Ca orice bun inspector financiar, preşedintele meu era atras obligatoriu de lucrurile la care nu prea se pricepea, încă de la început făcuse o pasiune pentru şmecheria cu acele *subprimes*. Patronul filialei noastre de la New York, Tony Cassano, pur şi simplu isterizat, ne descria nişte *fantastic opportunities* oferite de aceste plasamente cam misterioase. Redacta notă după notă, asediindu-ne zilnic preşedintele. Una dintre principalele noastre şedinţe era cea din cadrul comitetului director, care aduna o dată pe lună toţi acei *happy few* şi toţi aventurierii care erau la conducerea filialelor mari. La încheierea unei prezentări înflăcărate a lui Tony, din care reieşea că beneficiile noastre, dincolo de Atlantic, urmau să explodeze, omul acesta, altfel prudent ca un şarpe, se hotărâse să se bage. Ei, fireşte, mai erau şi „procedurile” lui.

Evaluările de risc… Practic, ce se întâmplase? Franco-italianul nostru atacase, iar acum ne comunica şi nouă entuziasmul lui. Dar şi orbirea. În 2007, obligaţiunile noastre în materie de produse derivate şi vânzări de credite luaseră proporţii considerabile. Când începusem să spun în comitetul director că ne asumam riscuri excesive, Numărul 1 mă repezise de faţă cu toată lumea: „Problema lui Damian este că gândeşte ca un contabil. Or, contabilii sunt minunaţi, dar nu sunt obişnuiţi să viseze!” Toţi participanţii au rânjit servil. M-am făcut mic. Am greşit, însă, după atâţia ani în aceeaşi oală, se cam pierde gustul riscului.

Trebuie spus că, începând cu un anumit moment al carierei, dai de nu puţine cadavre. De pildă, favoriţii care cad în dizgraţie, specia poate cea mai răspândită. De câte ori, oare, nu am beneficiat de adjuncţi care s-ar fi presupus că sunt acolo pentru a mă ajuta, dar care, în realitate, făceau tot ce puteau pentru a-mi lua locul? De trei ori? De patru ori? Nu mai ştiu. Ceea ce ştiu însă e că mă făceam că

nu îi văd, cei ce fuseseră numiţi în acele funcţii peste capul meu începeau să creadă în steaua lor norocoasă şi sfârşeau prin a face vreo prostie. Cel mai adesea vorbeau cu jurnaliştii. Câte o citare prin *Échos* sau *Investir* mai mergea, dar când, data viitoare, se tipăreau interviuri în *Monde* sau *Figaro*, lucrul acela se dovedea fatal. Trucul se arătase valabil de fiecare dată.

Un alt caz frecvent era acela al angajatului care îşi băga nasul mult prea adânc în dosarul care îi fusese încredinţat. Ambiţia se transforma în megalomanie, devenea raţiunea lui de a fi, lucru care îl îndepărta de ceea ce avea de făcut. Ramura de elită a băncii – desigur, mă refer la fuziuni şi achiziţii – atrage tipul acesta de caractere. Şi iată-i ambalându-se la gândul de a face să fuzioneze EDF cu Veolia sau Peugeot cu Renault. Dată naibii idee! Şi atunci era necesar un veto hotărât al guvernului spre a-i neutraliza. Numai că timp de şase luni, dacă nu mai bine, fuseseră plătiţi cu salarii grase. Ba, mai mult, în comitetul director ne criticau „timiditatea”! Moment în care erau ca şi terminaţi.

Printre victimele căzute pe câmpul de bătaie al băncii erau totuşi şi oameni onorabili. M-a şi marcat amintirea unuia dintre ei, pe care l-am întâlnit prin 1980, în timpul unui stagiu. Se numea Éric B., însărcinat cu departamentul de gestiune a patrimoniului, care cunoştea personal cea mai mare parte a clienţilor plini de bani. De o loialitate exemplară, meticulos, administra excelent interesele acestora între Paris, Luxemburg şi Elveţia. Deşi subordonată sediului central, filiala noastră era supusă dreptului Helvetic, mai ales în legătură cu un punct deloc neglijabil: secretul bancar. Mulţi ani mai târziu, una dintre vechile lui secretare avea să mă iniţieze în modul de lucru al fostului ei şef. Astfel, încet-încet, am ajuns să înţeleg în ce consta sistemul acestuia care reprezenta un soi de fortăreaţă internă: Éric B. nu dăduse niciodată raportul decât preşedintelui băncii.

Până când, într-o bună zi, pe vremea lui Giscard d’Estaing, imposibilul s-a produs. O parte a *establishment*-

ului era pe cale de a se da cu Mitterrand. Opozantul absolut, omul care unise stânga, după cum se spunea, în fapt, susţinerea se limitase la a organiza câteva dineuri şi la a semna nişte cecuri. Foarte neliniştit de evoluţia situaţiei, răzbunător ca temperament, d'Estaing, sau poate anturajul său, a avut o idee strălucită: să ordone un control vamal. Unde? La sfântul sfinţilor băncii, în biroul lui Éric B. Manevra, odată hotărâtă, a fost condusă cu o rară eficacitate. Pe la sfârşitul lui 1980, într-o dimineaţă, devreme – participanţii erau foarte bine instruiţi –, vreo douăzeci de funcţionari dăduseră năvală în bancă. Éric B. dispunea de un mic birou lambrisat la primul etaj, dând către o grădină cu lămâi, o fermecătoare grădină interioară cu un imens acoperiş de sticlă, de unde putea supraveghea plecările şi sosirile unuia sau altuia.

Era pentru întâia oară când o asemenea mare instituţie privată făcea obiectul unei intruziuni directe a statului francez. Conducătorii băncii erau trataţi ca membrii unui cartel al drogurilor! Rapid, un vameş a reperat un carnet în sertarul unui secretar. După cum mi-a mărturisit vechea colaboratoare a lui B., notesul conţinea totul: nume de clienţi, coduri de comunicare cu aceştia, pseudonime, uneori, mai ales ale apropiaţilor din afara cercului familial, care beneficiau de donaţii regulate, sumele depuse în bancă, cifra lichidităţilor retrase de-a lungul anilor, plus, evident, circuitele oculte pe care se deplasau aceşti bani invizibili. Preşedintele de atunci al băncii, complăcându-se în infamie, a protestat cu o indignare moale şi vicleană. Presa nu a reflectat decât vag evenimentul. Iar jurnaliştii care au aflat mai multe au tăcut. Fiindcă Jean B., fratele lui Éric B., nu era chiar oricine, ci directorul celui mai important săptămânal financiar din acea perioadă, competent şi riguros, dispunând de un mare capital de simpatie în cadrul profesiei. Care a preferat tăcerea decât să sară pe un confrate aflat în dificultate.

Totuşi, povestea s-a încheiat prost. Distrus de eşec – cel puţin el aşa considerase incidentul –, Éric B. se

sinucisese, incapabil să suporte în acelaşi timp privirile clienţilor şi reprobarea mută a unei direcţii care, de fapt, îl abandonase.

Dispariţia lui contribuise la lămurirea mea asupra regulilor jocului: sigur că da, să-ţi serveşti instituţia cât poţi mai bine. Dar să nu îţi sacrifici niciodată propriul interes în favoarea celui al băncii.

În decursul anilor, propria mea filosofie încă s-a mai rafinat: să-ţi serveşti instituţia cât poţi mai bine, desigur, dar fără a uita ca, în trecere, să te serveşti şi pe tine însuţi.

16
Gustare de după-amiază la Élysée

Ai fi zis că e o gustare de după-amiază pentru copii. Însă nu pentru orice fel de copii, ci unii din cartierele elegante, tare mulţumiţi că se află împreună. La Élysée. În ziua aceea acceptasem să lipsesc de la o şedinţă complet inutilă cu directorii de agenţii – de parcă nu aş fi ştiut ce se petrece pe-acolo! – pentru a-l înlocui pe preşedinte la acordarea Legiunii de Onoare unuia dintre colegii săi de la inspecţia financiară. Ceremonia a început chiar de la portalul palatului. Patru jandarmi în înaltă ţinută aşteptau invitaţii. Verificarea identităţii nu fusese o glumă, fiindcă trecusem prin poarta de detectare a metalelor şi pal pa re corporală în caz de dubiu. Apoi unul dintre militari mă escortase până la capătul de sus al scărilor, predându-mă portarului pentru a mă conduce mai departe. Cu cât mă apropiam de sala de festivităţi, cu atât vacarmul lăsa loc mai multor voci, dintre care unele îmi erau familiare.

— Aha, eşti pe aici… de când ai venit?…

— De mai bine de şase luni, ai dreptate… Ce mai face Marie-Laure?

— Bine, bine…

— Şi cum e, reuşiţi să treceţi prin furtună fără prea multe pagube?

— Patru sute de milioane? Adevărat? Nu mai mult?

— Vă descurcaţi al naibii de bine…

Mai fusesem invitat la câte un *garden party* la Élysée, dar pentru acordarea Legiunii de Onoare era pentru prima oară. Eram intimidat? Nu tocmai. Acestea fiind zise, locul era impresionant: militari în ţinută de gală, baletul maşinilor oficiale în curte, plecăciunile uşierilor…

Decoratul zilei era foarte popular în două arondismente pariziene. Dragă prietene pe aici, dragă colega pe acolo, doar el putea fi văzut, doar despre el se vorbea. La această întoarcere din vacanţa lui 2008 toţi prietenii îşi dăduseră întâlnire în jurul celui pe care numeroşi jurnalişti îl supranumiseră „Naşul băncilor”.

Nu era nici petrecerea tâmpiţeilor descurcăreţi din Bois de Boulogne, nicio ceremonie a lojilor masonice, ci a cretinilor de la inspecţia financiară care veniseră să sărbătorească împreună cele treizeci de miliarde ale lor… pierdere! După alte toate, îşi repetau fără încetare că într-adevăr o meritau. Cum e situaţia la noi? Păi, nu avem nici falimente, nici recapitalizare de urgenţă pentru instituţii cu mari dificultăţi, nici Bear Steams în manieră franţuzească. Oficial. Iar presa nu era cea din urmă care să le laude şiretenia, discernământul şi, evident, prudenţa. Dexia? Perfect sănătoasă (în ciuda scăderii acţiunilor cu 70%)! Fortis? Tare ca piatra (cu toată cvasinaţionalizarea operată de olandezi)! Caisses d'Épargne? Un triumf (în pofida celor trei miliarde pierdere scontată, prima din 1848 încoace)! Asigurătorii? Dormiţi liniştiţi, bravi deponenţi! Nici vorbă de vreo companie putredă, ca AIG din America. Suntem ţara excepţiei franceze!

Printre toate aceste figuri cu tâmple argintii, şefii inspecţiei dădeau bine în jurul colegului lor decorat. Gosset-Grainville, şef adjunct de cabinet la Matignon.

Richard, şeful de cabinet al ministrului finanţelor, calamitarda Christine Lagărde, Mariani, noul patron însărcinat să salveze Dexia de la dezastrul anunţat, şi Pérol, încă secretar adjunct la Élysée, a cărui prăbuşire iminentă pe o colosală sinecură era anunţată de unii cu aer de complotişti. Când am dat să mă apropii de micul lor cerc, conversaţia s-a preschimbat în şoapte, aproape, iar unul dintre ei, Alain Mine, inspector de finanţe într-o altă viaţă, m-a săgetat cu o privire rea. O voce uşor zeflemitoare, pe care am identificat-o imediat, domina net mica adunare: „Şi-atunci mi-a zis: Sakaşvili? O să-l spânzur cum a făcut prietenul dumneavoastră Bush cu Saddam Hussein. Şi-atunci i-am răspuns: Vladimir, doar nu vrei s-o sfârşeşti ca Bush!?"

Creierele de la Ministerul de Finanţe din Bercy au izbucnit în hohote, toate ca unul singur, la anecdota preşedintelui, evident într-o formă excelentă. O clipă, am rămas uluit. În realitate, totul era absolut normal. Unul

dintre membrii confreriei finanţiştilor, cu care mă întâlneam adesea la Cavalaire, s-a aplecat spre mine spunându-mi: „De priceput să-l facă pe Putin s-o lase mai moale, din vorbe, se pricepe. Dar când e vorba să şi plece din Georgia, nu-l prea văd eu reuşind…” Philippe Villin, înalt funcţionar convertit de câţiva ani la viaţa bancară, avea mereu limba la fel de ascuţită, chiar şi când era vorba despre preşedintele republicii.

În momentul în care îmi spuneam că, la noi, curtea regală rezistă tuturor alternanţelor la putere şi tuturor scrutinelor, un soi de taur mai-mai să mă dărâme fără menajamente. Enorm, aproape la fel de lat pe cât de înalt, bondoc, bărbatul se deplasa ciudat, în lateralã, ca un velier tras ba la dreapta, ba la stânga în căutarea vântului. Instantaneu, l-am recunoscut pe Antoine Bernheim, legendă vie a înaltei finanţe mondiale. Nu ne vorbiserăm niciodată, însă ştiam multe lucruri despre el. Începând să îşi facă averea în imobiliare, acest fiu de comerciant, evreu şi credincios practicant în timpul liber, fusese recrutat la Lazard prin anii ’60 personal de către patron, controversatul Michel David-Weill. Începând din acel moment, Bernheim îşi sporise afacerile prin combinaţiile băncii de afaceri organizate în condiţii satisfăcătoare, cel puţin pentru el. Averea îi fusese estimată, în 2006, la 600 de milioane de euro, ceea ce, dintr-un salariu cinstit, e cu totul onorabil.

Când l-au observat, cei din jurul preşedintelui s-au mai rărit. Deşi străin de lumea inspecţiei financiare, acest autodidact al banilor fascina cea mai mare parte dintre marile personalităţi prezente în ziua aceea în sala de festivităţi. Am prins ocazia să mă lipesc mai bine de cercul lor, mergând în urma octogenarului preşedinte, de mai bine de şase ani, al companiei italiene de asigurări Generali, un imperiu pe care îl conducea cu un succes imposibil de negat. Sarkozy s-a separat de grup pentru a-l primi cu mâinile întinse. Bernheim i le-a strâns cu putere, violent aproape, scuturându-i dreapta cu o energie de neaşteptat pentru un om de vârsta lui. Întreaga asistenţă îi

pândea cuvintele.

— Nicolas, eşti cel mai bun, cel mai bun! a declarat cu o voce de stentor, hotărât să se impună în vacarmul dimprejur.

După o secundă de linişte, a adăugat:

— Ne-ai întrecut speranţele! Toate speranţele!

Adresându-i-se astfel, Bernheim traducea toate gândurile secrete ale asistenţei. Toţi acei mari patroni, toţi acei bancheri, toţi acei inspectori financiari aveau, în sfârşit, la Élysée, un om al lor care urma să le apere interesele, să le apere averile, să reformeze ISF (Information Security Forum), să le subvenţioneze grupurile de afaceri, să schimbe legile pe care nu le mai doreau… Pe scurt, un om preţios. De la TF1 la grupul Bouygues, de la imperiul Pinault la cel al lui Bernard Arnault, de la Oréal la Vivendi, de la Serge Dassault la Henri de Castries, toţi erau acolo, vibrând de admiraţie, gata să-i cânte osanale prin tot Parisul, pe care să le facă să fie reluate în cor de redacţiile respective. Împărţiţi între admiraţie şi iritare, îşi găsiseră un nou stăpân. Şi, în pofida proclamării independenţei, a interviurilor în care reafirmau autonomia sectorului privat în raport cu cel public, primatul acţionariatului asupra statului, veniseră cu toţii, în şir indian, pentru a-şi depune omagiile şi complimentele la picioarele lui.

Aparţineam mediului – corect utilizat cuvântul – în care nu contau decât două legi: cea a banului şi cea a raportului de forţe. Aveam să mi-o reamintesc mai repede decât mi-aş fi putut închipui.

17
Reuniune de criză

Sigur, nu am de gând să pretind că meseria de bancher este ruşinoasă. Nici că prezintă vreun risc, evident, excepţie făcând clienţii. Dar, oricum, mai existau şi neplăceri. Una dintre acestea era reuniunea consacrată prezentării bilanţului trimestrial. Era joi, 4 septembrie, şi aveam de trecut şi peste această mică încercare.

Reuniunea începea de fiecare dată fix la ora zece. Preşedintele ne făcea hatârul de a-şi părăsi pentru câteva clipe biroul pentru a se aşeza la masa cea mare din sala de şedinţe, situată la acelaşi etaj, chiar deasupra grădinii de lămâi scăldată, la ora aceea, într-o minunată lumină naturală. Acolo ni se alăturau directorul financiar, elegantul responsabil al băncii de *retail*, cel al produselor derivate şi al noilor pieţe, fiecare escortat de câte un colaborator, dar şi directorul de la controlul de risc şi cel de la afaceri internaţionale. În acea zi, tânăra care tocmai plecase din funcţia de însărcinat cu relaţiile cu investitorii îşi inaugura noul post, acela de director de comunicare.

Toate băncile stăpânesc destul de bine exerciţiul constând în a lua decizii contabile acceptabile în media. Între noi, numeam asta „reuniune de orientare”. O onestitate elementară ar fi trebuit să ne facă să fi zicem „reuniune de costumare”. Sau de „cosmetizare”. Numai că eram încă mult prea mulţumiţi de noi înşine, aşa că, dacă aş fi folosit un vocabular atât de necioplit, aş fi fost invitat să părăsesc sala împachetat în smoală şi fulgi… ca trişorii din albumele lui Lucky Luke!

Eram curios cum urma să se descurce regina zilei. Fusese aleasă la decizia Numărului 1, care acorda o extremă importanţă haloului său personal. Noua guru a comunicării fusese preferată unui specialist în analiza de risc, care ar fi părut fără greutate ca exagerat de competent. Cu atât mai grav ar fi fost dacă tânăra ar fi fost prezentată drept candidata susţinută de mine. Or, în spatele aerului lui de catolic moderat, aproape indiferent

la cele ce se întâmplau pe lumea aceasta, de ascet al marii finanţe care dispreţuieşte societatea modernă, marele bărbat din fruntea băncii urmărea, în realitate, de foarte aproape tot ceea ce i-ar fi putut atinge imaginea în mass-media. Şi, în subsidiar, pe aceea a băncii.

Când îmi aduc aminte de şedinţă mi se face ruşine. Cât de inconştienţi puteam fi! Ştiam clar că anul nu era nicidecum unul bun. Intuiam că ne va cădea ceva în cap, dar oare ce? În orice caz, zilele acelea, majoritatea nu vedea altceva în incidentele bursiere care se tot acumulau, decât un soi de serie neagră. Fericita mondializare nu se punea în discuţie, fiindcă ţinea de domeniul evidenţei. De altfel, primele altercaţii au început în momentul în care directorul financiar a abordat subiectul provizioanelor. Ce sumă trebuie pusă deoparte din rezultatul trimestrial pentru a face faţă riscurilor asumate de bancă?

Pentru a evita supărătorul subiect – diversificarea –, aparatcikul a atacat problema dinspre partea ei luminoasă. Ceea ce nu presupunea dificultăţi majore. Singura realitate incontestabilă era că gaura din seiful în care adunasem banii în vara trecută era tot mai largă. Ca inspector financiar eminent, îngrijorat că ar fi putut fi făcut părtaş la incomoda responsabilitate, preşedintele s-a arătat mirat, reproşând violent:

— Păi, cum, Frédéric, doar am închis fondurile acelea!

— Nu chiar, domnule preşedinte, nu s-a lăsat directorul financiar. Până la urmă aşa am prezentat lucrurile, dar vă amintiţi, fără îndoială, întrucât am discutat amândoi…

— Şi?

Vocea îi trăda evidenta enervare.

— Ei bine, am decis să rambursăm pierderile de peste un milion de euro ale clienţilor noştri, care sunt destul de mulţi…

— Nu înţeleg nimic din ceea ce spuneţi!

Puteai ghici ceea ce se abţinea să strige marele nostru trezorier: „Păi, totuşi e simplu!… Am ajuns pe la şase sute de milioane. Însă tot mai rămân pe dinafară o mulţime de

investitori nemulţumiţi. S-au primit, cu exactitate, telegrame de la treizeci şi şapte de firme de avocatură”.

— Şi atunci?

— Şi atunci recomandarea direcţiei juridice, după cum ştiţi şi dumneavoastră, a fost să plătim în mod egal toţi clienţii, în caz contrar urmând să pierdem toate procesele.

— La cât se ridică suma?

— La aproape două miliarde patru sute de milioane.

Preşedintelui îi plăcea să aibă ultimul cuvânt.

— Şi ce s-a hotărât?

— Aţi considerat că ar fi mai bine să returnăm provizioanele între 2007 şi 2008. Pe vremea aceea consideram că perspectivele vor fi favorabile. Am acoperit doar un miliard în 2007, aşa că mai rămâne unul de absorbit sau, mai precis, un miliard patru sute de milioane. Însă cum nu am făcut-o în primele două trimestre, recomand să îl lăsăm pentru sfârşitul anului, ceea ce ar însemna şapte sute de milioane în trimestrul trei… Iar soldul rămâne pentru sfârşitul anului.

Preşedintele s-a întors spre noi pentru a ne vedea reacţiile. Tăcere. Tocmai se pregătea să schimbe subiectul când vestea şi-a făcut efectul:

— Poate că este o idee absurdă… Dar dacă mai apar şi alte noutăţi la fel de proaste, poate că ar fi momentul să le adunăm cumva…

De unde-o fi ştiut fata asta? Mai cumpărasem şi un mare pachet de participaţiuni la principala companie americană de asigurări, AIG, considerată până de curând ca bijuteria familiei. Or, odată cu prăbuşirea sectorului, în ultimii doi ani, cursul bursei se erodase. Numărul 1 tranşase problema cu şase luni mai devreme, când îi sugerasem să ne asumăm pierderea: „Dragul meu Damian, hotărât lucru, nu veţi avea niciodată anvergura necesară pentru postul de Numărul 1!” Numărul 1 în prostie, mda… Din nefericire, sclipitoarea lui analiză nu a fost confirmată de fapte. Nu, cu siguranţă fata pipăia terenul pe neve, ca să afle mai multe.

— La ce vă referiţi? a întrebat-o sec marele om.

Tânăra a făcut o grimasă care aducea a zâmbet compătimitor.

— Ziceam şi eu aşa… Numai că problemele… în sfârşit, poate că ar fi mai bine să le punem pe toate într-un pachet-cadou şi să le livrăm către mass-media pe toate odată. Cam asta vreau să spun…

Şedinţa începea să fie distractivă. Obiceiul nostru de a camufla neîncetat pierderile şi diversificările eşuate îmbrăca o adevărată dimensiune patologică. Orice ocazie era bună pentru a ne manipula conturile la limita legii. Îmi reveneau în minte zvonurile privitoare la rezultatele îngrozitoare de la Dexia şi de la unele filiale ale Crédit Agricole ori Royal Bank of Scotland (RBS). Mă mai gândeam, de asemenea, şi la ceea ce se spunea, între noi, despre situaţia catastrofală de la UBS. Era vorba despre pierderi anuale de ordinul a 13 sau 14 miliarde de franci elveţieni! în fond, fără a fi reflectat vreodată serios la acest subiect, ştiam foarte bine că toţi făceau ca şi noi. Şi ei îşi ascundeau eşecurile sub covor. În pofida AMF. În pofida Comisiei de asigurări. În pofida Comisiei bancare. În pofida tuturor reglementărilor atât de lipsite de vlagă, în realitate, dar atât de fulminante când erau proclamate.

— Ideea lui Marie-Cécile nu e absurdă, a lăsat să-i scape, cu voce mieroasă, foarte ambiţiosul director al produselor derivate, mai ales că, măcar o dată, nu era responsabil de eşec.

Dacă tot se ivise ocazia, nu trebuia ratată.

— Am putea profita pentru a anunţa diminuarea valorii AIG, de exemplu? Ce s-ar întâmpla?

Vizionarul nostru preşedinte avea să fie izbit de cifră în plină figură. Cu atât mai rău pentru el.

— Deocamdată, cred că s-a ajuns la două miliarde şase sute de milioane, a răspuns sec directorul financiar.

— Chiar atât? s-a foit în scaun Numărul 1.

— Cursul a căzut, în vară, în asemenea hal încât, la un moment dat, a existat temerea de a nu depăşi patru miliarde. Dar trebuie că a mai crescut de atunci. Toate noutăţile rele par a fi deja pe drum… Acestea fiind spuse,

ne-am putea gândi să acoperim cam un sfert din sumă în 2008, respectiv opt sute de milioane, şi să reportăm soldul pentru 2009. An care nu poate fi mai rău decât acesta!

Iarăşi m-am simţit obligat să intervin.

— Nu e un pariu cam îndrăzneţ? Nimic din actuala situaţie de la AIG…

— Uitaţi ce e, Damian, a exclamat bătrânul tiran exasperat, dacă intenţionaţi să faceţi pe Casandra de serviciu, mai bine lăsaţi-o baltă!

Era totuşi timpul să frânăm căderea care se agrava din zi în zi.

— Domnule preşedinte! Anul acesta am acumulat decepţie după decepţie, iar rezultatul va fi oricum execrabil. În acest moment, părerea mea este să aprovizionăm la maximum banca. Acţiunile ne vor scădea cu 30% şi apoi ce va urma?

Asistenţa a fost cuprinsă de o tăcere de plumb. Impresionante toate aceste dovezi de curaj strânse pe doar câţiva metri pătraţi!

— Damian subliniază un punct care merită să intre în discuţie, a preluat subiectul directorul financiar. Şi mai sunt şi conturile de creditare ale filialei noastre comune cu Bank of China…

Preşedintele a tresărit.

— Ce sumă?

— Şase miliarde două sute de milioane de euro. Ceea ce ar îngloba pierderile pe 2007 pe care nu le-am acoperit complet prin provizioane.

Înalţii ierarhi din jurul mesei păstrau o tăcere încrâncenată.

— Asta este tot?

— Cinstit vorbind, a murmurat noua directoare de comunicare, cred că este momentul să analizăm totul până la cel mai mic amănunt…

Preşedintele a ridicat ochii în tavan.

— Mulţumesc pentru sfat, Marie-Cécile, bine gândit. Mai avem şi alte cadavre?

Directorul afacerilor juridice a început să se agite.

— Ţin să vă reamintesc, domnule preşedinte, că avem dosarul Corniche, la Marsilia…

— Ce mai e şi cu căcatul ăsta? a izbucnit cel care insistase pentru a lua afacerea alături de Oméga 35, un fond cam neglijent cu metodele de gestiune.

— Ei bine, am cumpărat împreună cu o societate de investiţii americană o treime din imobilele bine situate, de la est de vechiul port. La vremea respectivă, părea foarte promiţător…

— Şi acum? a lătrat Numărul 1.

— Renovarea unora dintre clădiri este în uşoară întârziere, iar altele nu s-au vândut la valoarea estimată. În realitate, ar trebui provizionate cu nouă sute de milioane de euro.

— Asta chiar e bomboana pe colivă! i-a scăpat preşedintelui într-un limbaj familiar cu care nu eram obişnuiţi din partea lui.

Înspăimântătoarea reuniune mi-a deschis ochii. Şi banca noastră, ca şi concurenţii ei, miza ca într-o partidă de poker. Şi când pierdea, ceea ce se întâmpla din ce în ce mai des, încerca să se refacă dublând miza. Sistemul o luase razna, scăpând, după toate aparenţele, de sub orice control. Adunând cifrele pe care ar fi trebuit să le cunosc pe de rost, am ajuns la un total care mi s-a părut grotesc, la început.

— Mai sunt şi materiile prime…

Responsabilul cu produsele derivate şi noile pieţe a profitat pentru a ne mai băga o strâmbă. De data aceasta, a fost rândul directorului financiar să se scandalizeze.

— Ia te uită ce noutate!

— Ei, doar ţi-am spus ceva acum câteva zile. La începutul anului ne-am apucat de cacao…

— Şi…

— Şi a început să scadă. Ne-am zis că încă mai sunt excedente pe piaţă, mai ales în Coasta de Fildeş, ţară pe care unul dintre brokerii noştri o cunoaşte bine… Dar, din păcate, ne-am înşelat. A fost o creştere de 40% şi, chiar dacă apele se vor mai linişti, vom încheia 2008 cu o

creştere între 20 şi 25%…

— Cât ne costă glumiţa asta?

— Patru miliarde trei sute de milioane, domnule preşedinte, după cum v-am spus şi săptămâna trecută, în biroul dumneavoastră…

Directorul financiar ar fi vrut să lămurească situaţia în felul lui, fără cine ştie ce delicateţe.

— Personal, este pentru prima oară când aud de povestea asta cu cacaua. Cât despre sumă, mi se pare mai degrabă ridicată… Dacă adun diferitele nenorociri de care tot aud încă de la început, ajung la… Ah, nici calculatorul acesta nu mai vrea să mă ajute… Semn rău! Bine, voiam numai să mai destind atmosfera… Uite… Fac cincisprezece miliarde o sută de milioane!

Cei prezenţi au încremenit.

— Cincisprezece miliarde! a repetat buimăcit Numărul 1. Aproape cât la Crédit Lyonnais a amărâtului de Haberer!

Comparaţia nu era prea flatantă pentru statul major al băncii.

— Dacă o ducem aşa tot anul, s-ar putea ca raportul fondurilor proprii să cadă sub 7%, a murmurat directorul financiar. Şi atunci am fi în pericol să intrăm în zona de risc. Se pare că la Ministerul de Finanţe e în studiu un plan de susţinere, aşa că trebuie să ne aşezăm rapid la coadă…

Preşedintele l-a întrerupt:

— Niciodată! Mă auziţi? Cât trăiesc eu n-o să intre niciun ban public în vistieria acestei instituţii, v-o spun clar! Şi n-o să mă facă el, guvernul ăsta de duri contrafăcuţi, să-mi schimb părerile de azi pe mâine, credeţi-mă!

Era cam târziu pentru asemenea declaraţii virile. Dintr-odată mi-a dat prin cap gândul că, în toţi aceşti ani de euforie, am condus banca spre buza prăpastiei. Şi, poate, nu doar banca, dar şi întreaga ţară.

18
Carnetul salvator

Vinerea era o zi bună. Birourile se goleau pe rând, începând de pe la patru şi jumătate. În imobil nu mai rămâneau decât directorii şi, uneori, câteva cadre care doreau să dovedească excesul de zel sau să profite de liniştea din jur pentru a recupera unele întârzieri din timpul săptămânii.

În cazul meu, lucrare urgentă însemna ştergerea e-mailurilor pe care le lăsasem să se strângă în ultimele două zile. Pregătirea şedinţei trimestriale mă prinsese mai mult decât prevăzusem. Trebuia să îmi asum alegerea informaţiilor pentru presă procedând la o cosmetizare sofisticată a pierderilor, pentru a ajunge aşa la jurnalişti şi la analiştii financiari care nu vor ezita să ne pice pe cap. Dar şi la nivel intern era necesar să liniştesc angajaţii, mai ales dacă lucrurile continuau să meargă tot mai prost. Însă cea mai gravă problemă era deteriorarea relaţiei mele cu preşedintele, din motive pe care nu le prea înţelegeam. Să fi fost oare nevoie să avem o explicaţie pentru a elucida diferendul? La drept vorbind, n-aveam nici chef, nici curaj.

Pe de altă parte, îmi propusesem să ferchezuiesc puţin amănuntele unei deplasări în fermecătorul principat Andorra. Eram în 5 septembrie. Lunea următoare aveam să descopăr acel loc primitor, care se integra mai repede decât prevăzusem în propriul meu plan de supravieţuire. Numai că, în prealabil, era necesar să trec în revistă obişnuitele măsuri de prevedere pentru un asemenea gen de călătorie.

Rolul meu de Număr 2 al băncii mă făcuse să codific anumite reguli ale prudenţei. Mă refer aici la cele care se aplicau în relaţia cu exteriorul, cu filialele exotice, pentru a nu le mai da numele. Experienţa mă învăţase să fiu circumspect ca o piele roşie din tribul Sioux. Amintirea lui Éric B., conştiinciosul administrator al conturilor private, care se sinucisese înaintea sosirii mele la bancă, mă convinsese că niciodată nu se făcea prea mult în acest

domeniu. Mi-am întins cu grijă conţinutul portofelului pe biroul pe care nu mai zăceau, ca de obicei, tot soiul de dosare. Nicio carte de vizită compromiţătoare, niciun document intern, niciun statut fiduciar al acelor societăţi-ecran pe care le ţineam la dispoziţia celor mai buni clienţi nu fusese uitat. Niciunul. Din motive de conştiinţă mi-am scos şi carnetul de întâlniri. Instrucţiunile pe care le sintetizasem într-un manual intern confidenţial erau cum nu se poate mai clare: se interzicea formal să se călătorească în străinătate cu un ordinator de serviciu, susceptibil să conţină informaţii compromiţătoare. Bătrânele agende îşi regăseau, în context, un nou drum în viaţă. Cea pe care o aveam în ziua aceea la mine era cea „specială pentru vamă”: altfel spus, o versiune prescurtată a originalului. O bună parte dintre clienţi nici nu figura acolo, în special toţi aceia care deţineau conturi nedeclarate la filiala noastră din Elveţia. Alţi clienţi, care aleseseră exilul fiscal, aveau, de altfel, un cont oficial într-una dintre filialele de la Bruxelles sau Londra, însă convenisem să le protejăm şi pe acestea. În fine, tratam direct cu anumiţi nerezidenţi în Franţa, străini care aveau în noi o încredere orbească sau aproape, convinşi că au descoperit în banca noastră raiul pe pământ.

Erau cunoscute în mediul nostru numele unor confraţi, de la alte firme, cărora li se confiscaseră notesurile şi trebuiseră să suporte interogatorii de mai multe ceasuri la frontieră. Aşa că respectam norma de disciplină conform căreia nu se călătoreşte decât cu documente codate şi cu agende false. Personal, pusesem la punct următorul sistem: un duplicat al agendei mele pariziene se găsea în biroul şefilor filialelor din străinătate, într-un seif la care doar aceştia aveau acces. Sigur, întâlnirile erau stabilite de la Paris, pe o linie telefonică specială care, pentru France-Télécom, corespundea unei societăţi de brokeraj pentru materii prime, chestiune care îi păruse suficient de inofensivă pentru a servi drept camuflaj, directorului nostru juridic.

Încă de la începutul anilor ’90 eram în vizorul

guvernului. Aşadar, al Ministerului de Finanţe. Explozia fluxurilor financiare *offshore*, a sistemului de facturare între marile multinaţionale şi nenumăratele lor filiale, a mişcărilor de capital din ce în ce mai considerabile dusese la apariţia unei adevărate gherile subterane. În secret, serviciile fiscale anchetau marile instituţii financiare peste tot în lume. Şi la noi, şi mai mult. Din când în când, banca noastră făcea obiectul ascultărilor telefonice mai mult sau mai puţin autorizate, adică, de fapt, total ilegale. Numai că, logic, nimeni nu avea interesul să se arate scandalizat de asemenea practici: nici guvernul, nici Ministerul de Finanţe, nici judecătorii. Cât despre noi, principalele victime ale acelor acţiuni amorale, refuzam, evident, să provocăm neliniştea clienţilor. Să scoatem la lumină acele practici revoltătoare ar fi augmentat relaţiile şi aşa înveninate cu magma greu de precizat a birocraţiei aflate în război cu toată lumea, cunoscută sub numele de stat francez. Ar fi fost chiar ultimul dintre obiectivele noastre!

Mi-am strâns lucrurile. Totul părea să fie în ordine. În caz de percheziţie corporală, vameşii nu aveau cum găsi ceva. Dacă stai să te gândeşti bine, de la un nivel în sus bancherii duc o viaţă asemănătoare agenţilor serviciilor de informaţii: precauţii, obsesii, informaţii, transferuri de tot felul şi gustul secretului, totul e fix la fel.

Mă uitam la program: urma să plec luni dimineaţă de la Roissy, cu primul avion, cel de şapte şi un sfert.

Am stins lumina. Planul B începuse.

19
Excursie în principat

Micul eveniment de la Élysée îmi deschisese ochii: oamenii informaţi se pregăteau pentru tot ce putea fi mai rău. În aşteptare, răspândeau în stânga şi-n dreapta vorbe optimiste care nu îi îmbrobodeau decât pe cei care mai credeau în aşa ceva.

Şi la birou se apropia pericolul. De la „reuniunea de cosmetizare” o idee începuse să mă frământe: era oare posibil ca megalomanului incompetent care ne conducea să-i fi intrat în cap să mă lichideze? Nimic nu ar fi justificat o asemenea furie turbată în afară de bunul lui plac. Şi, în al doilea rând, necesitatea de a oferi un ţap ispăşitor pieţei, când aceasta avea să descopere amploarea nenorocirii. În fond, cu cât mă gândeam mai bine, cu atât ipoteza aparent absurdă devenea credibilă.

Respectivei constatări i se adăuga nevoia de a mai scăpa de rutina conjugală, căreia de multă vreme îi epuizasem farmecele. De ce să nu îmi imaginez o nouă viaţă? Doar mai era pe lume şi Mandy, gheişa cu conversaţie atât de amuzantă şi, ca obiect sexual, pe cât de fenomenală, pe atât de indispensabilă. Dar şi altele, şi atât de multe altele!

Numai că, pentru a-mi oferi o asemenea nirvana, era nevoie de cash. Mult cash! Dacă salariul îmi alimenta un cont comun pe care îl împărţeam cu Isabelle, reuşisem, în decursul anilor, să îmi umplu şi o puşculiţă secretă, de care habar nu avea. Rezerva era bonusul meu. Ascuns într-un cont la Natixis, instituţie bancară care îmi inspira pe atunci încredere, dat fiind cei doi mari acţionari ai săi, Caisses d’Épargne şi Banques Populaires, micul seif secret îmi oferea perspectiva unei retrageri îndepărtate, desigur, însă decente.

Dar, vai, an după an, puşculiţa mea s-a subţiat din cauza lăcomiei fiscului. Din cinci milioane de euro pe care le acumulasem, doar trei amărâte de milioane mai supravieţuiseră veselelor mele extravaganţe şi

nenumăratelor taxe care, anual, se îngrămădeau unele peste altele: cotizaţii sociale (nu e vorba despre *stock-options*, dispozitiv suprimat de dovedita extorcare la care ducea), CSG (Contribuţiile Sociale Generalizate), impozite pe beneficiu, prelevări excepţionale pentru a menţine pe linia de plutire cutare sau cutare sistem falimentar… Şi renunţ să mai duc lista până la capăt.

Hotărât lucru, cele trei milioane nu ajungeau pentru ceea ce îmi propusesem. Zilnic îmi vedeam omologii din alte bănci ghiftuindu-se cu prime, bonusuri, avantaje în natură şi în *stock-options* în deplină impunitate. La noi, generosul preşedinte pusese la punct un sistem foarte complicat pentru a-şi trage esenţialul din recoltă. Parcă i se strepezeau dinţii când îmi mai lăsa şi mie ceva firimituri. Situaţia, pe care o acceptasem multă vreme fără să crâcnesc, îmi devenise insuportabilă. În tot acest timp, ne terminam clienţii cu lovituri de comision bancar şi de cheltuieli abuzive. Operaţiunile erau adevărate capodopere: pe cât de ilizibile, pe atât de incomprehensibile, interziceau până şi cea mai mică umbră de conştientizare.

Cât despre acţionari, aceştia vedeau cum li se evaporă tot mai tare economiile. Cursul acţiunilor pierduse deja 38% de la începutul anului şi lucrurile aveau să continue, cu siguranţă, tot aşa.

Chiar să fi avut vocaţia de a fi unicul cavaler fără pată al universului băncilor din toată lumea? Un cavaler care-şi bărbierea conştiincios clienţii fără a-i da prin cap să se îmbogăţească şi el? Evident, nu! De altfel, asemenea cavaleri sunt întotdeauna executaţi înainte de a se fi putut ridica şi în cea mai mică funcţie de răspundere!

Eram absorbit de gândurile întunecate când o siluetă feminină s-a aplecat către mine:

— Ceai sau cafea?

Micuţa stewardesă cu aer spaniol îmi surâdea politicoasă. Uitându-mă la ea, mi-am spus că Andorra era fermecătoare. Luând în consideraţie câteva bonusuri neprevăzute…

Ce-aş fi putut face cu trei milioane? Dacă într-adevăr mă hotărâm să îmi schimb viaţa, aş fi fost obligat să plec cu mâinile goale. Casa de la Cavalaire, apartamentul din Paris, mobilele, toate acele lucruri la care nici măcar nu eram sigur că ţineam, trebuia să i le las Isabelle! Şi fiicei mele, Chloé. Dar mie ce îmi va rămâne? Ce-mi puteam, oare, oferi? La drept vorbind, nimic extraordinar. Dacă voiam cu adevărat să părăsesc toate lucrurile acelea, trebuia urgent să îmi asigur spatele. Prilej de a-mi putea pune în practică noua deviză: să fiu de folos (cel mai adesea) şi să îmi fiu de folos (mereu). Cum? Cel mai simplu lucru era totuşi să caut răspunsul în bancă. Într-o zi m-am gândit să dau gaură cu abilitate în conturile aşa-zis „în aşteptarea afectării”, în care unii brokeri lăsau o vreme câştigurile pe care nu voiau să le scoată prea repede la lumină. Deseori, pentru câte un şef de birou, era mijlocul de a „lustrui” rezultatele pentru a lăsa direcţiei (falsa) impresia că totul e în ordine. Sigur că nu eram fraieri, nici eu, nici preşedintele, însă nu văzusem niciun avantaj, până în acel moment, să privăm echipele meritorii de mica marjă de libertate. Până la urmă, am renunţat să mai explorez acea cale care presupunea multă bătaie de cap pentru un rezultat modest, în definitiv. Şi-apoi, de fiecare dată când mă gândeam la acel plan de a intra în sistemul informatic pentru a manipula programarea, mi se părea că e ceva mult sub capacitatea mea…

După o aterizare cam sportivă, am trecut prin vamă fără probleme. Funcţionarii serviciului de elită evident nu aveau nici cea mai mică intenţie de a controla pasagerii, întrucât stăteau de vorbă cu minunata stewardesă care mă servise în timpul zborului.

Taxiul s-a oprit în faţa unei clădiri modeme din Andorra veche, capitala de mâna a doua a principatului, un oraş chiar mai urât decât îmi închipuisem. După ce am plătit cursa, mi-am luat sacul de voiaj şi am coborât din limuzină. Era ora unsprezece, iar persoana cu care trebuia să mă întâlnesc îmi explicase că principala agenţie a Băncii Andorrei se închidea peste patruzeci şi cinci de minute,

pentru pauza de prânz. Măcar din acest punct de vedere aveam senzaţia că nici nu plecasem din ţară.

Odată ajuns la bancă, am cerut să vorbesc cu şeful agenţiei. Acesta s-a prezentat aproape imediat. Ciudat: părea mai degrabă nordic, înalt cum era şi cu părul blond. Însă faptul că pusese ceva grăsime pe el trăda o viaţă cam prea liniştită. Scuzându-se, mi-a cerut un act de identitate. Normal. Nu îl contactasem decât dintr-o cabină telefonică. Nu fusese prea complicat să descopăr acel stabiliment deosebit de discret. Paradoxal, deşi lucram în domeniu, pur şi simplu am navigat pe net spre a descoperi banca ideală. Mai întâi am identificat la faţa locului cinci firme. Toate se prezentau ca total independente, dispunând de acţionari stabiliţi în principat, dedicaţi secretului bancar. Detaliul nu m-a lăsat rece în vremurile acestea ale denunţului încurajat de cooperarea oficioasă dintre state.

Recenta afacere de la LGT e drept că m-a cam neliniştit. Banca aceea cu totul discretă nu era cunoscută decât de către iniţiaţi şi de către posesorii marilor averi, evident întrucât Banca Liechtensteinului rămâne proprietatea familiei regale. Cel care conduce afacerea locală, al XVI-lea prinţ al dinastiei, se numeşte Hans-Adam al II-lea. Cu şase luni în urmă, în februarie, s-a aflat cu groază că un funcţionar lipsit de delicateţe vânduse fiscului german o listă de clienţi. Şi aşa au fost zguduiţi opt sute de nefericiţi, veniţi din lumea-ntreagă pentru a-şi pune economiile la adăpost! Numele le apăruseră în Germania, dar, curios lucru, nu şi la noi. Măcar o dată rămăseseră şi cei de la ministerul nostru de finanţe într-o pudică rezervă. Uimitor! Fiindcă, de douăzeci de ani încoace, administraţia fiscală franceză încearcă să cumpere angajaţi ai băncilor din Elveţia ori Luxemburg, cel mai adesea fără succes. După ştiinţa mea, au reuşit doar de două ori, dar au trebuit să se mulţumească cu câteva zeci de nume, dintre care unele erau ale unor clienţi decedaţi. Dar de data aceasta, nemţii chiar puseseră în dificultate Liechtensteinul, făcând ca până şi în banca noastră să se sesizeze că lumea se schimbă! Mica

ţară liniştită, pitită între Elveţia şi Austria, era considerată până în acel moment ca imposibil de atins, figurând în fruntea celei de-a doua liste a adevăratelor paradisuri fiscale, listă pusă la punct de OCDE. Paradisuri cărora miniştrii de finanţe din toate ţările le tot anunţau de ani şi ani iminentul sfârşit... Refugiile acestea pentru marii bogătaşi paranoici rezistau totuşi atacurilor din ce în ce mai virulente ale diferitelor guverne ale planetei. Dar pentru cât timp?

În schimb, alte citadele începuseră să se clatine, chiar dacă se ştiau foarte puţine despre acest lucru. Aşa că nici Elveţia nu mai era considerată un autentic paradis de când, prin anii ’90, un dement chemase parchetul de la Geneva. Bernard Bertossa, aşa îl chema, se trezise numit aproape accidental (la ei, anumite funcţii administrative se obţin prin intermediul sufragiului universal). Şi astfel, băncile geneveze s-au trezit sub conducerea unui procuror socialist! Socialist după moda locală, adică mai degrabă un radical de stânga decât un bolşevic, dar, oricum, tot de stânga. Prietenul meu Konrad (Konrad Hummler, preşedintele Asociaţiei Băncilor Private Elveţiene) mi l-a prezentat odată, la un cocktail, pe iluminatul acela. Bertossa, simpatic la prima vedere, zguduise cu atât mai mult sistemul cu cât a fost reales de două ori! Magistratul aruncase în colţii opiniei publice câţiva dictatori infernali şi terorizase băncile care le adăpostiseră comorile. Guvernul federal a fost obligat să îl urmeze. Aşa că au fost votate noi legi, mai apropiate de simţul moral. Şi, vai, în 1990, spălarea banilor proveniţi din traficul de droguri sau din operaţii mafiote a devenit delict federal, adică a fost impus tuturor cantoanelor. În aceste cazuri, articolul 47 care statuase secretul bancar nu mai avea nicio valoare. Violarea numitului secret era totuşi considerată delict, numai că excepţiile se tot multiplicau, spre nenorocirea noastră! în 1998, încă o etapă: o lege obligând din acel moment toţi bancherii să semnaleze tranzacţiile suspecte, pe scurt să fi denunţe pe acei clienţi care se paraşutau în instituţiile lor cu valizele de cash. Bancherul devenea,

astfel, un auxiliar al justiţiei şi încă şi de bunăvoie. Grotesc! Aceeaşi lege fusese adoptată şi la noi. O celulă de investigaţii acoperită, Tracfin, însărcinată cu reperarea potenţialilor delincvenţi, a fost pusă pe urmele noastre. Din acel moment, de la UIMM (Uniunea Industriilor şi a Meseriilor Metalurgice) la deputatul Julien Dray, victimele cădeau ca muştele şi încă şi cu mare scandal.

— Intenţionaţi să faceţi o depunere peste puţin timp? m-a întrebat politicos şeful agenţiei, dându-mi înapoi paşaportul. Fiindcă este necesar să vă fac cunoscute câteva precizări asupra modalităţilor tehnice…

Întrebarea crucială m-a coborât cu picioarele pe pământ. Bineînţeles că ştiam tot ceea ce urma să îmi spună: nume de cod, utilizarea de telefoane protejate ori de cabine telefonice, un apel înaintea fiecărei operaţiuni, un plafon virtual pentru depunerile cash, eventual crearea unei societăţi-paravan. Practici care îmi erau familiare, dar pe care m-am prefăcut că le ascult interesat. Amintirea lui Éric B., figura legendară a băncii noastre, mi-a revenit iarăşi în minte. Sinuciderea lui a fost un gest mai mult decât onorabil, demn, stimabil, chiar dacă absurd. Ce greşeală profesională ar fi meritat o asemenea sancţiune? Din acel moment, oare câţi clienţi cunoscuţi sau şefi de stat nu au fost trimişi la plimbare de către băncile cuprinse dintr-odată de voinţa frenetică de a coopera cu autorităţile?

Din câte îmi amintesc, valul virtuţii se abătuse mai întâi asupra lui Marcos, sinistrul dictator filipinez. Ceva mai târziu, speriată de ameninţările procurorului Bertossa, banca în care îşi depusese banii preşedintele Kazahstanului, o fostă republică sovietică, l-a dat pe coruptul Nazarbaiev pe mâna justiţiei elveţiene. Paradoxul amuzant făcuse ca, la origine, acesta să-şi fi denunţat opozantul autorităţilor helvetice. Dar, în aceeaşi perioadă, un judecător belgian foarte hotărât a solicitat întrajutorarea judiciară parchetului din Geneva. Şi aşa s-a descoperit că împuternicit cu utilizarea contului elveţian vizat de comisia rogatorie era chiar preşedintele kazah în

persoană! Din clipa aceea, lista victimelor s-a mărit: Salinas, fratele preşedintelui Mexicului, apoi Ali Zardari, soţul doamnei Bhutto. Acesta, abil, după ce a dosit douăsprezece milioane de dolari în Panamá, rămas văduv, reuşise să fie ales preşedinte al Pakistanului, cu trei luni mai înainte, în locul răposatei lui soţii!

În pofida frumoaselor declaraţii oficiale, europenii nu păreau prea grăbiţi să dea înapoi banii furaţi de toţi acei dictatori. Unele detalii le mai ştiam şi eu. Fiind însărcinat de preşedinte, mereu gata să se dea la o parte, la greu, cu delicatul dosar Abacha, fostul preşedinte al Nigeriei, am avut de înfruntat o mulţime de probleme complicate. În decursul anilor, pusesem la punct un circuit de deturnare a fondurilor dictatorului. Vreo patruzeci şi trei de milioane de dolari rămăseseră doar pentru bancă. O picătură de apă faţă de cele şase sute de milioane de dolari în chestiune, însă o picătură semnificativă din punctul de vedere al dreptului şi al modalităţilor de vărsământ al întregii lichidităţi care tranzitase prin filiala noastră londoneză. Acuzaţi de spălare de bani de către FSA (Financial Services Authority), echivalentul englezesc al AMF, ni se refuzase dreptul de a comenta afacerea în faţa presei. De altfel, informasem cu parcimonie guvernul francez, ascunzându-ne în spatele textului Criminal Justice Act, legislaţia britanică împotriva spălării de bani, pe care nu o încălcasem sub nicio formă. Cel puţin, asta susţineam. Şi, în acel timp, în Franţa ce se întâmpla? Tracfin, celebra celulă a virtuoşilor, îngheţase treizeci de milioane de euro, depuse de către dictator într-unul dintre conturile băncii noastre. De atunci, suma aceea economisită cu ţârâita nu a mai fost niciodată restituită Nigeriei.

S-or fi plângând ele toate sufletele milostive, dar aceasta este realitatea, destul de crudă: jumătate din banii spălaţi din întreaga lume sunt reinvestiţi în ţări emergente şi iau parte, în felul lor, la prosperitatea locală. Oprind dintr-odată asemenea investiţii, se pune în pericol însăşi supravieţuirea acelor ţări. E simplu! Dar cine va îndrăzni să apere acest punct de vedere?

Cât despre Mobutu, marele prieten şi al lui Chirac, şi al lui Mitterrand, nici până în ziua de azi vreun judecător parizian nu a reuşit să îi depisteze comoara. În acest timp, la Geneva a fost descoperit unul dintre cele treizeci şi două de conturi, într-o instituţie foarte elegantă din oraş, în pofida eforturilor disperate ale avocatului dictatorului, Dominique Poncet, foarte bine situat în înalta societate genevează.

Celebra afacere a fregatelor s-a rezolvat în acelaşi fel. Roland Dumas însuşi a estimat la opt sute de milioane de euro suma comisioanelor vărsate în acest scandal. Totuşi, în afară de Alfred Sirven, fostul Număr 2 de la Elf, şi de André Tarallo, ex-şef de filială Elf-Africa, cine a mai suferit vreo pagubă în toată această poveste? Nu prea multă lume. Ah, ba da! O fiinţă cam nefericită şi nu îndeajuns de vicleană. Ascultând doar de glasul inimii, sau aproape, fosta iubită a fulminantului ministru al Afacerilor Externe din Franţa a luat cea mai idioată hotărâre din analele bancare: Christine Deviers-Joncour a returnat cele două milioane de euro, comision vărsat în contul ei din Elveţia în numele statului francez. S-a mai văzut o proastă mai mare vreodată? Chiar şi aşa tot nu a putut să evite puşcăria, după ce a fost supusă unui sângeros control fiscal şi unui proces interminabil, la capătul căruia s-a ales cu o condamnare. În fond, a da banii înapoi nu a fost niciodată o bună alegere.

În timp ce insul de la bancă îmi întindea formularele de deschidere a contului, mă gândeam la argumentele prezentate pe site-ul lor de internet. Era anunţat specificul: „Instituţia noastră a ales discreţia ca mijloc de fidelizare a clienţilor”. Iată o formulare care nu putea să îmi displacă. Cu atât mai mult cu cât cercetările pe care le întreprinsesem la Paris asupra verificărilor la care erau expuse cele cinci mici bănci, care reuşiseră să se facă uitate cu un anumit talent, se dovediseră încurajatoare. Sigur că la început apăruse şi un punct negativ: Andorra beneficia de doi „co-prinţi”. Unul dintre ei era oarecum cunoscut: Nicolas Sarkozy. Ca preşedinte al Republicii

Franceze, şi urmând o tradiţie încă din secolul al XIII-lea, binevoitorul principat era supus unei riguroase tutele. Asta în teorie. Practica însă rezerva surprize. De cine depindea noua Banca d'Andorra? Nu de fiscul francez. Acesta era un punct incontestabil. Nici de Comisia bancară, întrucât Andorra încarna un soi de stat miniatural a cărui constituţie îi garanta independenţa. Ca ultim resort, ar fi putut fi în cauză BCE (Banca Centrală Europeană), fiindcă euro era moneda de referinţă. Totuşi, niciun document nu autoriza BCE să controleze o anumită bancă, rolul acesta fiind rezervat băncilor centrale ale diferitelor state. Principatul părea să fi împins noţiunea de independenţă până la ultima consecinţă, aceea de a trăi într-o grotă în care nu se putea aplica niciuna dintre legislaţiile cunoscute. Îmi şi imaginam cum vreun ministru francez ar fi dat într-o bună zi câte un telefon preşedinţilor fiecăreia dintre cele cinci miraculoase bănci. Dar s-ar fi găsit şi un judecător, la faţa locului, pentru a-i pune în aplicare eventualele ameninţări? Şi dacă ar fi fost aşa, nimic nu m-ar fi putut împiedica să îmi transfer contul în altă parte. Ceea ce chiar aş fi făcut dacă suma depusă ar fi excitat cumva fiscul francez. Însă dincolo de micile combinaţii menite să-mi pună la adăpost primele, ar fi trebuit cel puţin să fi dat cine ştie ce lovitură ca să atrag în asemenea măsură atenţia!

Prin urmare, am semnat formularul. În avion, îmi venise o idee în acest sens: Marx Brothers. De unde numele acesta aiurit? Mi-am amintit de autorul *Capitalului* şi de una dintre conversaţiile mele cu Mandy, din vară, când îmi spusese despre „brothers nu ştiu cum". În orice caz, ideea era remarcabilă.

Atâta doar, că încă nu ştiam.

20
Lecţii de istorie

În seara aceea mă hotărâsem să mă întorc acasă devreme. Mă săturasem şi de bancă şi de toate ameninţările care ne bubuiau deasupra capetelor. Va fi crah ori nu? Nu se mai vorbea despre nimic altceva, ca pentru a ne convinge mai bine că aşa ceva nu ni s-ar putea întâmpla.

Şi-apoi, mai voiam să îmi văd şi eu fata, pe care o cam neglijasem în ultima vreme… Isabelle nu se zărea, iar Chloé chatuia de zor. Ca de obicei.

— Eşti singură?

— E luni, tati, nu te-ai prins?

— Şi ce dacă e luni?

— Luni seara, mama se duce la cursul de teatru.

— A, da?!

— Cred că ne pregăteşte o surpriză… Un spectacol. O să fie foarte haios s-o vedem pe mama pe scenă, nu?

Haios? Termenul era destul de departe de vocabularul nostru. Mi-o închipuiam cu ceva greutate pe nevastă-mea, mare burgheză printre marii plini de bani, declamându-şi textul monocord sau emfatic… Hotărât lucru: eu şi Isabelle nu mai aveam mare lucru în comun, în afară de fiica noastră.

— Ce-ar fi să mergem să cinăm în oraş?

— Tati, păi mâine mă duc la şcoală… Dau prima teză la istorie.

— Ce vrei să te ascult?

Şi aşa mi s-a şi aprins beculeţul. Ascultând-o pe Chloé la istorie.

— În 1685, revocarea Edictului de la Nantes de către Ludovic al XIV-lea a făcut să dispară bisericile reformate din Franţa constrângând… protestanţii să intre în clandestinitate… sau… Nu mai ştiu!

— Sau să se exileze. Ştii, se spune că revocarea Edictului de la Nantes a fost cea mai mare greşeală a lui Ludovic al XIV-lea. Protestanţilor li s-a interzis să fugă, dar

cum aveau de ales între aşa ceva sau a muri… 300.000 dintre ei au avut curajul de a pleca. Oameni energici, hotărâţi. Au emigrat cam peste tot, până în Africa de Sud şi în America, unde s-au îmbogăţit.

— Scrie-n carte?

— Nu, draga mea, dar îţi explic cum s-au născut primii bancheri din lume!

— Păi, ştii, eşti departe de ce-mi trebuie mie! Mă cam bagi în ceaţă… Am nevoie doar de-o notă bună, asta e tot!

Chloé a continuat să îmi spună pe dinafară lecţia, cuvânt cu cuvânt, şi am sfârşit prin a înţelege ce nu mergea în toată povestea.

Amintirile mele din şcoală erau ceva mai amănunţite. Şi-mi reveneau în minte ascultându-mi, distrat, fata. Profesorul de istorie ne-a spus cum toţi acei protestanţi fugari reuşiseră, până la urmă, acceptând să se ocupe de banii celorlalţi, lucru pe care nimeni nu a vrut să îl facă în locul lor. În concluzie, ei au fost cei care au pus bazele băncii moderne. Nici evreii nu au făcut altceva, la rândul lor. Şi în felul lor. Cantonaţi în micul lor negoţ, încet-încet şi-au dezvoltat activitatea, acordând credit clientelei. Într-un final, şi-au schimbat meseria, transformându-şi dughenele în bănci.

Rivalitatea dintre băncile protestante şi cele evreieşti s-a amplificat cu trecerea deceniilor, fenomen relevat de faimoasa propoziţie a lui John Pierpont Morgan, fondatorul J.P. Morgan: „Să lăsăm evreilor micul negoţ al finanţelor”. Cuvinte care spuneau totul despre relaţiile întreţinute multă vreme între ei de acei primi finanţişti. Este adevărat şi că în America întotdeauna lupta a fost feroce. Pe de o parte, o anumită elită protestantă, WASP (*White Anglo-Saxon Protestants*), care deţinea industria, căile ferate, petrolul şi oţelul. Din cauza aroganţei, până la urmă au trecut la un nou comerţ, foarte lucrativ, cel al aranjamentelor financiare de tot soiul, inclusiv fuziuni-achiziţii. Primii bancheri evrei care au profitat au fost fraţii Lazard, care şi-au dat numele unei firme ajunse legendare, condusă mai apoi, timp de cincizeci de ani, de familia

David-Weill. Alături de ei, în acelaşi timp complici şi concurenţi, au apărut Goldman Sachs şi Lehman Brothers.

Scandalul înnebunise şi Geneva. Acolo, multă vreme, protestanţii majoritari se impuseseră: Lombard-Odier, Bordier sau Mirabaud atrăgeau marile averi din lumea întreagă. De exemplu, câteva mari familii evreieşti rezistaseră graţie unor firme discrete precum foarte prospera bancă LCF Rothschild, condusă de la distanţă de către fiul baronului Edmond, sau misterioasa Julius Baer.

Prin comparaţie cu Geneva, unde raporturile de forţe erau suficient de lipsite de asperităţi, la New York descoperisem, în anumite cluburi ultraprivate din nişte opulente cartiere mărginaşe, o formă de segregare religioasă de o rară violenţă, cluburi care excludeau orice fel de „străini", cum le ziceau, fie că aceştia erau „negri, asiatici ori evrei".

Era o lume brutală în care, dincolo de ipocrizia bunelor maniere, tuturor le plăcea să dea lovituri amarnice. Am stat o clipă pentru a înţelege natura unei bănci de afaceri. Era exact opusul uneia de depuneri, ca a noastră. La drept vorbind, acest microcosmos colcăind de intrigi adăpostea, în general, un fel de bandă de indivizi cu tulburări de caracter, aflaţi în perpetuă rivalitate. Obiectivul lor consta în a reuni întreprinderi, cu orice preţ, şi a specula orice era posibil: acţiuni, obligaţiuni, afaceri imobiliare sau materii prime... Colegii mei din aceste teribile bănci private americane ne mai surclasau şi din alt punct de vedere: nefiind cotaţi la bursă, reuşeau să nu dea socoteală nimănui. Bine jucat!

În fond, cei mai mulţi dintre ei se detestau. Lupta testosteronului e permanentă şi, la acel nivel, războiul egourilor atinge culmi incredibile. Astfel, ştiam că secretarul Trezoreriei SUA, de acum celebrul Henry Paulson, fost preşedinte-director general la Goldman Sachs, primul creştin care condusese banca de la înfiinţarea ei, nu suporta să rămână în aceeaşi încăpere cu Richard Fuld. Pistoalele rămăseseră fără încetare pe masă. Între protestanţi şi evrei. Între băncile de afaceri concurente,

între megalomanii preşedinţi-directori generali.

Chiar în acea secundă, uitându-mă la Chloé cum închide cartea de istorie, am înţeles că ultimul cuvânt al slujbei fusese pronunţat: Goldman Sachs va vinde la vedere acţiunile Lehman şi, dacă va fi atins de o criză a lichidităţilor, ministrul de finanţe îl va împuşca! Paulson îşi spunea, probabil, că, provocând o criză, o va şi putea controla. Alegerea îi oferea două avantaje: mai întâi, ocazia de a termina odată cu duşmanul lui de moarte, apoi o strategie permiţând limitarea pagubelor la nivelul celorlalte bănci. Aşadar, calculase că va putea evita propagarea flăcărilor în sistem.

Dorind să evite crahul, urma să îl declanşeze…

Eram puţin mai înaintea celorlalţi. Ce trebuia să fac?

21
Umilirea

Întorcându-mă la bancă, eram cuprins de euforie. În minte reconstituisem întregul puzzle. Hummler, Mandy, Kravis şi Chloé… Totul îmi părea de domeniul evidenţei… Paulson urma să îl sacrifice pe Lehman, nu era decât o chestiune de zile. Mai aveam timp să limităm dezastrul. Voi scoate banca dintr-o mizerie nemaipomenită… Dar şi castanele din foc. Ceea ce va merita o mică primă. Păi, de ce mică? Ce mă pregăteam să fac cerea mai mult decât o primă: o distincţie. Ba chiar o promovare!

Nici nu m-am aşezat bine la birou că a şi început să sune telefonul. Era Martine, secretara Numărului 1. Preşedintele dorea să mă vadă. Imediat.

Nici n-ar fi trebuit să am îndoieli. Doar, cu siguranţă, avea acces la aceleaşi informaţii ca şi mine. Nu se bătea el cu pumnul în piept că ştia pe toată lumea?… „L-am văzut pe Ernest-Antoine ieri. Avea o faţă!… E şi François un prieten… Amărâtul de Daniel mai bine şi-ar fi recitit textul înainte de a se bâlbâi în asemenea hal la ora 20…” Într-o clipă, toată crema elitei pariziene fusese luată la refec: Sellière, Pérol, Bouton… Numărul 1 era campion la *name dropping*, îngrozitor de rău cu cei care aveau necazuri şi, desigur, servil cu cei puternici. Deja eram dezamăgit. Nu voi mai avea nimic de făcut în afară de a-i anunţa că nu îmi comunică vreo mare noutate. Cu puţin noroc, chestia asta avea să-l enerveze.

Când am ajuns în faţa biroului, tocmai urla la secretară:

— Martine, ţi-am mai zis că nu funcţionează ecranele plate! Cheamă-l pe imbecilul de la informatizare. Nu pricep nimic din toate legăturile astea…

Zărindu-mă, s-a oprit dintr-odată şi s-a uitat la mine posomorât.

— Intraţi, Damian. Numai incapabili am în jur, a mai tunat, privindu-mă fix. Aparatura asta care ne-a costat o avere nu a funcţionat niciodată. Ultima dată când l-am

văzut pe mizerabilul acela, venise să îmi ceară o primă!

— Bună ziua, domnule. Mă gândeam şi eu să vin…

— Aţi citit presa?

— La ce vă referiţi?

— Nu contează, e peste tot!

— Ce?

— Peyrelevade, evident! O să vedeţi că acum o să ne mai dea şi lecţii de economie! I-aţi răsfoit cartea?

Bineînţeles că nu. În orice caz, nu mai mult decât Numărul 1. Volumul apăruse la sfârşitul lui august, într-o indiferenţă generală. „Sarkozy, eroarea istorică" prea semăna a polemică încropită. Acest vechi şef al Crédit Lyonnais se băgase în politică, mai întâi alături de Partidul Socialist, acum alături de Mişcarea Democrată. Cartea făcuse obiectul unei critici mai degrabă mizerabile în *Le Monde* din ziua precedentă. Eram gata să pariez că, peste câteva clipe, Numărul 1 avea să citeze, pe ton sentenţios, din articol… Pariu câştigat!

— Adevărata problemă este „cine trebuie să plătească" pentru a ieşi din oala asta cu rahat. Peyrelevade s-a aruncat pe Sarkozy fără a mai sta pe gânduri. Donator de lecţii, asta a ajuns! Deşi, chiar la vremea când era la bancă…

— Aţi vrut să mă vedeţi?

— Da. Sunt neliniştit, Damian. Mai precis, pentru dumneavoastră sunt neliniştit.

— Poftiţi?

— De la reuniunea de ieri am descoperit că problemele noastre sunt mai grave decât aţi dorit să îmi comunicaţi… Lucru supărător.

— Nu înţeleg la ce vă referiţi.

— La Marsilia, de exemplu. Investiţia aceea imobiliară este un hău fără fund. Dar de aici până ca fondul american să îşi rupă gâtul… Aţi văzut ce s-a întâmplat în weekend? Freddy şi Fanny au fost puse sub tutela statului. Înţelegeţi ce vreau să spun? Merge rău, Damian, şi nu reuşiţi să faceţi faţă!

— Din câte îmi amintesc, dumneavoastră v-aţi dus în

weekend la Marsilia, în momentul achiziţiei participaţiunilor. Fuseseră̆ţi invitat la sărbătorirea primirii celei de-a treia stele de către bucătarul acela... Gérald... Passédat...

— Eu vă vorbesc despre strategie şi îmi răspundeţi despre bucătărie! Se vede cu ochiul liber că v-aţi aşezat prea sus ştacheta. Lucrul acesta nu vă face mai înalt, micuţule Damian! Dacă o să vă vorbim despre China veţi scoate farfuria cu orez?

Nu m-am putut împiedica să nu-i răspund:

— Foarte amuzant! Parcă despre China v-am vorbit la şedinţă. Nu vă mai aduceţi aminte?

— Vă rog, atenţie la ton. S-ar putea să nu mă mai distreze prea multă vreme.

Era momentul să-mi ţin gura. Bătrânul frigea ca jarul. Mă tot întrebam care să fi fost motivul.

— Doream să vă văd în legătură cu Lehman. Presupun că aţi fost informat despre ceea ce urmează să se întâmple.

— Ce mai vreţi să scoateţi din mânecă? Vreun nou crah?

— Chiar aşa. Se pare că Paulson este pe punctul de a-l lăsa baltă pe Dick Fuld.

— Pe „Dick" Fuld? Uitasem că avem, în cadrul direcţiei, un mare specialist în domeniul Statelor Unite! Aşadar, Lehman Brothers este pe punctul de a se prăbuşi, da?

— Mă tem că da.

— Ascultaţi-mă cu atenţie, Damian. Tuturor le-au cam ajuns până peste cap predicţiile astea lipsite de orice acoperire. Lipsiţi de motivaţie echipele de lucru şi neliniştiţi directoratul... Nu ne pasă sub nicio formă de fantasmele dumneavoastră legate de criza mondială. Avem destule de făcut. Mai bine v-aţi pune pe muncă decât să vă tot daţi savant...

— Nu cred că sunt singurul care...

— Singurul care ce? Care, fiindcă nu se ţine bine pe picioarele lui, prevesteşte sfârşitul lumii?

Numărul 1 depăşise limita. Începusem să am îndoieli

în legătură cu ceea ce se întâmplase. Dragul nostru preşedinte probabil că primise un telefon neplăcut, iar acum îşi vărsa nervii pe primul venit în stare să îi facă faţă, ca un fraier: eu. M-am hotărât să schimb cursul discuţiei către un alt subiect.

— Aţi văzut ultimele variante ale comunicatului de presă?

— Trebuie să recitesc totul. Cu această nouă directoare de comunicare, care nu a înţeles nimic din spiritul casei…

— Nu e decât de cincisprezece zile în funcţie, să îi mai dăm o şansă.

— Faceţi cum doriţi. Nu asta e problema. Nu înţeleg cum de aţi putut scăpa în asemenea hal situaţia din mână în ultimele luni.

— Nu înţeleg despre ce vorbiţi.

— Eu cred că da.

— Ne-am mai referit la această problemă. În şedinţă s-a reamintit că aţi fost informat despre toate…

— ŞI AIG? Tot eu eram responsabil, poate, de…

— Aşa mi se pare.

— Ei, o duceţi cam bine, mi se pare! Titlu sforăitor, salariu incredibil, o mică familie… Nimic de zis, vă vin ca turnate pentru ambiţiile dumneavoastră!

— Unde vreţi să ajungeţi?

— Dragul meu, ştiţi, poate, că există nişte motive pentru care ocup acest scaun… Pe care, lăsaţi-mă să vă mărturisesc, nu veţi ajunge niciodată! Ştiu bine că aţi fost întotdeauna fascinat de cei foarte bogaţi, dar toată lumea aceea, în fond, este extraordinar de departe de dumneavoastră.

— Cred că ar fi mai bine să ne oprim aici, dacă vreţi.

— Aveţi dreptate, Damian, cred că într-adevăr aici vă veţi şi opri!

22
Schimbare de program

Ieşind din biroul imbecilului nu mai simţeam decât o singură nevoie: să sparg tot ce mi-ar fi căzut în mână. M-am îndreptat glonţ către toaletă pentru a mă mai răcori. Cu capul băgat sub robinetul cu apă rece, am început să mă calmez. Am respirat adânc şi am ieşit. Nici nu se mai punea problema să mă întorc imediat acasă, după cum îi promisesem fetei mele. O să se consoleze ea doar cu prezenţa maică-sii. Oricum, de multă vreme se descurca de una singură. Simţeam nevoia să mă duc şi să beau ca un alcoolic plin de bani. Numai dacă nu…?

Am sunat-o pe Mandy ca să îmi mai ridice moralul. Miracol! Avea mobilul deschis. Al doilea miracol: era la Paris pentru două zile. Singura problemă: avea seara planificată. M-am simţit dezamăgit. Şi-a dat seama şi mi-a propus să ne vedem imediat la Bristol, palatul din Faubourg-Saint-Honoré. Ca să bem un pahar ori ca să ne-o tragem?

Evident, Mandy s-ar fi mulţumit să bem un păhărel. Era pentru întâia oară când mă vedeam acolo cu ea. Frumoasa mea fată cu plată mă aştepta într-un salon de lângă holul de intrare, picior peste picior în aşa fel încât să i se dezvelească până cât mai sus, înfundată într-un fotoliu. Părea bucuroasă şi m-a primit strângându-mă în braţe. Un reflex neobişnuit pentru această vestită călătoare care-nu-săruta-niciodată-pe-gură. Să fi simţit că nu eram în apele mele?

A condus conversaţia până când mi-am mai venit în fire.

— Ador colţişorul ăsta. Ştii că pe aici e concentrată cea mai mare densitate de fete din oraş? Atenţie, însă: de cea mai bună calitate. *La crème de la crème*! Nici vorbă de reţea de prostituţie, de chirurgie estetică şi botox, de întreţinători financiari. Serviciile ne sunt plătite la preţuri usturătoare. În schimb, personalul ne lasă în pace.

— Vrei să zici că pe aici toată lumea este la curent cu

ceea ce faceţi?

— Bineînţeles. Mi-aduc aminte de Jean-Louis, directorul… Acum vreo cincisprezece ani îşi smulgea părul din cap. Ruşii începuseră să paraşuteze cu manierele lor de ţărănoi neciopliţi, cu valizele burduşite de dolari şi de votcă. Fetele erau vulgare, bâzâiau toată ziua şi făceau figuri. Mi-era şi ruşine, mi-era frică să nu fiu considerată ca făcând parte din genul acesta de boarfe. De altfel, obişnuiţii Bristolului erau consternaţi şi ameninţau să părăsească locul… Şi-apoi, prin 2001…

— Ce s-a întâmplat?

— Ştii bine! Americanii au părăsit Parisul. Marile hoteluri s-au închinat în faţa noilor îmbogăţiţi ai planetei cu tot felul de oferte promoţionale. Numai ei mai rămăseseră să facă lucrurile să se mişte. S-au resemnat şi cei de la Bristol, ca şi ceilalţi.

Adevărul este că şi noi, la bancă, ne-am dus ca berbecul, atraşi de bani, în momentul acela. Şi noi am creat oferte promoţionale şi cadouri de tot felul. Numai că, spre deosebire de hoteluri, bancherii au fost întotdeauna încântaţi să poată juca pe toate fronturile.

— Şi cum te-ai descurcat? Te-ai dat după rusoaice?

— Sigur că nu! Nu sunt suficient de blondă pentru ei. Am continuat să flirtez cu saudiţii, îndepărtându-mă de Paris. Şi bine am făcut. Ruşii nu respectă regulile. Nu se poartă bine cu fetele şi se mai şi târguiesc la preţ.

Când Mandy îmi vorbea despre etica profesiei ei, îmi aducea aminte de nişte lucruri… în fond, îşi iubea meseria. Din punctul ei de vedere, era vorba despre o prestaţie care nu admitea mediocritatea, indiferenţa ori serviciile rasolite. Pentru a-şi satisface clienţii, miza pe arta personală şi pe desuurile de mătase. Fata asta avea impresia că e purtătoarea de stindard a celor ca ea din lumea întreagă! United Colors of Sex. Şi uite şi efectul! Mi se sculase.

— Îţi aduci aici… pacienţii?

— Faci mişto?! Aici dorm şi mă odihnesc. Ştii, în meseria mea nu chemi pe nimeni pe la tine. Te duci tu şi

zâmbeşti, având grijă să nu provoci scandal. Cel mai adesea, merg să lucrez la Ritz ori la Crillon, ca toată lumea.

— În care caz, înseamnă că sunt un client… altfel decât ceilalţi?

— Exact! Dacă aş aplica tariful pe care îl am pentru tine şi celorlalţi, aş putea pune lacătul pe uşă…

Era să mă înec sorbind din paharul de *mojito*. Avea fata asta un tupeu… Fiecare seară cu ea mă costa cel puţin două salarii minime. Nici nu îndrăzneam să îmi imaginez cât le cerea celorlalţi.

— Hai cu mine să îţi arăt ceva.

— Unde, la tine-n cameră?

— Nu te excita! Facem doar un tur pe-acolo!

Mandy m-a tras spre ascensor. Odată ajunşi la ultimul etaj, ne-am îndreptat către o uşă batantă pe care a descuiat-o cu o cheie extrasă ca prin minune din buzunar. Am pătruns într-un spaţiu rămas parcă în afara timpului, cald şi moale. Un fel de cabină de vapor uriaşă, îmbrăcată în lemn lăcuit, împodobită cu hublouri şi balustrade de aramă. Ferestre imense dădeau spre luminile Parisului, iar o frescă uriaşă acoperea peretele din spate: călători aflaţi la prora unei corăbii arătau către un promontoriu acoperit de pini. În mijloc, apa unei piscine se mişca sub cerul oraşului. Mă pătrunsese emoţia.

— Nu ştiai de *Swimming Space* de la Bristol? Uită-te bine la tablou: e Capul Antibes. Ştii de ce acesta şi nu altul?

Nu mai eram în stare să răspund. Ascultam, savurând clipa cu gura căscată, ca un adolescent.

— Proprietarul este un neamţ foarte bogat şi foarte îndrăgostit de Franţa. La început, a investit în două hoteluri de lux: Bristol, la Paris, şi Eden Roc, la Capul Antibes. Fresca face cu ochiul vizitatorilor. Cu siguranţă pentru a le trezi pofta de a-şi cheltui banii în Midi!

M-am aşezat în apropierea piscinei. Mandy privea gânditoare Parisul.

— Ştii, Damian, I think I will retire. Din circuit I

mean…

Mandy folosise cuvântul englezesc care, în gura ei, evoca în acelaşi timp ideea unui act sexual întrerupt şi al retragerii la pensie.

— Ce te-a apucat? O cădere de moral?

— Nici vorbă. Mă gândesc la asta de câteva zile. De fapt, de când mi-am închis toate conturile. Ce am de făcut cu banii? Să-i investesc încă o dată, riscând să pierd totul, dacă au dreptate clienţii mei şi bursa se face praf? Sunt semne care te fac să nu te mai îndoieşti. În clipa aceasta sunteţi toţi nervoşi, cu gândurile aiurea, iar la capitolul performanţe zău că se resimte… Ştiu eu ce vorbesc! în fond, am treizeci şi trei de ani, m-am distrat cât încape, e momentul să trec la lucruri serioase…

Hotărât lucru, fata asta îmi plăcea. Care alta ar fi putut vorbi despre meseria ei cu atâta uşurinţă şi, totodată, gravitate? Nu-mi venea să cred că se distrase chiar atât de tare primind, la comandă, clienţi unul mai pretenţios decât altul.

— Ştiu la ce te gândeşti. Dar află că te înşeli. Când îţi pică banii din cer în teancuri, viaţa este mai uşoară. Te laşi în voia ei şi profiţi cât poţi. Şi ştii ceva? Cu cât bărbaţii plătesc mai scump, cu atât sunt mai puţin dispuşi să îşi bată joc de investiţie. Adevărul este că am fost întotdeauna tratată ca o prinţesă.

— Nu te cred!

— Pe cei care nu au făcut-o, i-am şi dat uitării. Acesta şi este secretul fericirii, nu-i aşa?

O curvă care filosofează, ăsta da apogeu al calităţii! Am mai comandat un pahar lăsând-o pe Mandy să mă legene cu sporovăială ei superficială. În definitiv, o invidiam. Şi pentru mine ar fi trebuit să fie simplă viaţa. Mi-am adus aminte că, terminând şcoala de comerţ, jurasem să scap din cursa de şoareci înainte de patruzeci de ani. Nu mi-am ţinut cuvântul. De ce?

— În fond, îţi doreşti mereu tot mai mult. Până în ziua în care este prea târziu. Înţelegi ce vreau să zic?

Înţelegeam foarte bine. După scena din biroul

Numărului 1 ştiam că, de acum, lucrurile începuseră să se clatine. În acelaşi timp, mă lua ameţeala la gândul să părăsesc totul…

— Mă mut în America de Sud.

— Şi te măriţi cu un miliardar, ca prietenele tale care-şi întorc haina pe dos, ca epilog?

— Nu, Damian, prea ar fi de prost gust! Nici vorbă. Voi investi în pietre preţioase, îmi voi cumpăra o casă frumoasă şi voi invita *toy boys* ca să danseze *bachata*. Până în ziua în care mă voi îndrăgosti cu adevărat.

— Nu ţi s-a întâmplat niciodată?

— Niciodată. Nu ar fi fost compatibil cu meseria, înţelegi?

— Cu greu. Eu mă îndrăgostesc non-stop.

— A, da?

— Glumesc…

Mandy avea dreptate. Era de ajuns să pleci cu fruntea sus, înainte de a fi aruncat afară din circuit. Valabil şi pentru mine.

— Dar vei avea din ce să trăieşti?

— Ştii, cu toţi prinţii mei, eram direct la gura izvorului. Nu aveam decât să întind găleata şi ploua cu dolari. O picătură într-un ocean de bani lichizi. Un pic de cash pentru shopping, câteva bancnote pentru jocurile de la cazinou, deconturi pentru a-i putea întâlni şi la capătul lumii… Şi aşa mi-am putut tripla salariul. În sfârşit… Recompense pentru serviciile prestate.

Cât de simplu era… Şi nu-mi dăduse niciodată prin cap! Ce imbecil! Izvorul. Pui un recipient acolo unde curge apa: la izvor… Cât de simplu!

Mandy, eşti genială!

23
Declicul

Ciudat moment, în povestea noastră. Mi se părea că relaţia mea cu Mandy era gata să se ducă de râpă. Urma să îşi lase baltă meseria… şi pe mine cu tot cu ea. Mi se părea ciudat.

Am coborât iarăşi la bar, cât timp s-a dus în camera ei pentru a se schimba. Clientul nu putea fi lăsat să aştepte.

Dintr-odată, mobilul a început să îmi vibreze. Apelul venea din Elveţia. Konrad Hummler părea grăbit.

— Damian, tocmai ies de la familia Kovacs. Spune-i preşedintelui tău că trebuie să treacă la regim.

Iarăşi, directiva aceea! Cu ţicnitul ăsta de comisar european pentru fiscalitate, Lazlo Kovacs acesta, n-o mai scoatem noi la capăt! Acest înalt funcţionar internaţional făcuse din lupta contra disimulării economiilor ţelul vieţii lui. De trei ani încoace, anumite ţări, îngrijorate că nu vor putea proteja secretul bancar, acceptaseră principiul fiscalităţii forfetare, al prelevării la sursă fără dezvăluirea identităţii deţinătorilor de conturi. Franţa şi Germania luptau pentru dărâmarea sistemului, iar Angela Merkel repurtase o adevărată victorie la începutul lui 2008, arătându-i cu degetul pe aceia dintre compatrioţii ei care îşi ascunseseră averile în Lichtenstein.

— Chiar o să ajungă Kovacs s-o termine cu secretul?

— Nu, trebuie neapărat să reuşim s-o mai lungim câţiva ani. Problema este că va trebui să-i aruncăm ceva şi Bruxelles-ului. Lazlo va face publică treaba peste puţină vreme. Vor analiza lacunele directivei, reintegrând persoanele juridice în câmpul de aplicare a noii reglementări. Mai clar, absolut toată lumea, inclusiv fiduciarii şi fundaţiile vor trebui să plătească din greu pentru a mai avea dreptul să vină pe la noi.

— Înţeleg. Şi atunci vor avea tot interesul să se organizeze altfel şi să meargă prin alte părţi.

— În Singapore, bătrâne. În anii următori, totul se va muta în Singapore!

— Dar despre Andorra ce părere ai?

— Niciuna. Băncile sunt prea mici. Ceea ce nu interesează pe nimeni. Dar, dacă stau să mă gândesc, poate că nici nu este o idee prea rea. Deşi am auzit că Sarkozy ar cam vrea să-şi bage nasul…

— O să ţin minte, Konrad. Mulţumesc că m-ai sunat.

— Te las. Se termină pauza. Trebuie să mă întorc în lojă.

— La ce spectacol eşti?

— Teatru? îţi arde de glume? Nu există decât două lucruri pentru care merită să ieşi seara din casă: Johann Sebastian Bach şi un pahar de Mouton Rothschild 1961. De acord?

— Aproape. Îmbrăţişează-i pe toţi din partea mea. Bună seara, Konrad!

Am închis zicându-mi că am noroc. Tot ceea ce constituia farmecul profesiei noastre avea să se facă praf chiar în clipa în care voi fi părăsit scena. Asta da, împlinire!

Mandy mi-a făcut semn. Era gata să plece şi stătea, de acum, în holul hotelului, înfofolită într-o blană gri-albastră.

— Trebuie să plec, acum, Damian. Dacă vrei, poţi să rămâi la mine în cameră. Nu ştiu dacă mă mai întorc, dar, cel puţin, o să fii liniştit.

— Nu ştiu ce să zic, am tot felul de treburi pe net.

— Găseşti ordinatorul meu pe birou. Codul e „icar34”, iar *wireless*-ul excelent. Simte-te ca acasă.

M-am învârtit vreo cinci minute, ezitând. Mă ispitea să nu mă mai întorc acasă… Am urcat în cameră. Deschizând uşa, am avut un şoc. Format dintr-un dormitor încăpător, două băi, un salon mare, un birou şi o mică bucătărie, apartamentul dădea spre o terasă. Cum făcea de putea plăti toate astea? Poate că negociase cu cei de la hotel sub forma unui schimb în natură. Gândul mi-a adus zâmbetul pe buze. Bristol nu părea chiar un hotel al plăcerilor. Clasic, ireproşabil, poate chiar puţin cam rigid, acestea erau epitetele care i s-ar fi potrivit mai bine.

M-am aşezat la biroul pe care trona un Apple

Macintosh de ultimă generaţie. Am scotocit printre e-mailuri în căutarea unui mesaj cu totul deosebit. Provenea din *back office* şi îmi fusese pasat cu o săptămână în urmă de către cei de la serviciul de securitate. Aha! Uite-l! Pe ecran şi-au făcut apariţia noile coduri de acces, schimbate la ordinul meu după plecarea celor doi brokeri. Bingo! Graţie lor voi putea naviga în maximă libertate prin măruntaiele băncii… mai ales înăuntrul *back office*-ul*ui*.

Începusem să întrevăd speraclul care îmi va permite devalizarea firmei. Voiam să profit de un *swap,* contractul acela între două părţi care permite împrumutul într-o valută şi plata datoriei în alta, în funcţie de variaţia cursului de schimb. Prin acest instrument, banca schimbă sume negociate dinainte într-o monedă dată, cu o dobândă şi pe o durată determinate. Multiplicat la infinit, jocul acesta dintre bănci le poate face să câştige sau să piardă sume enorme. Zilnic, de la un capăt la altul al planetei se schimbă zeci, ba chiar sute de miliarde de dolari, euro sau yeni. Un cazinou uriaş, la îndemâna până şi a brokerilor începători.

Datorită minunatelor coduri am putut pătrunde în sistemul nostru informatic pentru a examina lista swap-urilor în curs. În fiecare seară, ordinatoarele ni le semnalează pe cele ajunse la maturitate. În total, cam vreo sută de mii de tranzacţii pe zi, convenite cu treizeci de bănci din toată lumea. Nici nu ar fi fost greu s-o luăm razna dacă ne-ar fi lăsat sistemul informatic.

Din fericire, miezul activităţii beneficiază de mai multe dubluri pentru cazurile de pană sau de atac electronic. Până în ziua în care un atac terorist ne va demonstra încă o dată fragilitatea. Am dat iama cu toată viteza prin liste. 10 septembrie, 11 septembrie, 12 septembrie… M-am hotărât să triez *swap*-urile după mărime. Ideea era să aleg unul de peste 200 de milioane de euro. Această tâlhărie cu mână armată ar fi trebuit să îmi permită o viaţă decentă timp de mai multe generaţii. Vizam o sumă importantă, fără a fi însă şi extravagantă, pentru a evita ca banca să se simtă obligată să comunice

oficial evenimentul. După cele cinci miliarde evaporate de la Kerviel, cine ar mai fi putut fi impresionat de 200 de milioane de euro? Cu siguranţă, nu mass-media. Doar supraoferta mai excită atenţia publicului.

Teoria pe care o formulasem era destul de simplă: în zilele următoare avea să falimenteze o bancă. Era un calcul matematic. Zvonurile se refereau la Merril Lynch, dar, cum eram foarte bine informat, ştiam că va fi Lehman Brothers. Îmi mai rămânea de ghicit data exactă a prăbuşirii. Cel mai probabil ar fi fost între 12 şi 18 septembrie, dacă urmăream cu atenţie curba descendentă a acţiunilor şi sporirea zvonurilor. Apoi, era ca la ruletă. Pentru a da lovitura nu exista decât un singur număr câştigător. Trebuia să mizez totul pe ghicirea datei corecte şi să subtilizez, în trecere, un plecând dinspre banca noastră spre Lehman. Desigur că banii vor pleca de la noi, dar, pe drum, transportul de fonduri virtuale va fi deturnat şi va cădea în punga mea, înainte de a fi atins destinaţia.

În clipa falimentării băncii lui Fuld, întreg sistemul lui de alertă se va gripa instantaneu. Iar descoperirea schimbării destinatarului putea lua săptămâni, dacă nu chiar luni. Timp suficient ca să dispar.

Dificultatea avea să fie păcălirea sistemului de securitate al băncii noastre în momentul modificării identităţii destinatarului. Totul era automatizat, securizat, verificat oră de oră şi validat de echipele lui Étienne către *back office*, care dădea raportul responsabilului cu securitatea. Mie, adică.

Trebuia să descopăr o soluţie.

Mi-am notat codat, în carnet, repere dintre datele *swap* şi sumele puse în joc. Situaţia mă excita de-adevăratelea.

Am închis ordinatorul. Mi se învârtea capul. Prea mulţi bani, prea multă adrenalină, prea plăcut gândul că îmi voi putea bate joc de toţi.

24
În inima Ministerului de Finanţe

Din sala de mese a Ministerului de Finanţe, din Bercy, se vedea defilarea navelor de agrement de pe Sena. Farurile acestora luminau puternic faţada de sticlă a edificiului ridicat cu douăzeci de ani în urmă, în pofida tuturor rezistenţelor, din voinţa lui Mitterrand, pentru a elibera Luvrul.

Mai netezeam câteva detalii strategice, aşteptându-mi invitatul. Trebuia să găsesc un mijloc de a dejuca supravegherea dinspre *back office* în momentul în care voi deturna acel *swap*. Fiindcă era vorba despre un os, şi nu dintre cele mai mici, pe lângă controlul informatic automatizat, verificam vizual numele destinatarilor de viramente. Trebuia evitat ca adresa contului meu din Andorra să le atragă atenţia. Aveam nevoie de o soluţie. Şi încă repede!

Întâlnire aveam cu directorul Trezoreriei, autoritatea noastră tutelară, care se lăsa aşteptat. Iniţial fixată pentru 20.30, cina a fost amânată, în urma unei întrevederi cu un colaborator al lui Paulson, pentru ora 21. Apoi 22. Succesivele întârzieri mă oripilau, dar dacă nu eşti în stare să accepţi regula jocului, nici nu trebuie să încerci să te întâlneşti cu genul acesta de personaje. Era miercuri, 10 septembrie, iar crahul era iminent. Agitaţia din jurul lui Fuld era pe zi ce trecea mai intensă. Şi mai era şi acel indiciu care nu te înşela niciodată: *spread*-ul, diferenţa dintre dobânda cu care Fed împrumută bani băncilor şi cea pe care acestea şi-o aplică între ele, urca în mare viteză. Altfel spus, între marile firme de pe Wall Street apăruse neîncrederea. Deja toată lumea anticipa: fulgerul avea să lase cel puţin un mort. Fără să se ştie cine va fi acela.

Bărbatul care se lăsa aşteptat, Xavier Musca, era unul dintre stâlpii ministerului. Aparţinea cercului magic al momentului, cel al inspectorilor financiari care susţineau statul: Pérol la Élysée, Richard la Bercy la Ministerul Finanţelor, Gosset-Grainville la Palatul Matignon, reşedinţa

prim-ministrului. Provocasem întâlnirea fiindcă ştiam că preşedintele meu, el însuşi membru al confreriei, îl irita de multă vreme. Ceea ce mă făcea să sper că încercarea mea lipsită de prietenie faţă de Numărul 1 va rămâne secretă. Scopul meu era să clatin situaţia băncii, aşa cum mi se releva din ce în ce mai clar, mai ales de la „reuniunea de cosmetizare" a conturilor. Punându-l în gardă pe directorul Trezoreriei, îi întăream poziţia în faţa ministrului Christine Lagarde, mare avocat, dar jalnic politician. Şi, cu puţin noroc, aş fi putut apărea drept omul necesar în viitor. Deşi provenind din clasele de jos, s-ar fi putut dovedi util, într-o zi, să fie numit într-un post de vârf un *outsider* ca mine.

— Îmi pare rău, am avut un *meeting* neprevăzut…

Am dat din cap cu înţelegere. Nu era momentul să fac pe mironosiţa. Doi chelneri tocmai intrau, unul cu o sticlă de Léoville-Barton de cea mai bună calitate, celălalt cu un vas de pământ cu somon în foitaj. Musca a dat politicos din cap, pentru a le mulţumi, aşteptând în tăcere ca aceştia să iasă din sală înainte de a-şi satisface curiozitatea.

— Ei? Ce părere aveţi de situaţia în care ne aflăm?

Marii servitori ai statului, după cum am remarcat, detestă preliminariile.

— Cred că este gravă.

— Şi…

— …şi preşedintele meu? Consideră că sunt pesimist.

— Mereu a preferat să îşi bage capul în nisip, ca struţul, a scrâşnit Musca. Încă de pe când era la Crédit Lyonnais, îl apăra pe Haberer cu unghiile şi cu dinţii. Sigur că şi acela ne era coleg, însă există nişte limite…

Mi-ar fi scăpat mie şi câteva cuvinte usturătoare la adresa sacrosanctei inspecţii financiare, dar m-am abţinut în ultimul moment.

— Ce mai e pe la dumneavoastră?

Clipa adevărului sosise mai iute decât prevăzusem.

Ei bine… S-ar putea spune că trecem prin ceva turbulenţe.

— Dragă Damian, ne-am întâlnit aici pentru a spune lucrurilor pe nume!

— Trebuie să recunosc că am avut nu puţine surprize neplăcute în ultimele săptămâni.

— În legătură cu ce?

— Cu China. E nevoie să ne recapitalizăm filiala de acolo.

— Cu cât?

Pericol! Nefiind angajat al statului francez, nu eram obligat să mă transform în denunţător.

— Dificil de evaluat.

— Şi altceva?

— De la cele trei fonduri închise în vara lui 2007, ne-au mai rămas nişte credite neacoperite, deloc neglijabile…

Despre asta înaltul funcţionar nu m-a întrebat nimic prea clar.

— Am mai mizat, deocamdată spre dezamăgirea noastră, şi pe AIG, asigurătorul…

— Înţeleg, m-a întrerupt directorul Trezoreriei. Proastă idee, nu-i aşa?

— Preşedintele a ţinut neapărat.

Tonul ipocrit mi-a reuşit perfect.

— Mai aveţi şi alte afaceri de calibrul acesta?

Nuanţa vocii i se schimbase. Acum era mai puţin prietenoasă, dar şi mai puţin tăioasă.

— Am mai investit ceva şi în provincie, cu un fond american, Oméga 34.

Xavier Musca a rânjit.

— Puţin?

— E un fel de-a zice.

— Veţi anunţa pe piaţă toate aceste pierderi?

— Într-adevăr, aceasta e-ntrebarea, am răspuns fără să clipesc. Am avut săptămâna trecută o şedinţă pe tema asta. Personal, am fost pentru.

Nici nu putea fi desemnat mai bine cel răspunzător pentru camuflarea cursului.

— Chiar dacă mă tem de un cutremur în săptămânile următoare.

— Ce fel de cutremur?

Era timpul să folosesc armamentul greu.

— Mi s-a spus că Lehman stă să se prăbuşească.

Interlocutorul meu a tresărit.

— Absurd!

— Ştiu, dar se pare că Paulson ar fi prevenit un saudit, foarte apropiat de familia regală, acum câteva zile…

Directorul Trezoreriei s-a uitat fix la mine, de parcă aş fi fost atins de o criză de febră cu delir. Ideea că pot deţine o asemenea informaţie i se părea că ţine de *X-Files*.

— Chiar credeţi aşa ceva?

Politeţea abia de îi mai masca tulburarea.

— Dar, ca să revenim la situaţia dumneavoastră: cum staţi cu consolidarea conturilor?

Întrebarea era formulată admirabil. Practic, mă întrebase despre bilanţul dublu al băncii şi despre practicile noastre contabile.

— E o problemă delicată, am răspuns ca să mai câştig timp.

Nu eram pregătit să abordez un asemenea subiect, care ţinea de o anumită doză de neprevăzut.

— Contrar confraţilor noştri americani, nu am abuzat de aceste instrumente…

Formularea se traducea prin aceea că nu aveam *Special Investment Vehicle*, acele SIV-uri care permiseseră unor Lehman, Goldman Sachs ori Merril Lynch să stocheze, alături de bilanţurile oficiale, investiţiile cele mai hazardate. De zile întregi se zvonea că tocmai de la aceste bilanţuri duble ar fi putut proveni problemele.

— Aşa că nu avem nimic de ascuns. Cel puţin pe acest plan.

Directorul Trezoreriei nu a părut să aprecieze la justa ei valoarea dovada de spirit.

— Dar filialele, hai să le zicem… exotice? Damian, aş aprecia un răspuns sincer.

Uite şi un lucru neprevăzut!

— Cred că dispuneţi de toate elementele pentru a aprecia situaţia, am spus fără a-mi ascunde un zâmbet. După părerea mea, direcţia dumneavoastră ştie totul despre sucursalele noastre din toată lumea.

— Nu asta aşteptam, mi-a răspuns înclinându-se ameninţător către mine. Ca să formulez mai limpede: aveţi pierderi ascunse prin paradisuri fiscale? Nu e o crimă, dar trebuie să ştim, asta e tot.

Am ezitat o clipă. Până unde puteam să merg?

— Păi… ascultaţi-mă, este un lucru foarte delicat, ştiţi prea bine…

— Damian!

Am aşteptat câteva secunde înainte de a-i oferi un os de ros.

— Răspunsul este da, bineînţeles.

— Unde?

— Cinstit, în legătură cu subiectul acesta directorul nostru financiar ţine legătura directă cu preşedintele.

— Vreţi să spuneţi că, deşi sunteţi director general, nu cunoaşteţi suma?

Încăpăţânarea de care dădea dovadă începuse să mă irite. După alte toate, eu eram acela care venise să îl vadă, de bunăvoie.

— Sincer?

— Mereu putem visa la sinceritate…

Chiar că făcea ce voia cu mine.

— Da.

— Chiar nu ştiţi?

— Nu.

— Incredibil! a lăsat să-i scape, clătinând capul.

— Xavier, aşa merg lucrurile, doar o ştiţi perfect.

— Şi în Elveţia?

— Nu spre Ţara Cantoanelor ne îndreptăm pierderile. În definitiv, nu este vorba decât despre un mijloc de a ne fideliza clienţii…

— Pe unii dintre ei! a repetat Musca sarcastic.

— Bănuiesc că nu este o surpriză pentru dumneavoastră, îmi închipui. Doar ne supravegheaţi de atâta vreme…

— Încercăm.

— Nu îl aveţi pe Birkenfeld? am mai zis privindu-l insistent.

Bradley Birkenfeld era directorul UBS care, cu un an mai înainte, fusese prins de IRS, fiscul american, şi constrâns să colaboreze. Şi astfel dezvăluise numărul de americani care deţineau conturi ascunse: 52.000. În aparenţă, câteva mii fuseseră deja identificaţi. O hotărâre a Curţii din Florida, din iulie, obliga banca elveţiană să dea la lumină numele acestora, în caz contrar conducătorii ei urmând să fie puşi sub urmărire. După cum îmi explicase directorul nostru financiar, care îmi povestise cazul, aceştia nu se mai simţeau nicidecum în largul lor.

— Nu folosim asemenea metode, dragul meu, mi-a răspuns personajul-cheie al ministerului, cu un mic zâmbet pe buze.

Întorsătura pe care o luase conversaţia mi-a dat subit o idee.

— Ştiţi, în orice caz, suntem deosebit de atenţi. De altfel, nu ne-am înrădăcinat prin alte locuri care v-ar putea interesa.

— De exemplu?

Vocea înaltului funcţionar îşi regăsise tonul prietenos.

— Andorra.

Merita să profit de situaţie pentru a mă interesa de situaţia noii mele ţări de adopţie.

— Păcat, a părut amuzat.

— Adică?

— Adică Andorra este cu adevărat un paradis. În orice caz… până una alta.

— Chiar aşa?

— Da. Acordul de cooperare nu defineşte prea clar frauda fiscală. Modalităţile de aplicare sunt foarte laxe. Şi nici nu avem un supraveghetor la faţa locului, întrucât şeful guvernului principatului, un anume Pintat, este foarte atent la acest subiect. Ba chiar, fără menajamente, ne-a trimis înapoi, peste graniţă, pe unul dintre agenţii noştri, sub pretext că misiunea lui nu se încadra în acordurile existente.

— Înţeleg.

— Numai că lucrurile s-ar mai putea schimba. După

cum ştie toată lumea, sunt pe lista noastră neagră…

În aparenţă, îmi alesesem bine ţara de refugiu. Iată o noutate de bun augur. Banii vor fi la loc sigur. Partea proastă era că situaţia nu avea să dureze o veşnicie.

Tot mai trebuia să pun ceva la adăpost. Însă, de acum, rămânea un singur obiectiv: să reuşesc să sparg banca.

25
Viramentul

— Peste cât timp se încheie programul?

— Cam peste treizeci şi cinci de minute, Damian.

— Atunci, imediat ce terminaţi, vă aştept pe toţi în biroul meu. Contez pe voi.

Am pus receptorul în furcă, suspinând. Trebuia să îmi dezmorţesc puţin picioarele pe culoar pentru a mai coborî presiunea. Era cu adevărat o zi împuţită. Şi abia începuse.

Contemplam dezastrul fără vreo reacţie. După ce m-am temut de el, l-am anunţat, l-am aşteptat chiar, asistam la amorsarea căderii făcând ochii mari, fără a-mi veni să cred că e posibil. Dar de simţit, nu mai simţeam nimic. Mă aflam la un post de comandă ale cărui butoane nu mai funcţionau. Era vineri, 12 septembrie 2008, preziua seismului care avea să facă praf sute de mii de existenţe. Un crah, fiindcă trebuie să îi spunem pe nume. Lehman Brothers, a cincea bancă americană ca importanţă, era în agonie şi nimeni din jurul meu nu părea să înţeleagă ce se întâmpla. Cu toate acestea, consecinţele urmau să fie de neimaginat. În cel mai bun caz, o reacţie în lanţ care avea să contamineze toate instituţiile financiare occidentale. În cel mai rău, panica universală. Pe coridoarele băncii se şuşotea, mergându-se în vârful picioarelor, cu figuri de circumstanţă. Mereu la fel de curajos, preşedintele nostru o ştersese, sub pretextul unei reuniuni de criză la sediul AMF (Autoritatea Pieţelor Financiare). Nu am îndrăznit să îl contrazic. Jandarmii bursei sunt mult prea moi pentru a se mai agita vinerea după-amiaza. Păi, cum ar rămâne cu weekendul lor de la Deauville?

— Ne revedem peste puţin timp?

— Cu siguranţă voi trece mai târziu. Dar m-ar mira să mai fii pe aici, dragul meu. Nu vă mai faceţi probleme, am dat eu un telefon prin care mi s-a confirmat ceea ce şi credeam: existenţa lui Lehman nu este ameninţată. Este aşteptat un cumpărător în orele care urmează şi, dacă nu…

— Dacă nu?

— Paulson o va naţionaliza. Vedeţi altă soluţie?

Uşa ascensorului s-a închis peste trena de dispreţ a Numărului 1. Nici nu ştiam ce mă enervează mai mult la el: tonul protector, modul în care îşi mângâia iubitor chelia de câte ori îl înţepa vreun stres sau inelul cu pecete, cam de proastă calitate, pe care îl purta pe degetul mic. Şi telefonul pe care pretindea că l-a primit? O minciună.

La ora aceea, pe 12 septembrie, nimeni în Franţa, în afară de mine, nu ştia ce urma să se petreacă.

Din acel moment, nu mai aveam nicio îndoială asupra metodei prin care voi opera devierea banilor în drumul lor dintre banca noastră şi Lehman. Pentru a evita să atrag atenţia băieţilor de la *back office,* nu doar unul, nu doar o sută, ci toate acele *swap*-uri în mişcare rapidă trebuiau sifonate în acelaşi moment şi aruncate în noul meu cont *off shore*. Am sunat în Andorra pentru a verifica dacă schimbările din contul meu, cerute cu o zi mai devreme prin e-mail, puseseră vreo problemă.

— Bună ziua, doamnă. Da, pentru o confirmare… Nu mai este nimeni la dumneavoastră? Nu, nici nu se poate mai simplu, sunt convins că vă puteţi descurca… Iată numărul de cod şi termenii de identificare… Mă sunaţi mai târziu? Aveţi numărul meu securizat? Atunci vă las să rezolvaţi.

Treizeci de secunde mai târziu, mobilul meu a început să vibreze. Totul era OK. Contul meu nu se mai numea Marx Brothers, ci… Brothers Lehman. Funcţionara nu pricepuse absolut nimic, iar clientul important are întotdeauna dreptate.

Apoi, diferiţii *superviser*-i ai direcţiilor de piaţă au intrat în biroul meu. Toată lumea a luat loc, posomorâtă. Trebuia să joc atent. Nu era cazul să le las prea multe speranţe, fără însă a-i demoraliza. Nu se ştie niciodată: echipele mi-ar fi putut fi apucate deodată de excesul de zel. Din cauza căruia să deranjeze, din neatenţie, mecanismul foarte bine uns pe care îl pusesem în funcţiune. Un mecanism cam complicat, aşa cum îmi plăcea mie, care m-ar fi pus la adăpost de bănuieli o bună

bucată de vreme… Am intrat fără să mai stau pe gânduri în subiect:

— Care este cursul acţiunilor Lehman?

— Patru dolari zero doi, dar alunecă la vale încă de la deschiderea bursei, la New York. Riscă să coboare până la 3,6 sau 3,7 până la închidere.

— Acum un an precis era la…

— Mai mult de 70 de dolari.

— Dar cursul săptămânal?

— Pentru moment, cu 70% mai scăzut.

— OK. Ce zice lumea?

— E panicată. Nu e prea clar… Se pariază în toate sensurile: micii dementi de pe Wall Street şi-au petrecut întreaga dimineaţă pe *dealbreaker.com*, pariind pe căderea lui Merril Lynch mai repede decât pe aceea a lui Lehman.

— Asta da informaţie, Marc! Parcă văd titlul: „Conform *bookmakers-ilor* americani, căderea lui Lehman şi logodna prinţului William nu mai sunt de actualitate!” Ei, băieţii ăştia ar paria pe orice. Bun, Kathy, tu ce ştii?

— Aţi văzut telegrama agenţiei Reuters despre poziţia Fed? Pare a fi plecat de la o sursă anonimă, însă aş paria că e o scurgere de informaţii pusă la punct chiar de către Paulson. Acolo se explică faptul că, dacă Lehman Brothers nu a avut timp să îşi rezolve problemele timp de un an, n-o să vină Trezoreria americană să o facă în locul ei. Pe scurt: „Având în vedere împrejurările, nu cu bani publici se va rezolva această situaţie”. Ce să însemne asta, după părerea dumneavoastră?

Ştiam foarte bine ce însemna. Ticălosul îşi pregătea terenul pentru a-şi justifica poziţia din zilele următoare. Am încercat să îmi duc mai departe jocul fără să fac exagerat pe nevinovatul. Au început să vorbească toţi odată.

— Înseamnă că se situează pe o poziţie de forţă pentru a-l obliga pe Lehman să îi accepte lamentabilele condiţii de cumpărare.

— Sau că încearcă s-o facă în favoarea altor bănci.

— Plauzibil. Altă idee?

— Poate că nu a găsit pe nimeni care să cumpere Lehman şi îşi asigură poziţia ridicând tonul.

Ia te uită! Aveam şi şmecheraşi în echipă? Marta spusese lucrul acela. O olandeză conştiincioasă, care avea ca răspundere departamentul „risc" al băncii. Nu a luat-o nimeni, niciodată, în serios. În afară de mine. Marta nu era genul de fată care se remarcă de la prima aruncătură de ochi. Prea era grasă. Dar, una peste alta, apetisantă. Ar trebui să o invit la o cină în doi.

Pe ecranele care îmi afişau cursurile direct, vedeam cum piaţa continuă să cadă. În care stadiu se impunea să readuc discuţia către ceea ce era important, pentru a nu pierde prea mult timp.

— Bine. Văd că analizele dau cam acelaşi diagnostic: am intrat în încurcătură. Cât de expuşi suntem în raport cu Lehman, la încheierea zilei?

— Aşteptaţi… Avem mai mult de 10.000 de operaţiuni derivate cu ei… în toate sensurile. Vreţi să şi vedeţi care?

— Doar pe acelea a căror valoare nominală sare de 200 de milioane şi *swap*-urile pe care nu le-au onorat. Începând din seara aceasta, vreau ca deschiderea tuturor acestor operaţiuni să se facă manual. În plus, oprim toate plăţile automate mai mari de 200 de milioane. Trebuie să limităm pe cât se poate pagubele.

— Pssst! Acesta da pachet… Cine va superviza tranzacţiile?

— Eu. Am impresia că încă nu aţi înţeles ce e pe cale să se întâmple. Dacă lucrurile merg în continuare tot aşa, Lehman poate să ne tragă după ea săptămâna viitoare. De fapt, oricând!

— Totuşi! Una dintre cele mai vechi bănci americane… Trebuie să mai aibă ei nişte rezerve!

— Sper să mă înşel, dar nu pot supune banca unui asemenea risc. Doar v-a ajuns treaba cu *subprimes*, nu?

— Să vă facem o copie după listare?

— Imediat. Am nevoie de ea chiar în seara aceasta. Étienne, să-i previi pe cei de la *office*. Să rămână cineva acolo de gardă până când se închid băncile pe Wall Street.

— Damian, e vineri seara…

— Sunt sigur că vei găsi o soluţie, nu-i aşa?

Étienne a ridicat ochii-n tavan, blestemând legendarul meu pesimism. Marcasem un punct. Reputaţia nu îmi putea fi pusă sub semnul îndoielii. Urma să fiu cel care salvase câteva sute de milioane de euro. Informaţie care nu va ieşi niciodată în afară, dar pe care voi face în aşa fel încât să o afle întreg comitetul director. Cu atât mai rău pentru Numărul 1. Prea e arogant… şi prea rupt de realitate pentru a putea analiza situaţia cu luciditate.

De patruzeci de minute îmi ascultam conştiincios echipele, fără să clipesc. În schimb, pe dinăuntru trepidam. Totul se desfăşura conform planului. În sfârşit mă puteam încrede în steaua mea norocoasă? Sosise momentul să merg să verific viramentele. Aşteptând să o pot şterge, le suportam comentariile. Merill Lynch, AIG, UBS, Freddy Mac şi Fanny Mae: colaboratorii mei începuseră să vorbească tranşant despre toţi aceşti mari bolnavi, care ne tot înşelaseră din primăvară încoace. Discuţia le făcea bine, însă nu o mai puteam suporta. Doream să plec cu listingul sub braţ pentru a-l putea studia în linişte, acasă, înainte de a mă întoarce la *office* pentru a verifica plăţile. Asta, admiţând că Isabelle avea să mă lase în pace. Fiindcă era înfuriată şi foarte dezamăgită că nu ajungem în weekend la Saint-Tropez. Parcă o auzeam:

— E cel mai bun moment, Damian! Doar am promis familiei Dageville că îi invităm până în toamnă. La ce e bună o casă la Mediterană, dacă stăm la Paris?

Biata de ea… Dacă şi-ar fi închipuit cât de departe de Paris eram deja!…

26
Au lăsat-o baltă!

„*Luni* 15 septembrie: 2157 swap-uri de mai puţin de 200 de milioane de deschis.

Marţi 16: 5.037 swap-uri posibile.

Miercuri 17: 3.922 swap-uri…”

Listingul se prelungea la nesfârşit, iar foile imprimate se întindeau pe jos ca o armonică. Imaginaţia îmi vagabonda deja aiurea. Toate acele cifre mi se păreau suprarealiste. Mă întorsesem acasă de două ore. Încercam să îmi pun cap la cap ideile pentru a alege cea mai „bună” zi, cântărind argumentele pro şi contra, încercând fără convingere câteva formule matematice ca un jucător la cazinou, nehotărât în faţa ruletei care a început să se învârtească.

Sigur, banca Lehman Brothers era într-o situaţie critică. Dar cum să afirmi că era vorba despre un caz disperat? Şi câtă vreme putea dura agonia?

Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât vedeam mai puţin limpede. Mă şi vedeam alegând la întâmplare, ajutându-mă de una dintre formulele de numărare la joc ale lui Chloé, pe care ne-o tot repeta la nesfârşit când era mică: Şi pe fruntea lui scria/ Ieşi afară dumneata! Hai… La trei: unu… doi… trei!

Şi-a început să îmi sune mobilul personal.

— Konrad? Cum merge pe-acolo?

— …

— Eşti sigur? Chiar acum?

— …

— Imposibil! E enorm…

— …

— Poate că ai dreptate. Totul e deja hotărât, nu-i aşa?

— …

— Mulţumesc, Konrad. Voi încerca să opresc maşinăria pe partea noastră.

Noutatea ţinea de miracol. Cu mai puţin de o oră în

urmă, banca J.P. Morgan îngheţase activele în valoare de 17 miliarde de dolari pe care Lehman Brothers le deţinea la ei. Ce însemna asta? Că J.P. Morgan refuza pur şi simplu să mai acorde celor de la Lehman drept de acces la trezoreria sa. De ce? Mister. Motivarea oficială părea să fie aceea că Morgan înţelegea să se protejeze contra „compensaţiilor potenţiale", cum se zice în jargonul nostru. Altfel spus, lansaseră un mesaj simplu către Richard Fuld: „Te-ai dus pe copcă şi fără îndoială că ne datorezi tu ceva. Aşa că, până ne lămurim cum stăm, păstrăm banii ca ostatici. Nu e legal? Dovedeşte-o! Până una alta… mergi şi vezi care e treaba!"

Vestea era de-a dreptul năucitoare. Luni dimineaţă, Lehman urma să intre imediat în criză de lichidităţi, ceea ce va antrena prăbuşirea cursului acţiunilor sale. Şi falimentul.

L-am binecuvântat pe J.P. Morgan. Şi curiozitatea legendară a lui Konrad, mereu la curent înaintea oricui altcuiva.

Acum, aveam răspunsul.

Crahul urma să aibă loc luni dimineaţă.

Am chemat un taxi pentru a merge la *back office*, care se afla în partea de nord a Parisului. Nu voiam să risc nimic, aflat la volanul propriei maşini. Aveam tot interesul să rămân concentrat la manevrele pe care le aveam de făcut în sistemul informatic central. Trebuia să merg direct la ţintă pentru a orienta spre contul meu *off shore* sumele care se presupunea că vor ateriza la Lehman, totul în mai puţin de patruzeci de secunde, evitând amorsarea sistemelor de alarmă. Socotisem că urma să profit de pauza de „ţigară" a echipei. Moment în care informaticienii îşi părăseau posturile timp de patru sau cinci minute pentru a se duce să fumeze într-o sală specială, feriţi de priviri străine. Pauza ajunsese o adevărată instituţie atât pentru fumători, cât şi pentru nefumători. Aşadar, puteam sta liniştit. Acesta era calculul de acasă… Am repetat manevra în minte de vreo douăzeci

de ori. Simţeam că sunt gata. Adrenalina mă arunca într-o incredibilă euforie. Mi se părea că am din nou douăzeci de ani şi sunt aproape de a mă umple de bani.

În realitate, nimic nu s-a întâmplat după cum plănuisem.

27
Atât de departe de Antile…

Evident, duminică 14 septembrie sediul băncii era gol. Numai în sala de şedinţe erau semne de agitaţie. Preşedintele ne convocase telefonic la ora 15 pe mine, pe Étienne, pe şeful de la *back office*, câteva cadre însărcinate cu securitatea informatică, doi sau trei factori de răspundere ai băncii de *retail* şi câţiva gestionari de fonduri. La început mi s-a părut că adunarea semăna, straniu, cu un tribunal, apoi mi-am alungat gândul acela din minte. Era prea devreme. Numărul 1 încă nu ar fi putut fi la curent. Nu duminica. Nu atunci.

În sala de şedinţe eram doisprezece. Precum cei doisprezece apostoli. Doisprezece ticăloşi. Mă simţeam mai degrabă ca în filmul lui Robert Aldrich, în care unui membru al unei bande i s-a propus o misiune suicidară în schimbul amnistiei.

Eram încă departe de încheiere.

Marele bărbat ne-a privit pe rând cu asprime. Ca de obicei, juca rolul celui care domina reuniunea, indicând unuia ori altuia unde trebuia să se aşeze, umflat, ca de obicei, de propria-i importanţă.

— Unde e Marc?

Étienne şi-a luat faţa aceea a lui de câine bătut.

— Îmi pare rău, domnule preşedinte. Marc este plecat o săptămână în Antile. Şi-a luat o restanţă de concediu… Vă roagă să îl iertaţi, chiar îi pare rău că…

— Asta-i bună! mai sunt mulţi în vacanţă?

Îmi venea să râd uitându-mă la Étienne. Se-nroşise tot din cauză că unul dintre membrii cei mai buni ai echipei lui de la *back office* era absent. Toată treaba mirosea a inchiziţie. Preşedintele însă nu era începător în domeniu.

— Bine. Vreau să vă comunic că situaţia este delicată. Bineînţeles, tot ceea ce se va discuta aici este strict confidenţial. La ora la care vorbim, americanii fac eforturi

pentru a repune Lehman pe linia de plutire…

După care a dat din el tot soiul de aiureli! Şi asta exact când salvarea ilustrei bănci fusese lăsată baltă. Kaput, Fuld! 23.000 de salariaţi aveau să fie aruncaţi în stradă! Investitorii urmau să fie curăţaţi de 73 de miliarde de dolari chiar mâine dimineaţă!

Era absurd! Preşedintele băncii nu putea ignora ceea ce se întâmpla la New York în ultimele patruzeci şi opt de ore. Vineri seara, câţiva iniţiaţi din lumea întreagă asistaseră, ca şi mine, prin telefon sau e-mail, la cea mai ameţitoare schimbare de situaţie din întreaga istorie de pe Wall Street.

Drama se jucase în două acte.

Unul, în biroul transformat în apartament al lui Richard Fuld, de la al treizeci şi unulea etaj al turnului Lehman, de pe Bulevardul VII. Sudat de telefon, acesta se bătuse până la capăt pentru a găsi un cumpărător în stare să îi salveze imperiul. „Dick” îşi sunase neobosit toate relaţiile din toate instituţiile financiare, dar şi miliardari ai planetei. Investitorii din Orientul Mijlociu fuseseră primii care îi închiseseră telefonul în nas. Urmaseră chinezii, ruşii şi americanii. În realitate, Fuld căuta o soluţie de luni de zile. Mai exact, din iulie. De când Paulson şi Rezerva Federală Americană îi refuzaseră posibilitatea de a-şi schimba statutul pentru a deveni o bancă comercială susceptibilă de a avea acces la diferite ajutoare de stat. Cu două ceasuri mai devreme, Barclays îl anunţase că îşi retrăgea oferta de cumpărare, cedând în urma refuzului categoric al lui Paulson de a garanta activele Lehman.

Fiindcă drama se juca, în acelaşi timp, la sediul newyorkez al Fed, în sudul Manhattanului. Henry Paulson convocase în biroul său elita celor de pe Wall Street. În program: cel mai scump *brainstorming* al anului. Erau de faţă Ken Lewis, dar şi Timothy Geithner, preşedintele Fed New York, Christopher Cox, jandarmul de pe Wall Street, şi

patronii celor mai mari bănci americane. În principiu, subiectul era mijlocul de a găsi un fleac de o sută de miliarde de dolari, în weekend, pentru a ajuta trezoreria Lehman şi pentru a salva banca de faliment. Un pariu. Nu fiindcă interlocutorii lui Paulson nu ar fi putut mobiliza suma, nici vorbă, ci pentru că nimeni nu avea chef, în clipa aceea, să îi întindă o mână de ajutor hotărâtoare „Otrăvitului de Fuld". Aroganţa de care dăduse dovadă, dispreţul faţă de regulile şi convenienţele atât de iubite pe Wall Street făcuseră gol în jurul lui.

În mai puţin de două ore, problema fusese rezolvată. Lehman nu putea fi salvată. Aceasta urma să fie versiunea oficială, fără niciun fel de explicaţii. După care, invitaţii la întâlnirea secretă au atacat un subiect care li s-a părut mai motivant: cumpărarea Merrill Lynch. În prima linie, în tentativa de dezmembrare: Bank of America, căreia Paulson îi promisese că îi va acorda condiţii excepţionale pentru a facilita operaţiunea.

Degeaba îl tot suna Dick Fuld pe Ken Lewis. Acesta nici nu avea timp să răspundă.

La abia câteva ore după acea dramatică întâlnire la vârf, în sala climatizată de şedinţe de la sediul băncii noastre, preşedintele continua să peroreze:

— Situaţia este delicată…

Ascultându-i limba de lemn, cu care nu reuşisem niciodată să mă obişnuiesc, am început să mă gândesc la filosofia comercială: informaţia se structurează ca un foitaj şi fiecare grup are acces la unul dintre straturi. Datele pe care grupul le deţine nu sunt false, ci trunchiate, aşa că mereu lipseşte câte un fragment de realitate, fragment care ne-ar permite să înţelegem cu adevărat ce se întâmplă…

— Damian! Pe unde îţi umblă gândurile?

Aoleu! Nu-mi plăcea deloc turnura pe care o luase dintr-odată conversaţia. Trebuia să liniştesc neapărat lucrurile, fără să dau impresia că subestimez gravitatea situaţiei.

— Da? Răspunsul este da. Banca este expusă riscurilor

din cauza situaţiei de la Lehman. De altfel, vineri seară am cerut lista *swap*-urilor în curs de derulare şi am luat măsurile care se impuneau.

— V-ar deranja să ne informaţi asupra „deciziilor care se impuneau” şi pe care le-aţi luat fără să ne anunţaţi?

— Trebuie să deschidem luni dimineaţă peste 5.000 de operaţiuni de plată ajunse la termen. Am mirosit ceva, aşa că vineri seară am dat pe la *back office*. Am cerut să se treacă pe operare manuală toate swap-urile neonorate de Lehman şi toate cele de peste 200 de milioane de euro. Acum suntem la adăpost.

— Presupun că ar trebui să ne mulţumim cu această afirmaţie.

— Nu chiar. Trebuie să examinăm totul în detaliu.

— Mai scurt! Dacă tot păreţi a fi luat frâiele în mână, cu siguranţă ne veţi putea lămuri asupra a ceea ce avem de făcut. Vă ascultăm.

Adevărul era că mă aflam în încurcătură. Numărul 1 turbase la gândul că putusem lua o iniţiativă fără a-l mai informa, iniţiativă care, pe deasupra, mai şi avusese efecte miraculoase. Dar cel mai rău lucru era că acum va cere să fie deschise manual toate acele *swap*-uri. Toate! Fără excepţie! Deturnarea pe care o pusesem la cale va fi, aşadar, anulată, fără ca măcar să se fi produs. Un adevărat coşmar…

— Bun… Văd că inspiraţia dumnezeiască a lui Damian s-a evaporat. Câte swapuri sunt încă în curs de deschidere automată, în seara aceasta?

Ajunsesem şi aici. M-am hotărât să tac. Nu puteam să-mi dau drumul la gură. Cât despre Étienne, acesta îşi privea vârfurile pantofilor fără să scoată un cuvânt. Ciudat. În general, lingăul acela nu scăpa nicio ocazie pentru a poza în elev ascultător.

— Nimeni nu îmi poate da această informaţie? Incredibil!

Până la urmă, Étienne s-a băgat. Avea sub ochi copia listingului pe care i-o lăsasem vineri seara, când plecasem de la *back office*.

— Ne-au mai rămas 2.157 de *swap*-uri, care vor fi deschise automat mâine.

— La ce oră? a lătrat preşedintele.

— La şase patruzeci şi cinci.

— Bine. Plecaţi la *back office* şi treceţi pe manual.

— Păi…

— Da?

— Avem o mică problemă.

M-am prins cu mâinile de masă. O mică problemă? Am aşteptat continuarea ţinându-mi respiraţia. Étienne a început să vorbească cu voce slabă, greu de auzit.

— Adică avem nevoie de trei coduri pentru a trece pe manual şi…

— E frumos din partea dumneavoastră că ne explicaţi modul de funcţionare al procedurilor de securitate, însă… Care e problema?

Mi-am muşcat buzele ca să nu îmi scape un strigăt de bucurie. Înţelesesem ce se chinuia să ne explice Étienne: pentru a schimba procedurile *swap*, direcţia impusese un sistem destul de complicat, care se presupunea că ne va feri de hackeri. Dacă eu nu avusesem nevoie decât de o combinaţie de coduri pentru a reorienta către contul meu *off shore* vărsămintele automate pentru Lehman, acum aveam obligaţia de a utiliza simultan trei cartele magnetice pentru a trece *swap*-urile pe manual. Prima dintre ele se afla la Étienne. Ca director general însărcinat cu securitatea, mi se încredinţase cea de-a doua.

— Marc mi-a comunicat că, pe cea de-a treia, din nefericire a luat-o cu el în Antile.

Toată lumea a încremenit, rumegând noutatea. Jubilam. Altă cartelă nu mai aveam. Era necesar să mai facem una, însă externalizasem procedura. Şi, firește, nimeni nu deţinea adresele private ale coordonatorilor societăţii informatice care ne administra sistemele de securitate. Ar fi putut fi contactaţi de urgenţă a doua zi dimineaţă, dar nu mai devreme de nouă sau zece. Sigur, nu ar fi luat decât câteva minute, numai că… Numai că acele câteva minute se vor întâmpla abia după primele

vărsăminte către Lehman. Sau, mai bine zis, către contul meu.

Înveselit, muream de poftă să-mi bat joc de preşedinte, satisfacţie pe care mi-o refuzasem pe nedrept aproape două decenii.

— Poate că ar trebui să mizăm pe faptul că americanii vor descoperi o soluţie. Vorbeaţi despre un cumpărător…

Numărul 1 s-a făcut că nu mă aude. S-a întors către responsabilul de la *back office*.

— La cât se ridică *swap*-urile care vor pleca spre Lehman mâine dimineaţă?

— Nu ştiu foarte bine, domnule preşedinte. Dacă doriţi, pot merge să verific.

— Aşa, Étienne, du-te şi verifică. Oricum, nu prea mai aveţi ce face pe aici.

Preşedintele a încheiat rapid şedinţa. Toată lumea nădăjduia în sine că se va găsi în cursul nopţii o soluţie pentru a salva Lehman.

Toată lumea… în afară de mine!

28
Crahul

Luni, 15 septembrie. Ora adevărului despre capitalism se apropia. O presimţeam fără a fi îndrăznit încă să mi-o mărturisesc. La şapte şi un sfert dimineaţa eram cel dintâi, şi singurul, la etajul direcţiei băncii. Cu atât mai bine. Puteam să îmi imaginez în ce stare va apărea preşedintele. Profitasem de timpul disponibil pentru a contacta *back office*. Mi s-a confirmat că swap-urile fuseseră onorate automat, către Lehman, la 6:44 precis. Toate? Da, toate. Nu, nu se declanşase nicio alarmă. De ce să se fi întâmplat? Aşa. În aparenţă, lovitura îmi reuşise. Parcă prea era frumos. Totuşi, mai aveam un dubiu: doream să ştiu unde aterizaseră banii. Birourile de la Banca d'Andorra nu se deschideau înainte de nouă. Trebuia s-o las pe atunci.

Colaboratorii mi se adunaseră la ora opt pentru *morning meeting*-ul consacrat explicaţiilor asupra evenimentelor din weekend. Cu o zi mai înainte, seara târziu, purtătorul de cuvânt de la Lehman Brothers anunţase că banca solicita să fie plasată sub protecţia legii falimentului „pentru a-şi apăra activele şi a-şi maximiza valoarea". Frumos eufemism! Bancherii sunt ca doctorii: îşi disimulează eşecurile în spatele unui jargon pe cât de pretenţios, pe atât de abscons. Dacă ar fi să te iei după ei, toţi am muri sănătoşi… De parcă Lehman ar mai fi putut să îşi maximizeze vreo valoare! Din cererea de bilanţ li se puteau vedea conturile pline ochi de găuri şi de creanţe suspecte. Fuld şi zbirii lui îndrăzniseră să îşi evalueze activele la o valoare care data din mai 2008, adică cu şase luni mai înainte. O eternitate, altfel zis! Cele 639 de miliarde de dolari fluturate cu mândrie în ziua aceea nu reprezentau, în realitate, decât, în cel mai bun caz, vreo cincizeci de miliarde la care s-ar fi putut adăuga, admiţând că nu fuseseră deja delapidate, treizeci de miliarde de dolari din fondurile proprii ale băncii. Aşadar, optzeci de miliarde! Prăbuşirea era cu atât mai vertiginoasă cu cât, în

coloana pasivelor, cei de la Lehman Brothers trecuseră oficial 613 miliarde datorii. De parcă toate acestea nu ar fi fost decât, efectiv, o mică problemă…

Adevărul era că Lehman urma să crape fiindcă Fuld avusese ochii mai mari decât stomacul. Prea multe active nesigure şi prea puţin capital. Diagnostic simplu şi fatal. „Otrăvitul Dick" era condamnat, însă, acum, nimeni nu se mai gândea să-l mai împovăreze cu alte detalii. La ce bun? Din moment ce majoritatea băncilor de afaceri se ştiau în aceeaşi situaţie. Adică la marginea prăpastiei.

Brokerilor noştri nu le venea să creadă. Lehman în faliment? Li se părea imposibil. După stupoare şi întrebările precise, tehnice, dar, în fond, destul de puţine, fiecare s-a îndreptat către locul lui de muncă fără prea multe comentarii. Era opt şi douăzeci şi cinci şi eram cu toţii conştienţi că în următoarele ore piaţa avea să se prăbuşească. Priorităţile ne erau destul de simple: mai întâi să ne identificăm gradul de expunere, apoi să încercăm să ascundem activele noastre purtând marca Lehman în… altceva anonim. După care urma să lărgim operaţiunea de camuflaj la toate produsele noastre în care apăreau *subprimes*, fie şi subliminal. În fine, era necesar să tranşăm animalul câtă vreme marii vânători americani încă mai dormeau. O echipă a fost însărcinată să ne avertizeze cei mai importanţi clienţi cu acţiuni Lehman asupra a ceea ce îi aştepta, pentru a încerca să îi recuperăm şi să le organizăm fuga către conturile noastre. Nu era simplu, dar era foarte rentabil. Axa ne-a răspuns imediat, pe când diferitele fonduri de investiţii s-au lăsat mai greu convinse. Pentru ele, lucrurile se complicau oră de oră. Am aflat din gura lui Joseph Oughourlian, administratorul fondului american de investiţii Amber Capital, că filiala londoneză a lui Lehman Brothers îşi îngheţase în ziua aceea cea mai mare parte a activelor. Falimentul era pe punctul de a deveni o capcană de şoareci în care cei mai bogaţi oameni, măcar o dată în viaţă, riscau să petreacă un sfert de ceas mizerabil.

Ora nouă. Bursa pariziană deschisese cu o scădere de

2,48%, înainte de a se prăbuşi rapid la peste 4%. Valorile financiare erau deja masacrate. Iar cei de la New York încă mai dormeau.

M-am închis în birou pentru a suna în Andorra.

De fiecare dată, aceeaşi procedură: urma să mi se dea telefon pe mobilul privat. Informaţiile au fost cum nu se poate mai laconice: 317 + la 6: 45 dimineaţa. Am depozitat informaţia codată într-un colţişor al minţii, hotărât să o savurez mai târziu.

Alerta s-a dat la unsprezece, ora Parisului. Un debutant de la *back office* se izbise de acea anomalie. Lehman Brothers, Brothers Lehman… în minte i se aprinsese beculeţul! Era convins, ordinatorul se blocase, ceea ce însemna că acele *swap*-uri nu avuseseră loc. O speranţă nebunească îl apucase, aşa că începuse să lucreze cu zel. Simţea că se născuse clipa lui de glorie!

Verificând cifrele şi ordinele s-a dezumflat repede. Ceva nu se lega. În orice caz, în sistem nu apărea nicio anomalie. Dar nici banii nu mai erau în bancă. Unde să fi fost? A căutat, mergând pe urma transferului. Destinaţia a apărut fără mare greutate. Era vorba despre o bancă obscură, despre care nu auzise niciodată vorbindu-se. Interpelată pe e-mail asupra identităţii clientului, Banca d'Andorra a răspuns că informaţia nu era disponibilă. Aşa că 317 milioane de euro se evaporaseră în câteva minute. Nu mai înţelegea nimic, dar ceva nu mirosea bine. Mai bine ar fi comunicat superiorilor, fără să insiste prea mult asupra a ceea ce ar fi putut înţelege.

Iar Étienne m-a anunţat. Pierduserăm pe loc 317 milioane pe traiectoria virtuală cu destinaţia Statele Unite. Era clar că nişte hackeri intraseră în sistem. După gafa cu cartela magnetică ce făcuse aripi, zburând din greşeală în Antile şi blocând astfel trecerea la operare manuală a viramentelor, funcţionarul nu se mai simţea nicidecum în largul lui. Îi intrase în cap să demonstreze că deturnarea, monstruos de bine organizată şi condusă de nişte terorişti foarte bine antrenaţi, în niciun caz nu ar fi putut fi evitată. Asta era, se şi vedea dat afară pentru greşeli deosebit de

grave.

Evident, eram într-o funcţie mult prea înaltă pentru a nu şti că oricum urma să fie scos pe tuşă, însă am apreciat modul în care se zbătea cu energia disperatului. De altfel, i-am susţinut toate demonstraţiile făcute să ne convingă că avem de-a face cu un complot uriaş.

Preşedintele era cam deconcertat. Aşadar, terorismul bancar anunţat cu regularitate de câţiva jurnalişti chiar exista? Trăiam vremuri împuţite, oamenii nu-şi mai făceau munca pentru care erau plătiţi şi, dintr-odată, orice era posibil. Chiar şi prostiile cele mai strigătoare la cer.

Vestea raidului la care ne fuseseră supuse conturile a trecut ca vântul prin birouri. S-a adăugat şi cireaşa de pe tortul acelei zile: într-o tresărire de luciditate, preafrumosul bătrân preşedinte a cerut ca ştirea să nu cumva să facă zgomot. O vom analiza ceva mai târziu. Deocamdată, directoarea de comunicare trebuia să pună la punct un comunicat destinat să îngroape noutatea. Comunicat în care urma să fie vorba despre nişte „incidente tehnice” care au stat la originea „unei erori în operarea unui anumit număr de viramente”. Suma? Va fi anunţată peste câteva zile, înecată într-un noian de cifre privind operaţiunile uzuale ale băncii. În plin crah, informaţia avea toate şansele să treacă neobservată.

În tot acest timp, Lehman îşi continuase căderea, cotaţiile eşuând pe la 21 de eurocenţi, cu o devalorizare de 91%. Anumiţi jurnalişti şi-au adus aminte că, un an mai înainte, revista *Fortune* decernase instituţiei prestigiosul titlu de „cea mai admirată bancă de investiţii din Statele Unite”.

Luni, 15 septembrie 2008, seara, îi era gata şi linţoliul. Iar brokerii de pe tot mapamondul, scurşi peste ordinatoarele lor, jeleau cu lacrimi fierbinţi sfârşitul lumii.

Cu greu mă puteam gândi la altceva decât la cele 317 milioane care mă aşteptau. Era poate mai puţin decât ceea ce strânsese Fuld, dar un pic mai mult decât averea lui Edouard şi David Rothschild la un loc. Până la urmă, o

meritam şi eu, ca oricare altul. Doar nu eram mai rău decât toţi acei bandiţi, acei patroni dezinvolţi cu tot păcatul lor capital, care o ştergeau cu banii acţionarilor şi ai clienţilor. Realitatea? Negociasem prost contractul în momentul numirii în funcţie, şi au fost necesare aceste evenimente nemaipomenite pentru a-mi dărui lucrul la care aveam dreptul: o paraşută de aur. Pentru o viaţă nouă.

De acum, puteam sări.

Epilog

Au trecut opt luni de atunci. Opt luni de la crah. Banca am părăsit-o acum cinci luni. „Copleşit de onoruri şi mulţumiri” ar fi formula mai corectă. Ba chiar am avut dreptul la un mic cocktail în timpul căruia, de faţă cu toţi colegii, noul preşedinte, abia uns în funcţie, a adus un vibrant elogiu contribuţiei mele la menţinerea strălucirii instituţiei. Emoţionant! Câţiva din asistenţă păreau cam miraţi. Mai ales când nou-sositul a insistat asupra dorinţei lui de a putea continua să lucrăm împreună, în noi forme, dar mereu în acelaşi minunat spirit al cooperării şi prieteniei. În grabă a prezis o redresare „plauzibilă acum” a pieţelor, precizând că toate conturile băncii fuseseră bine lustruite şi că subestimarea cursului nu mai putea dura mult. Începea bine.

Citim peste tot că această criză are şi partea ei bună. Că o să pună capăt exceselor, remunerărilor delirante, premierilor pentru tot felul de eşecuri. Că se va reinventa capitalismul. Că preşedinţii-directori generali (în sfârşit) se vor responsabiliza. Că brokerii (ei, da!) se vor linişti. Şi că vremea speculaţiilor demente a rămas în urmă.

Dar, în toate aceste luni, ce s-a întâmplat în realitate?

Bancherii – mă rog, conducătorii băncilor – vor răspunde oare de acum cu propriile bunuri cum se întâmpla odinioară la marile firme? Nu.

Au dispărut paradisurile fiscale? Ori adăpostesc încă averile celei mai mari părţi dintre multinaţionalele în funcţie şi patrimoniul marilor bogaţi ai lumii? Chiar dacă vor fi obligate să facă unele concesii, răspunsul este: nu, nu au dispărut.

S-a renunţat la miraculoasele ascunzători reprezentate de clandestinitatea dublei contabilităţi? Aceste grote contabile inaccesibile muritorilor de rând – depunători, jurnalişti, ba chiar şi analişti financiari – mai există? Da.

Au avut bancherii decenţa de a da banii înapoi? De a-şi abandona bonusurile extravagante (paraşutele lor din

aur masiv)? Nu, nu şi iarăşi nu.

Chiar s-a îmbunătăţit transparenţa conturilor? Au fost adoptate noi reguli, mai puţin constrângătoare? În niciun caz.

Ce-au făcut miniştrii de finanţe şi şefii de stat care se întâlnesc din ce în ce mai des – recent la Londra – pentru a-şi contracara neputinţa? Nimic. Sau mult prea puţin.

Trebuie să privim realitatea în faţă: ei bine, da, soiul acesta de bancheri din care şi eu am făcut parte este putred. Da, s-au îmbuibat douăzeci de ani, şi încă o dată da, nu se gândesc la altceva decât că festinul stă să reînceapă. Nimeni nu îşi doreşte să renunţe la autoreglare. De altfel, opacitatea reprezintă pentru ei în acelaşi timp un gest reflex şi un mod de viaţă.

Situaţia rămâne extrem de gravă, iar încrederea încă nu a revenit în pieţe. Regulile financiare trebuie reformate din rădăcini. Dar cei responsabili nu vor să audă nimic. Aşadar, criza se va prelungi. Şi nu opt luni, cum şi-au închipuit la început unii magnaţi, ci mai degrabă un an, poate chiar doi. Cel puţin.

Şi apoi, într-o zi, bursa se va prăbuşi atât de jos, încât probabilitatea de a câştiga iarăşi bani va creşte. Până când va ajunge irezistibilă. Acţiunile vor creşte din nou, economia se va redresa şi ne vom scoate. Singura întrebare care rămâne: când?

Sigur că, între timp, au apărut şi câţiva nori. Andorra nu mai este refugiul ideal. Nimic grav aici: o să-mi transfer comoara altundeva, mai departe. La Singapore. Sau poate în China, cine ştie…

În aşteptare, profit la maximum de noua mea viaţă. Nimeni nu va şti cine este cel ce a scris această carte. Unele amănunte le-am trecut sub tăcere, omiţând anumite precizări care ar fi putut contribui la identificarea mea.

E şapte seara. Două dimineaţă, la voi. Trebuie să vă las. Sunt aşteptat la o întâlnire. Mizez pe un neglijeu negru.

Păi, nu-i aşa că viaţa e frumoasă?

Notă

Se înţelege de la sine că vorbele puse în gura protagoniştilor citaţi în această carte nu sunt imputabile decât memoriei mele, care s-a dovedit a fi, uneori, aproximativă.

C.

Postfaţă

Crésus sau Midas?

Publicarea la editura Fayard a acestei halucinante „poveşti”, o istorie secretă a crahului din septembrie 2008, a devenit evenimentul editorial al anului la Paris, unde s-a lansat deja expresia „celebru precum Crésus”.

„Cine se află în spatele pseudonimului Crésus?”, iată un subiect dezbătut mai intens decât criza economică.

Conform propriilor afirmaţii, Crésus este „numărul 2” dintr-o mare bancă franceză; personaj bine integrat în lumea financiară, acesta scoate în piaţa publică tot gunoiul pe care sistemul financiar-bancar şi guvernele marilor puteri economice mondiale îl ascund de peste 70 de ani.

Portretul pe care Crésus îl face „numărului 1” al băncii sale seamănă cu cel al lui Michel Pébereau, preşedinte al consiliului de administraţie al BNP, mai puţin chelia, care îl apropie de figura lui Daniel Bouton, PDG la Société Générale; sistemul de tranzacţionare Delta este exact cel utilizat la SocGen, în timp ce afacerile dezastruoase descrise în carte provin din portofoliile mai multor bănci: Rosnet şi Ucraina se leagă de numele BNP, cazul băncii chineze este din palmaresul SocGen, iar afacerea imobiliară de la Marsilia şi-o revendică însăşi banca Lehman Brothers.

Bancherul elveţian Konrad Hummler, numit în Ţara Cantoanelor „bancherul anarhist”, este cel care a lansat teoria „salamului alterat”, compus din credite subprime şi ipoteci curate. Crésus îl cunoaşte foarte bine, ştiindu-i, de exemplu, preferinţa pentru Bach şi Margaux.

Lucrez în sistem de şaisprezece ani, dintre care trei i-am petrecut chiar pe malul Senei, şi pot să afirm că aproape tot ceea ce descrie Crésus, mai amestecând, mai distorsionând întâmplări, este adevărat. Spun „aproape” pentru că finalul apoteotic, în care Crésus deturnează un transfer de 317 milioane către propriul cont cifrat din Andorra (contul Brothers Lehman), este fals. Este

imposibil să deschizi un cont în Andorra sub un nume ca Brothers Lehman, de fapt e imposibil ca un cont să aibă un nume format din două cuvinte. În plus, băncile din Andorra nu primesc şi nu trimit mesaje MT 100, ci folosesc toate SWIFT-ul băncilor-mamă.

Mai mult, dacă în ziua de vineri, 12 septembrie 2008, cineva ar fi ştiut sigur că banca Lehman Brothers va cădea peste numai trei zile, ar fi putut realiza la bursă un profit cinstit de 4.000% în meltdown-ul creat în zilele de dinainte de 18 septembrie, dată la care vânzările la termen scurt fără acoperire au fost interzise.

Sunt şi alte lucruri care conduc la părerea că sub numele Crésus nu se ascunde un bancher, sau cel puţin că acela nu şi-a scris singur povestea. Un bancher nu ar greşi niciodată numele unor mari bănci, astfel încât să scrie Commerzbank în două cuvinte şi Merrill Lynch cu un singur „l”, doar dacă greşeala ar fi intenţionată.

Avem atunci de-a face cu un ziarist financiar care a avut ceva informaţii confidenţiale din interior pe care le-a amestecat cu informaţiile publice? Nicidecum. Un om de presă nu ar putea să jongleze aşa uşor cu CDO-uri şi swap-uri şi mai ales nu ar comite pleonasme grosolane de tipul „jusqu’au but ultime”, „n’importe qu-ell trader de base”.

Eliminând aceste ipoteze, am putea presupune că autorul cărţii ar fi de fapt un colectiv de autori.

Povestea în sine este în cea mai mare parte veridică şi demonstrează fără putinţă de tăgadă că sistemul financiar-bancar e putred. În cele două luni care au trecut de la publicarea cărţii, sistemul s-a limitat la atacuri la adresa lui Crésus, fără a încerca să dezmintă faptele incriminate în carte. Sistemul nu doreşte să devină curat şi nici nu ar avea cum. Atâta timp cât băncile centrale fac orice pentru a împiedica o necesară selecţie naturală în sânul sistemului, şansele unui nou început sunt minime. La nouă luni de la prăbuşirea băncii Lehman Brothers pare şi mai veridic episodul în care se prezintă delictul de iniţiere comis de Hank Paulson, care îi informează cu mult înainte pe saudiţi că va abandona banca respectivă contra

promisiunii ca aceştia să cumpere titluri de stat americane în lunile următoare (promisiune respectată cu mult zel până în acest moment). Pactul dintre Paulson şi saudiţi constituie de fapt dezvăluirea-cheie a cărţii.

Nu ştiu dacă pseudonimul ascunde un grup de frustraţi care au dorit să se răzbune pe sistem sau unul de idealişti care au sperat să contribuie la reformarea acestuia. În mod sigur însă lectura cărţii va pune sub semnul neliniştii şi al îndoielii orice viitoare întâlnire bancher-client sau bancher-bancher.

Sistemul financiar-bancar aşa cum se prezintă azi seamănă mai mult cu legenda regelui Midas decât cu cea a lui Crésus. Midas, simbol al lăcomiei, i-a cerut lui Dyonissos să-i îndeplinească dorinţa ca tot ceea ce atinge să se prefacă în aur. Devenit într-o clipă putred de bogat, nesăbuitul rege a sfârşit muritor de foame, căci bucatele pe care le ducea la gură se transformau şi ele în aur.

Hrana acestui sistem la fel de putred sunt clienţii, adică noi toţi. Fără noi, el este condamnat la inaniţie. Oamenii săi nu se vor schimba, în schimb noi putem să îi schimbăm pe toţi, să dezinfectăm şi să o luăm de la capăt. Spune Crésus în Epilogul său: „Bancherii – mă rog, conducătorii băncilor – vor răspunde oare de acum cu propriile bunuri cum se întâmpla odinioară la marile firme? Nu”. De aici ar trebui să plecăm pentru ca noi, clienţii, să reformăm un sistem putred de care, hélas, avem atâta nevoie. În timpul marii depresii din 1929 – 1932 prăbuşirea marilor companii a fost simultană cu sinuciderea patronilor lor, astăzi cu cât ai distrus mai multe vieţi de acţionari cu atât mai generos ţi se deschide „paraşuta de aur”.

Deşi lungimea funiei este aceeaşi cu înălţimea ghilotinei, onoarea trebuie să redevină o virtute, să-şi recapete valoarea de piaţă; altfel, „oamenii de onoare” aşa cum se autodenumesc mafioţii vor ajunge să fie mai numeroşi decât oamenii onorabili.

Cartea de faţă poate servi drept ghid de comportare oricui păşeşte pragul unei bănci. Se spune că un om

avertizat face cât doi; atunci deviza „împrumutăm doar bogaţilor”, amar laitmotiv al cărţii, poate fi recitită în favoarea celor care s-au îmbogăţit prin această lectură.

Cristian Sima
Preşedinte WBS
1 iunie 2009